

LUKU 5 JUHON UUSI AVIOLIITTO JA VAPAUSSOTA 1907 - 1918

Perinnönjako

Wuonna 1907 helmikuun 15 päivänä toimitettiin perinnönjako tässä edellä kalunkirjoituskirjassa mainitun Maanviljelijänvaimon Ilmajoen pitäjän Kokkolan kylästä Eliina Jaakontytär Kuhna vainajan jälkeen, hänen jälkeensä jättämään lesken Juho Kuhnna ja heille avioliiton aikana syntyneitten alaikäisten lasten Aili Elisabetin, Suoma Sofian, Katri Elinan, Mauno Mikon, Paa-vo Jaakon, Kaarlo Ilmarin ja Aatto Ension kesken.

Toimituksessa oli läsnä leski Juho Kuhna ja alaikäisten lasten oikeuden määräämänä uskottuna miehenä lasten eno Maanviljelijä Salomoni Pirilä, ja oli siinä perusteena edellä kirjoitettu kalunkirjoituskirja, kiinnekirjat kalunkirjoituksessa mainittuihin Koskenkorvan 23/48 manttaaliseen verotaloon No 3 Ilmajoen pitäjän Kokkolan kylässä ja 0,0988 manttaalin suuruiseen Lautapihti-nimiseen osuuteen Korven perintötaloa no 4 saman pitäjän Peuralan kylässä, lainhuudatus Pukara-nimiseen palstatilaan ja siihen rakennettuun vesijauhomyllyyn ja jäljennös kauppakirjasta, jonka kautta Juho Kuhna on myynyt Koskenkorvan taloon kuuluneen Kainaston palstan kahdeksantuhannen markan hinnasta. Näistä kiinteistön saanti ja luovutuskirjoista havaitaan:

1. Että yllä mainittu 23/48 manttaalia Koskenkorvan verotaloa on lesken Juho Kuhnna ennen avioliittoa, joka rakennettiin toukokuulla 1889, osittain perimä ja osittain ostama ja siis hänen yksityistä omaisuutta.

2. Että Juho Kuhna on myynyt edellä mainitusta Koskenkorvan talosta Kainaston palstan ja heti sen jälkeen yhdessä vainajan kanssa ostaneet Lautapihdin osuuden Korven taloa kolmentoista tuhannen markan hinnasta. Tämä kauppahinnan suoritukseen käytettiin Kainaston palstasta saatu 8.000 mk, joka oli lesken yksityisestä kiinteästä omaisuudesta, kuin myöskin velvollisuudella maksaa ja vastata kantatilaan kiinnitetystä hypoteekkilainasta 4.000 mk. Näin ollen on 8/13 osaa Lautapihdistä pidettävä lesken yksityisen kiinteistön vastikkeena ja kun leski on ollut pakoitettu suorittamaan tuon Lautapihdin osuuteen myönnetyn 4.000 mk hypoteekkilainan ottamalla uut-

ta samanlaista lainaa Koskenkorvan taloon, niin pidetään tämä jaossa pesän yhteisenä velkana ja

3. pesään kuuluva Pukara niminen palstatila vesijauhomyllyineen on pesän yhteistä omaisuutta ja sellaisena jaetaan.

Mitä koskee kuolinpesän irtaimistoa, katsottiin irtaimistolle kalunkirjoituksessa arvioitu hinta riittäväksi ja kohtuulliseksi ja suostui leski Juho Kuhna ottamaan irtaimiston mainitusta hinnasta ja vastaamaan sen arvon pesän yhteistä velkaa.

Näillä perusteilla tehtiin perinnönjako seuraavasti:

Kiinteästä:

0.0788 mantt. Lautapihti nimisestä osuudesta Korven verotaloa leski Juho Kuhnalle 8/13 osaa kiinteää omaisuuden vastineena, joka tekee 0,048490 manttaalia

Jäljellä olevasta 5/13 osasta naimaosana puolet eli 0,015155 manttaalia ja siten vielä jäljellä olevasta 5/26 osasta maata:

Jokaiselle lapselle 5/182 osaa eli 0,002165 manttaalia yhteensä (7 lasta) 0,0788 manttaalia

Pukara nimisestä Koskenkorvan perintötilaan kuuluvasta palstatilasta ja vesijauhomyllystä jaetaan leski Juho Kuhnalle naimaosana puoli eli 7/14 osaa ja kullekin lapsista 1/14 osa.

Irtaimisto ja velat:

Pesän velat kalunkirjoituksen markkaa 34.291,87 mk.

Sekä sen lisäksi Juho Kuhnna yksityisomaisuutensa panttaamalla saaduilla rahoilla maksamansa yhteinen velka lautapihdin tilan osasta

4.000.-

Perinnönjaon toimituksesta 20.-

Welkaa yhteensä 38.311,87

Pesän irtaimisto kalunkirjoituskirjan mukaan **19.781 markkaa 35 penniä**, tästä kuitenkin vähennetään lesken puku- ja sängyvaatteen arvo 250 mk, joten

irtaimistoa jäljellä 19.531,35

Welat irtaimistoa suuremmat 18.780,52

Edellä olevasta velan jäännöksestä, kun pesän koko irtaimisto on käytetty pesän yhteisen velan suoritukseksi jaetaan:

Leski Juho Kuhna 9.390,26

kullekin lapselle **1.341,46** (7 lasta) yhteensä 9.390,26

Näin ollen tulee pesän koko velasta vastaamaan

Juho Kuhna **28.921,61 Smk**

Ja lapset yhteensä **9.390,26 Smk**

Welka yhtensä 38.311,87 Smk

Juho Kuhna Salomon Pirilä

Näin jaetuksi todistavat: M. Nylén, lisakki Pirilä, S. Ranto (kirjoitti sama)

Uusma 1909 elokuun 15 päivän kuukausi.
 Kiikakunagruuden puolesta:

Leski Juhon Kuhnau maksoteuaksi Smk 9,390.26,
 tytär Sili Eliabetille _____ 1,341.46
 " Suoma Sofiaalle _____ 1,341.46
 " Katri Elinalle _____ 1,341.46
 poika Mauno Mikolle _____ 1,341.46
 " Isaac Jacobille _____ 1,341.46
 " Kaarlo Konarille _____ 1,341.46
 " Sattu Ensiolle _____ 1,341.46
 Yhteensä Smk. 18,780.52

Näinollen kulu puolen koko velasta vastaamaan.
 Leski Juhon Kuhnau _____ Smk. 28,921.61
 ja lapset yhteensä _____ 9,390.26
 Yhteensä Smk. 38,311.87

Juhon Kuhnau. Salomo Pirita
 Näin jaetukseksi todistavat.
 M. Nylén, Siisari Pirita, S. Ranto.
 Kirj. sama.

10.11.1908. Oulun 18. päivä huuhdettiin tämän perin-
 tojakirjan ja kirjattujen 4. päivä 1907 tehdyn kauppakirjan suu-
 kaan 0,0788. manttalin jousimaa, Lautapihdi-nimisen ojan
 Korven verotus 12.4. Suojan pitäjän Kunnan kirjasto on
 näin kassa Taloja ja Juhon Mikonpään Kuhnau-velan
 selji: todistaa

Kirkonkunnan kirjasto puolesta:
 K. N. Mäkelä

Uusma 1908 Joulukuun 11 päivä

12.2.1908 Juholle myönnettiin lainhuuto tämän jakokirjan ja kauppakirjan (4.6.1907) perusteella (osti lasten osuuden) Korven tilan Lautapihdin palstaan. Toinen lainhuuto 16.9.1908 ja kolmas 15.2.1909.

Edelleen ihmetyttää Hypoteekkilvelan puuttuminen (n. 25.000 mk), eikä myöhemmätkään toimet selitä sen puuttumista ja 1913 kiinnitys uusitaan, jolloin lainaa on jäljellä vielä 23.000 mk.

Ingrid Blomberg saa 12.4.1907 Meijeriliitto Muurahaiset ja Enigheten voinäyttelyssä Seinäjoella Toisen arvoisen kunniakirjan ja Smk 10.-. Yläpään Osuusmeijerin voinvalmistajana. Alla hyvin arvovaltaiset nimet: Arvid Rosenberg, S.M. Paasivaara, G.A. Bredinberg ja M. Hagberg. Kunniakirja on säilynyt koi-vuisissa puuraameissa ilman lasia jonkin verran haalistuen, mutta se kuvaa miten tätä palkintoa on arvostettu ja Juho Kuhna meijerin hallituksen jäsenenä on

saanut tästä varmasti intoa tulevaan kosintaan, kun vielä Inkeri osasi laulaakin.

Poimintoja Juhon mustakantisesta muistivihosta 1907

1907 laitettiin yläkamari, joka oli sitten likkojen huone ja tänä päivänä meidän yläkerran tv-huone. Parveke on tehty tämän remontin yhtydessä ja huone sen alle myöhemmin.

Kustannuksia kirjattiin: 15 tusinaa puoliponttilautoja 30.-, 5 pakkettia 3 tuuman nauvoja 5.-, 1 paketti 4 tuum. nauvoja 1,70.-, tukkeita 1.-, Muurin kuoret 23,50.-, maalarille 325.-, Sampo matto 60,20 (yhteensä 446,40 mk nykyrahassa 2.000 €).

30.6. myyty sika 110.-, 2 lammasta 80.- ja lehmä 145 mk.

Otsikolla heinämaata oli merkintä: Kivistö 2 peltoa, Kuusisto 2, Matti Kuusisto 2, Valee Suomela 5, Mikko 1, Hietikko 1 Valee 3. Näiden merkitys jäi epäselväksi, saattoi olla torppareille nimetyt heinämaat joko omaan käyttöön tai taloon tehtäväksi?

Kesäkuulla oli myös seuraavia merkintöjä: 11.6 Haavistolle 131 kgr. ruisjauhoja 28,80 (nykyrahassa 1 €/kg), 51 kgr. ohranjauhoja 13,25 (nykyrahassa 1,2 €/kg eli olivat arvokkaampia kuin ruisjauhot, ohraa viljeltiin vielä vähän), vanhoja jauhoja 24.- = 66,05 mk.

Ojaa luotu Vainioissa larvas: Matti Mattila 4 pitkää ojaa 387 syltä, 4 lyhyttä ojaa 164 syltä, 4 tienvieri ojaa 338 syltä yhteensä 889 syltä (1.600 m) á 8 p (0.20 €/m !) 71,12 mk.

Kvisti luonut ojaa Larvas 110 syltä á 8 p ja Kytömäen tykönä 180 syltä á 6 p = 25,60 mk.

Mikko Perä torppari 4 lyhyttä ojaa 590 syltä á 8 p = 47,20.

Karvari J. Pietilälle velaksi 1 hl rukiita, 27.7. 50 litraa rukiita 1,50.- ja 50 litraa ohria 5.- yhteensä 12,50 velaksi. (Huomaa ohran korkea hinta?)

Leikattu ruista 1907 Larvas (jalkaa): talonväki 3, Kaapo Viinamäki 55, Liisa Rajamäki 29 kpl.

Rinnas: K. Viinamäki 25, Liisa Rajamäki 21, Sanna Syrjälä 10 . Taksa taisi olla 25 p/jalka.

Leikattu kauraa Manu Majamäki 619 (lyhdettä?) á 5 p = 30,45 mk.

Halkoja hakattu: lisakki Oja 13 syltä á 1,50 = 19,50.-, Syrjälä 13 syltä, Faari 6 syltä, Matti 13 ja Matin Jussi 13 syltä.

Jaakko Koskenkorvalle 1907: 1.4 300 kg heiniä 15.-, 21.4 200 kg heiniä 10.-, 7.5 200 kg heiniä 12.-, 22.5 1 hehto rukiita 15.-, 2.6. jyvistä 5.- + 20 kg kräädä (vehnä jauhoja?) 5,60.- kaikki yhteensä 62,60: kirjattu maksettu vekselillä.

Juho vuokraa lasten osuuden myllystä 4.6.1907 Salomon Pirilä on holhousoikeuden valtuuttamana hoitamassa asiaa ja käräjäoikeus vahvistaa asian 10.5.1907.

Ilmajoen Mms karjatalousnäyttelyssä 22.6.1907 Juho palkittiin 3 palkinnolla toisessa sarjassa 2 lehmästä ja toisessa 3 lehmästä.

Juho ottaa lainaa Säästöpankista 16.7. 1907 1.200 mk. Lainan takaa K. Lanne ja J.E. Antila. Lainaa hoidetaan 6 % korolla ja maksetaan pois 15.6. 1912.

1.10.1907 Kunnan Säästöjyvästön hallitukseen valittiin talolliset J. Kuhna ja lisäksi Laitila.

Myllyn jauhatuksista marraskuu 1906 – marraskuu 1907

Rukiitten jauhatus 170 kpl yleisin taksa 1 mk ja asiakkaina tuttuja nimiä työntekijöistä ja alueen asukkaista. Kauemmas meni mm vaivaastaloon, Ristilän nikkari, nahkuri Pietilä, opettaja Kari. Eniten merkintöjä talon leipään ja talon sioille.

Ohrien jauhatus 98 kertaa ja yleisin merkintä taas talon leipään ja talon sioille, muut yleensä 1 mk, mutta sioille jopa 7 mk/kerta. Tuttu talonväki jauhattaa kyläläisten kanssa, myös nimi

Räätäli Haavisto.

Kauran jauhatusta 79 kertaa ja suurin osa jauhettu taloon rehu jauhoja 5–17 mk erissä, muut taas 1 mk jauhatuksia.

Yhteenvetoa: Rukiita	255,40 hl	á 13 mk	3.320,00 mk
Ohria	219,20 hl	á 8 mk	1.753,60 mk
Kauroja	427,40 hl	á 6 mk	2.566,40 mk
			7.640,00 mk

Juho kirjaa: Mainio tulos huonona vuonna 1906–1907 Myllärinä oli Juha Kivistö palkkaa oli myllystä seuraavasti:

Jyvä prosentti (n 3 %)	Rukiit	8,25 hl	107,25
	Ohra	8,6 hl	72,54
	Kauroja	17,12 hl	102,72
1.9–13.4 myllyssä 188 pv á 150 p/pv			282,00
			564,51 mk

Suomalaisen puolueen kokous 24.12.1907 Yläpään kansakoululla (Västilä), jossa ytimekkään esityksen piti J.E. Antila ja suuren alueen vuoksi valittiin 12-henkinen aluetoimikunta, johon valittiin mm. Juho Kuhna.

Pitkäaikainen luottamustoimi Juholla oli myös Ilmajoen - Seinäjoen paloapuyhdistyksessä.

Sen ja maamiessseuran antamien lainojen koronmaksu ja lyhenys kuulutettiin vuosittain ja ilmoitettiin maksupäivä, jolloin asia oli hoidettava kunnallistalolla.

Ilmajokilehti 23.12.1907 Maksupäivä maanantai 30.12 alla lisäksi Pirilä ja Juho Kuhna.

23.4.1908 Juho valitaan tehtävään uudestaan.

Yli-Kuhnan ja Laurosten vaiheissa mainittu Marian perintöraha päättyy lopuksi käräjille:

Ilmajoen tuomiokunnan Herra Tuomarille:

Koska Talollinen Ilmajoen pitäjän Röyskölän kylästä, Mikko Juhonpoika Kuhna, joka edesmenneinä aikoina on ollut kuolleen vaimovainajani Maria Sofia Mikontyttären holhoojana ja siinä toimestaan minulle antamansa tilin mukaan 19 pv tätä loka-kuuta 1897 on jäänyt minulle velkaa 4.463 markkaa 75 penniä pyynnöstäni huolimatta on yhä jättänyt saamiseni suorittamatta, anon minä nöyrimmästi, että yllämainittu Talollinen Mikko Juhonpoika Kuhna haastettaisiin Ilmajoen ja Seinäjoen pitäjään kärjäkunnan ensitulevan lokakuun 14 pv alkaviin syyskäräjiin vastaamaan minua, kun minä edellä mainitun holhoustilin

Mielenkiintoinen vaihe Koskenkorvan talon historissa on yhteisen karjakkokoulun perustaminen J.E. Antilan johdolla Havuselan, Koskenkorvan ja Västin tilojen toimissa harjoittelutiloina.

Edellä oli lehtileike jossa kerrottiin luvan saannista. Koulu ei ollut ainoa Ilmajoella ja jo vuonna 1912 perustettiin laajempi koulu Korventilalle, joka oli sitten perusta Ilmajoen Maatalousopilaitoksen kunniakkaalle historialle.

Karjakkokurssista löytyi useita kuvia, joita oli todella vaikea laittaa oikeaan vuoteen ja varmaankin arvauksiin jäi virheitä. Ilmajoen historia kertoo, että opettajina olivat Mustialan ylemmän meijeriopiston käyneet opettajat ja nimeltä mainitaan Aino Colliander. Kuvista päätellen hän olisi toiminut opettajana vuodesta 1912, alkuvuosien opettajaa ei ole tunnistettu.

Istumassa vasemmalta Fredrik ja Sofia Västi, Maria ja Juho Antila ja Juho Kuhna ja opettaja säädyllisen matkan päässä, olihan Juho leskimies. Vuodeksi arvaan 1908.

Tämä voisi olla ensimmäinen kurssi ja vuosi 1907. Opettaja on J.E. Antilan ja Juhon takana. Antilan vieressä vaimonsa Maria. Tässä kuvassa Västit eivät vielä ole mukana.

Tässä vain talojen miehet istumassa sekä varmaankin aivan tuore emäntä Inkeri, joten vuosi olisi 1909 tai 1910. Opettaja on edelleen sama.

Isäntien lisäksi vasemmalla oleva mies jää tunnistamatta. Nuori poika voisi olla Lauri Västi ja tämä on ensimmäisen opettajan viimeinen kurssikuva ja vuosi 1911. Emännistä vain Inkeri mukana. Honkala on juuri valmistunut.

Kuva on Antilasta, jossa oli luokkahuone ja mukana Antilan poikia ja tyttöjä ja myös Suoma opettajan vieressä. Juhojen välissä oleva emäntä jää tunnistamatta, mutta saattaa olla Antilan tyttäriä. Kuvaus vuosi 1913-15.

Kuvassa on suruasut ja Fredrik Västi puuttu, joten kuva on vuoden 1912 keväältä. Inkeri odottaa Kalervoa, joka syntyy 27.9. Uusi opettaja Aino Colliander.

Koulua jatkettiin vielä Antilan kuoleman jälkeen ehkä vuodella ja tässä voisi olla viimeinen kurssi, josta Juhon vieressä oleva nainen jää tunnistamatta, myös tuttu opettaja on poissa. Vuosi 1920 näkyy himmeästi myös kuvassa.

(jatkoa sivulta 3) ynnä asiainmukaisessa järjestyksessä vaimovainajani ynnä lasteni jälkeen toimitettujen perinnönjakokirjan perusteella, jotka asiakirjat kaikki tulen aikoinaan kihlakunnan oikeudelle esittämään. Aijon vaatia hänen Mikko Kuhnän velvoittamista minulle heti suorittamaan sanotun tilin sisällön 4.463 markkaa 75 penniä korkoineen 5 % sadalle vuodessa lukien 19 pv elokuuta 1897 kunnes täysi maksu saadaan, kumminkin siten että pois luetaan velallisen tätä saatavaani vastaan suorittamat raha erät, nimittäin 1 pv joulukuuta 1897 suoritettua 965 mk ja 18 pv heinäkuuta suoritettua 1.000 mk, sekä hautamerkit vaimovainajani haudalle, jonka velallinen myöskin on minun puolesta sinne hankkinut 160 markalla. Samalla kun aijon myöskin vaatia Mikko Kuhnän velvoittamista kohtuuden mukaan korvaamaan kulunkini tässä oikeuden käymisessä anon minä myöskin avoimen puhevallan pidättämistä asiassa. Ilmajoki 11.8.1907

Juho Lauronen Kappalainen Kälviän seurakunnasta. Kirjoitti Fredrik Michelsen Haastemies

Karjanhoitokoulun toiminnasta oli edellä kuvasarja eri vuosilta.

Koulua käytiin 1907-1920 ja kuvista päätellen ainakin kahden opettajan toimesta, mutta todennäköisesti opettajia oli useampia. Ilmajoen historia mainitsee, että opiskelijoita olisi ollut 8-9 kurssia kohden, mutta kuvista päätellen kyllä enemmän.

Neiti Suoma Kuhna 17 v saa kortin 9.3. 1908 Kiltti Suoma! Mitenkä olet voinut? Minä olen voinut jotenkin hyvin. Käytkö sinä mitään koulua? Minä olen toisella luokalla tyttökoulussa. Paljon terveisiä sinne kaikille tutuille. Vieläkö Katri käy yhteiskoulua? (14 v) Hyvästi vain! Kyllikki.

Kuhnän kuoro esiintyy Lapuan päivillä. Sofia Huldén muutti pois 1902 ja kuoroa johti sen jälkeen J.A. Kari ja on arveltu, että

Juho alkoi johtaa naiskuoroa vuoden 1904 paikkeilla ensin tilapäisenä ja sitten vakinaisena ja koko kunnan kattavana seka-kuorona. Esiintymisiä oli varmasti jo ennemminkin.

Suomen senaatin kamaritoimituksen elintarvikeosasto

Krv. Herra Kuoronjohtaja!

Lähetämme tässä ne nuotit, jotka lähinnä otettiin seasta paperille, loput musiikista. Useimmat haulettavista nuotteista teillä varmaan onkin. Lähetet jalkilla tulevat olemaan seuraavat:

Kuorolaulut:

Kuntalaulumme: Lapuan päivä. (Lähetämme)

Maatija: Eteläpohjanmaalla laulem.

Klemetti: Muista maatas (uus; lähetämme)

Klemetti: Kansalaistaule (Kansala.s. 37 viikko)

Geenty: Housse, kukaan (" 19 ")

Kansalauleja Eteläpohjanmaalta viikko III laulem: Kida me haavuu leidet, Oi, elle ole vuto, ~~Te on laulem~~ ^{Te on laulem} ~~Te on laulem~~ ^{Te on laulem}

Jalilajumalalaulu: ~~Te on laulem~~ ^{Te on laulem}

Te Deum: Löytyy koraalikirjan lopussa, "muotilaisen virsikirjan puolella n: 284. Saimme näin koraalissa, II koraalissa, yksinäinen.

Klemetti: Jeesusaleu (Lähetämme)

Maatija: Tuolla yllääl' asuuvoissa (Kansala.s. 57 viikko)

Yksinäiset:

Sibelius: Jeesusaleu maareksi, Jo joutui armas aika.

Klemetti: Saimme näin virsi.

K.V.S. 39-40. Saad sinuutta päivä

188 " Katikauhallani Minä sinne annon mieleä

Minä vaimonni mato ja matkani (pala)

(vanha virsikirja)

lähettää virkakirjeen no 3959 J. E. Antilalle, joka viivattu yli ja päälle Juho Kuhna Koskenkorva. Kuori sisältää nuotteja ja saatekirjeen.

Lapuan päivä on Suomen sodan Lapuan taistelun muistopäivä. Muistopäivällä on aikojen kuluessa ollut myös muita merkityksiä.

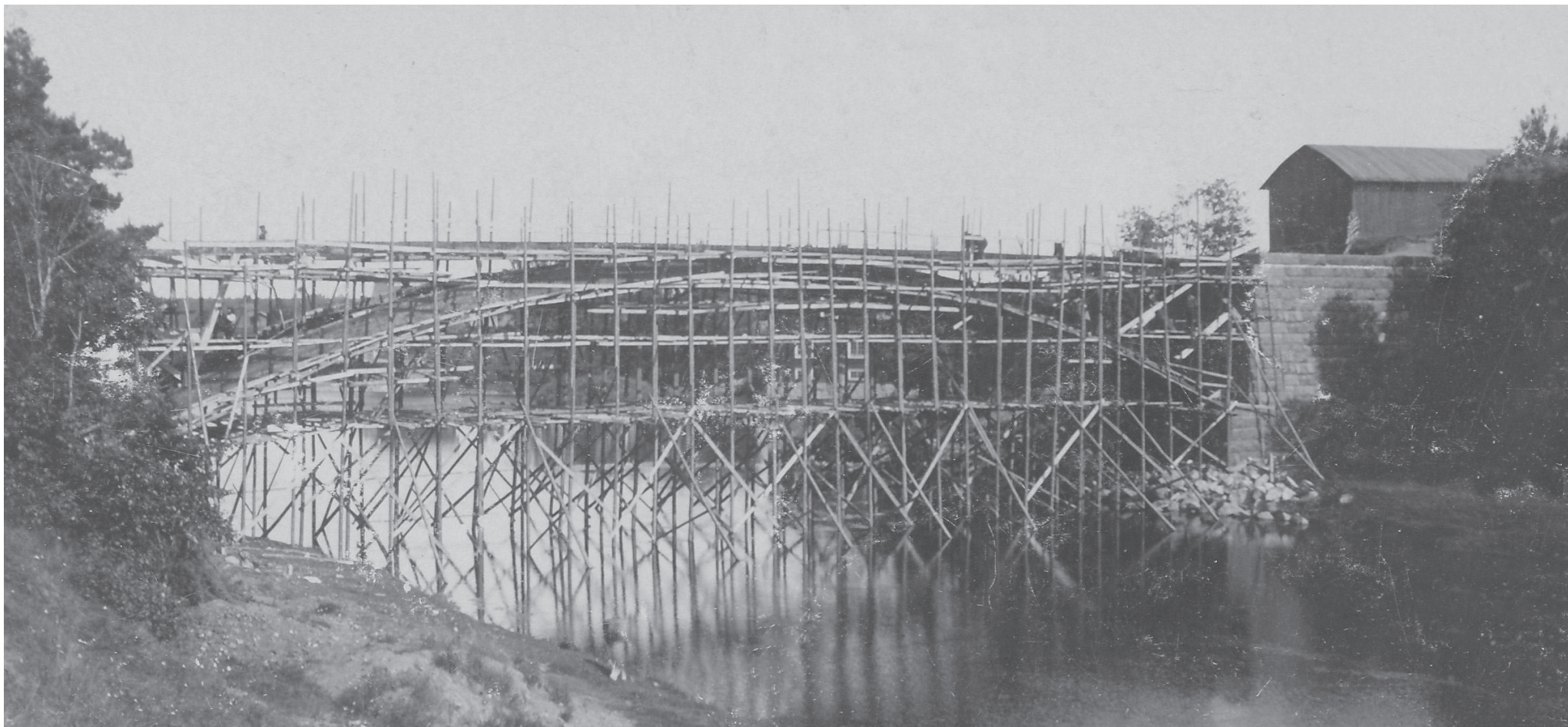
Ruotsin armeijalle voitokas Lapuan taistelu käytiin Suomen sodan aikana 14. heinäkuuta 1808. Pian taistelun jälkeen pystytettiin taistelukentälle

[illegible]

Juhlan yhteydessä ei julkisesti puhuttu kansallisaatteesta, mutta venäläinen virkavalta otti sen pian silmätikukseen. Aina juhlaa ei esimerkiksi saatu viettää 14.7., koska se olisi muistuttanut liian selvästi suomalaisten voitosta. Tämä kuitenkin kasvatti Lapuan päivän suosiota maakunnassa entisestään. Toisen sortokauden aikana Lapuan Päivä sitten kiellettiin viideksi vuodeksi. Perimätiedon mukaan Kiviristillä olisi tänäkin aikana käyty salaa.

Vuonna 1902 La-
puan kirkonkylän,

Todistaa Jaakko Lahti (kirj. sama) Hilja Tahlo (talon karjako omalla kädellä)”

Koskenkorvan ensimmäinen puusilta valmistuu keväällä 1908.

Sen suunnitteli ansasperiaatteella ja tukikaarella J.E. Antila ja toteutti hankkeen aikana koulusta valmistunut Valle Antila. Sillan pituus oli 59 m ja kannen leveys 6 m.

Silta maksoi osuuskunnalle 27.000 mk ja ylityksestä perittiin jalankulkijalta 5 p ja hevosmieheltä 10 p. Meijeri maksoi siltarahaa 1 mk 50 p/ päivä. 1914 Ilmajoen tientekevolliset ostivat sillan 26.000 markalla.

Kosken alta mennyt pukkisilta, joka oli jäiden lähdön ajaksi purettava jäi historiaan, kunnes siltaa uusittaessa se joudutaan rakentamaan uudestaan.

Kuvassa näkyy hyvin ”kökällä” tehdyt silta-arkut, jotka ovat todella massiiviset. Sillan takaa näkyy selvästi Koskenkorvan mylly hyvin remontoituna, mutta sillan pielessä olevaa isoa latoa ei enää näy, kun silta ja rata on valmis. Mikä se oli jää selvittämättä ja sen tilalle tulee yhtäkkiä kaksikerroksinen myllytupa, jonka palosta on myöhemmin tietoa ja sen jälkeen siinä oli ns. Lottakahvila. Ehkä lato piti purkaa tien tieltä? Sillan tukirakenteet näyttävät tekovaiheessa huterilta ja rakennettuina kevättulvan jälkeen ja tätä on hyvä verrata myöhemmin tulevaan rautatiesillan rakennuskuvaan, jossa tukirakenne on tehty jään läpi.

Nämä kuvat valmiista sillasta ovat radan valmistumisen aikaan eli 1911-13. Kuvassa näkyy hyvin sillan rakenne ja taustalla on jo Sairon alueen asuinrakennus, joka saattoi olla tässä vaiheessa myllärin asunto. Toisessa kuvassa saattaa vasemmalla olla juuri voinalmistuspalkinnon saanut ja Koskenkorvan taloon emännäksi tullut Inkeri Kuhna. Takana näkyy toinen ns. myllytupa, jonka tulipalosta myöhemmin sekä sen vaiheista ns. Lottakahvilana. Talo on rakentunut 1-2 vuodessa, mutta kuvassa se ei ole uuden näköinen, joten se on ehkä siirretty jostain muualta ja tehty yläkerta laudasta. Yläkerrassa asui Onni Koskela ja alakerrassa Arvo Koskela, mylläreitä molemmat.

EP:n maanviljelyseuran tuotantokilpailuun on hyväksytty 6.10.1908 Ilmajoelta J.E. Antila. J. Kuhna ja E. Hopiavuori.

Juho ja J.E. Antila rakentavat raittiusseura Toimi V toimesta seuratalo Honkalan yhdessä Santavuoren Nuijamiesten kanssa, joka oli Kansallismielisen Nuorisoliiton jäsenjärjestö, jonka perustajana oli myös Antila. Juhon mukanaolosta ei ole merkintää.

Honkala toimi maamiesseuran, nuorisoseuran ja raittiusseurojen juhlien ja tapahtumien paikkana vuosikymmeniä. Kerrotaan Juhon lahjoittaneen sinne pianon, joka myöhemmin joutui huonoon hoitoon ja löytyi paloina ullakolta Honkalaa purettaessa.

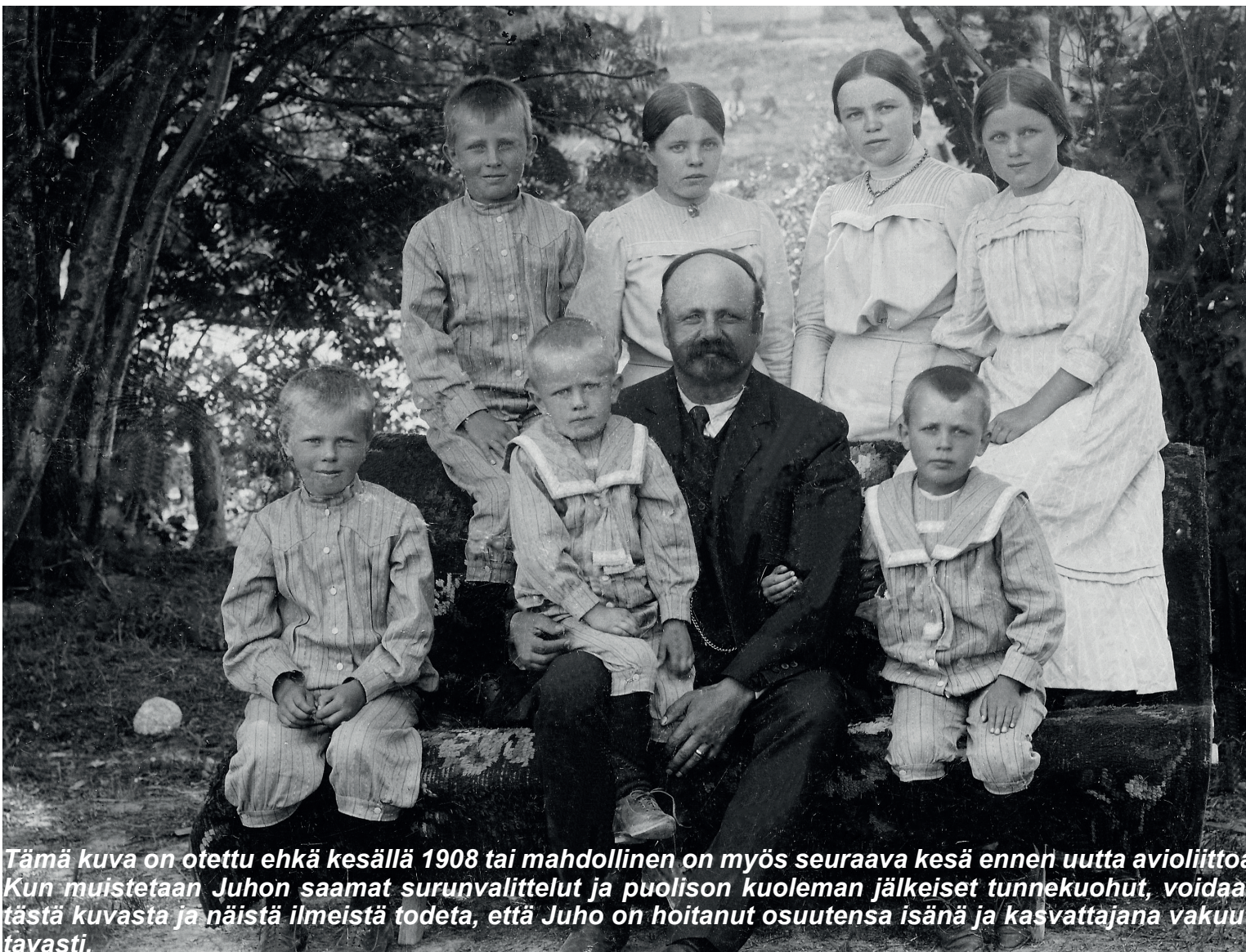
Ylläolevassa kuvassa näkyy hyvin uuden sillan rakenteet ja rannalle kökällä kootut kiviarkut. Kuva on myöhemmältä ajalta, kun uusi kivimeijeri on jo valmis. Siitä myöhemmin lisää.

Juho ottaa lainaa Säästöpankista 16.5. 1908 600 mk. Takaajana Fredrik Wästi. Lainaa hoidetaan korolla 6 kk välein 15.4. 1912 asti, jolloin se maksetaan pois.

Ilmajoen Seinäjoen kuntain palovakuutusyhdistyksessä Juho vakuuttaa 21.8.1908 ryhmässä erilaisista muuta irtainta hurjasta 1.700 mk arvosta. (uusi pui-makone?)

Honkala loiston aikoina 1933

Tämä kuva on otettu ehkä kesällä 1908 tai mahdollinen on myös seuraava kesä ennen uutta avioliittoa. Kun muistetaan Juhon saamat surunvalittelut ja puolison kuoleman jälkeiset tunnekuohut, voidaan tästä kuvasta ja näistä ilmeistä todeta, että Juho on hoitanut osuutensa isänä ja kasvattajana vakuutavasti.

Penkin selkänojalla istuvat Mauno, Suoma, Aili, Katri ja penkillä Paavo, Juho sylissään Aatto ja vieressä Ilmari. Penkille on aseteltu Juhon suosikki rekiroiti, josta perukirjassa on kuva reen perässä.

Myllyn kirjanpidosta vuosilta 1907–1908 (marraskuusta marraskuuhun)

Rukiitten jauhatustuloja: jauhatuksia oli 182 kpl ja jauhattajat tuttuja talonväkeä ja lähialueen ihmisiä. Jauhatusta oli yleisesti 1 mk harvemmin 50 p. Suurimmat summat olivat talon jauhatukset sioille ja leipään.

ria 33 hl 264 mk, Kauroja 192 hl 1.152 mk Yhteensä 2.509 mk (nykyrahassa 10.700 euroa) Arviona kilohintoina: ruis 21 p, ohra 15 p, kaura 14 p.

Velaksi annettu jyviä 1908 27.2. 1 hl rukiita Juha Mäkelälle 15 mk. Kaunismäen lisäkille 1 hl rukiita 15 mk. Myllyyn viety 25.2. 6 hl rukiita.

Ohria jauhettiin 64 kertaa ja laskutus määrät kuten edellä. Ohraa jauhettiin myös vaivaastaloon, mutta suurin jauhatus taloon sioille.

Kauraa jauhettiin 68 kertaa ja aivan valtaosa oli taloon jauhettuja rehuja.

Yhteenveto oli seuraava:

Viljalaji
Ruis talon osalle 244,35 hl á 14 mk yht. 3.393,90
Myllyn osalle 17,40 hl 170,80 mk.
Ohria talon osalle 189,85 hl á 9 mk yht. 1.708,65
Myllyn osalle 12 hl 120,00 mk
Kauroja talolle 374,80 hl á 6 mk yht. 2.446,80
Myllyn osalle 19,80 hl 178,80
Päleistä maksettu 73,50
Jyvienrahtia 100,00
Myllyn tulot yhteensä
8.162,53

Sillan rahtirahaan meni 74,70 mk

Muistivihon merkintöjä 1908:

Helmikuun 20 pv 1908 inventaari myllystä: Rukiita 78,22 hl 1.093 mk, Ohra

Liisa Kosken ottoja 1908: eri päiville kirjattu 2–10 mk ottoja 7 kpl ja lopuksi merkintä Leikkoolle menness 5 mk ja tulles 5 mk. Sitten luetellaan työt: Työssä talon ruuassa 20 päivää á 1 mk päivälle = 20 mk lisäksi 6 päivää joella, Porrasnevalla 5 pv, Pesemäs Hiljan kanssa 1 pv tilit yhteensä siis 33 mk, osa maksettiin 1 hl rukiita 14 mk.

Ojamiehille 1908: Matti Viitanen 50,70 mk (jos hinta oli á 8 p syleltä oli ojaa luotu 1.140 m) lisäksi kirjattiin: uuden ojan päälle saanut 21,30 mk.

Larvas kuokerilla (kuokalla) luotu: Antti Isomäki luonut 2 ojaa 226 syltä á 12 p = 27,15, 3 ojaa 182 ja 4 ojaa 186 syltä 55,20 mk.

Suutarille: 1 hl rukiita 15.-, rahaa 12.-, kanki 4,30 ja 8/10 50 litraa rukiita 7.50.-. Varmaankin tätä vastaan korjailtiin ja tehtiin uusia kenkiä?

Hessa Tammen ottoja ja töitä 1908: Touko- ja kesäkuussa yhteensä 18 päivää = 18 mk. Syyskuussa töissä 24 pv = 24 mk, rukiita 79 jalkaa 10 mk, Kauroja 151 pystykkokosta 9,05 mk eli ansiot yhteensä 61,05 mk. Ottoja: 10/5 100 kg heinää 4 mk, 13/6 rahaa 15 mk, 8/9 2 hl rukiita 28 mk otot yhteensä 47 mk tilinä maksetaan 14.05 mk.

Otsikolla Isälle antanut rukiita 1908: Kesäkuulla Eerolle 2 hl 28 mk. 4/9 siemeneksi rukiita 3 hl 42 mk. Jatkuu otsikolla Isälle antanut v 1909 rahaa ja jyviä: 30/3 2 hl rukiita 30 mk, 8/7 50 kilo kräädiä (?) 14 mk, 19/6 rahaa 10 mk, 10/7 Säästöpankin kasvo 98,20 (lainan korko) 11/7 Vaasan pankkiin lyhennys ja kasvo 115 mk, 10/7 rahaa 10 mk yhteensä 273,45 mk, jatkuu pari sivua myöhemmin otsikolla Mikko Kuhna 1908-09: 2/12 1 hl rukiita 14 mk, rahaa 10 mk, 1 hl rukiita 14 mk, rahaa 130 mk = 228, vekselin lyhennys 230 mk = 456.

Myity myllystä jyviä rukiita / ohria 1908: 14/9 Valle Honkasalo 1/1 hl 24 mk, Kahmalle 3/1 42 mk, 12/1 J. Kuusiselle 3/3 66 mk, 16/10 Kansanopistolle 6,5 / 3,5 130 mk, 20/10 Sarvelalle 1 hl rukiinjauhoja 15,50, 1 hl ohran kräädiä 10,50 ja 2 hl huonoja ohria 17 mk.

Mysteeri: Lueteltu 1–7 sarkaa jokaiselle nimi (Tuomioja, Surssi, Kytömäki, Viinämäki, Rajala, Leppioja ja Rantala) perässä luku 20–24 välillä ja ehkä hinta 55–60 välillä yhteensä 156 (Kpl?) ja 394 (mk?) ja vielä ajosta 190,80 mk? yhteensä 584,80. Olikohan kyseessä pellon raivausta? Mooses Niemen jäännös 1908 rukiista 9 mk, vaimolle rukiita 50 ltr. 7,50 mk, 6 kiloa keittojauho 1,50 mk = 18 mk, tästä maksettu 1,50 mk.

Juho ja Ingrid Blomberg ovat maamiesseuran I perustamiskokouksessa 24.1.1909, jossa Ingrid allekirjoittaa perustamiskirjan ja Juho epäilee, ettei toimintaan riitä intoa ja jatkaa toimintaansa Ilmajoen Maamiesseurassa.

Inkeri liittyy Kuhnan kööriin ja rakkaus syttyy. Tarina kertoo, että Juho johtaessaan kuoroa oli supissut puoli ääneensä: ”Tuon tytön minä vielä nain!”

Ilmajoen vanha maamiesseura lopettaa maatalouden edistämisen ja keskittyy museotoimintaan.

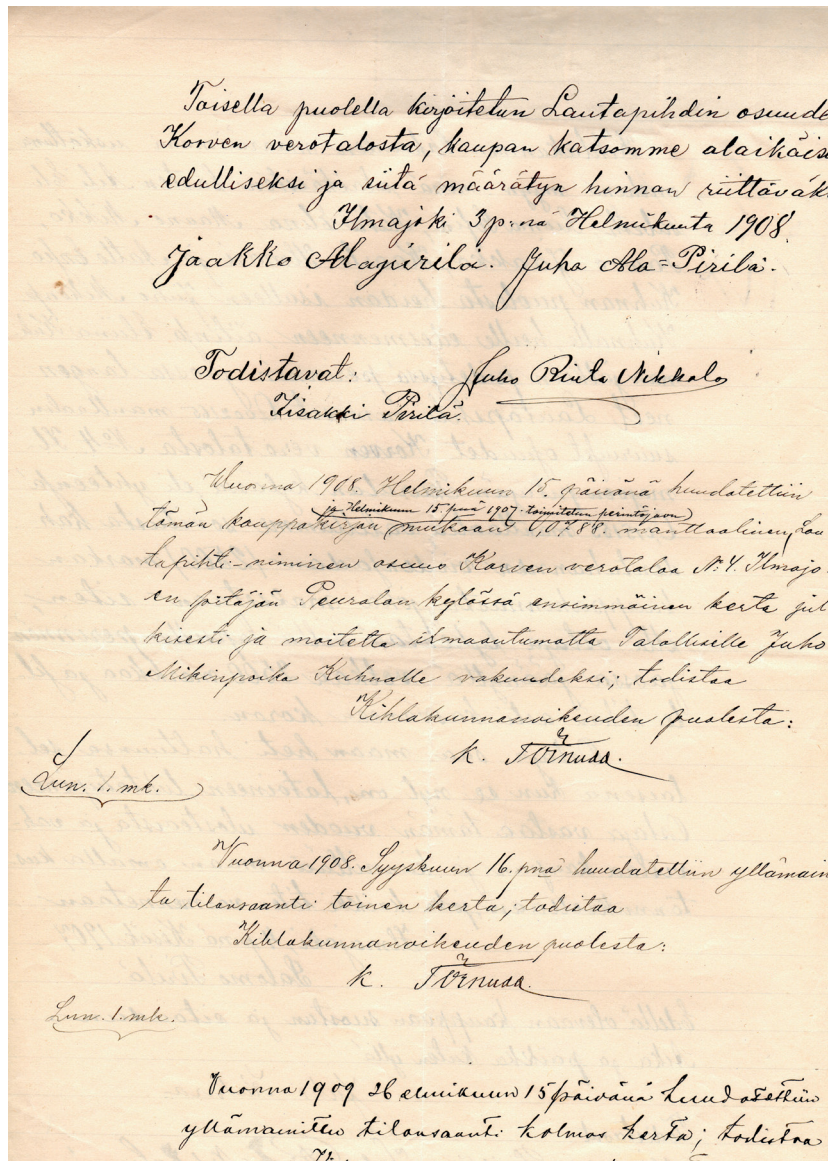
Mms viimeinen johtokunta: Istumassa vasemmalta Juho

Kuhna, Kaarlo Lanne, Johannes Lauronen. Seisomassa vasemmalta Eetu Hopiavuori ja lisäki Pirilä. Kuva on otettu 1909.

Juho oli tullut varaesimieheksi ja rahastonhoitajaksi 1902 vuoteen 1908 ja jatkoi museoyhdistyksen hallituksessa kuolemaansa saakka 1928. Tämän vuoksi Juho ei osallistunut aktiivisesti Koskenkorvan maamiesseuran toimintaa, joka oli juuri perustettu.

Juho Kuhna saa lainhuudon 15.2. 1909 koko Lautapihdin tilaan, josta lunastaa lastensa äidin naimaosana/ lastenperintönä saaman osuuden 2.500 mk hinnalla kauppakirjalla, joka oli laadittu 4.6. 1907 kihlakunnan oikeuden määräämältä uskotulta mieheltä Salomon Jaakonpoika Pirilältä. (I huuto 15.2. 1908 ja II huuto 16.9.1908)

Koskenkorvan Maamiesseura perustetaan 19.2.1909

Perustamiskokouksessa Juho Kuhna käyttää puheenvuoron, jossa arvelee, ettei perustettavaksi aiottu yhdistys saisi kyläläisten kannatusta siinä määrin kuin se elääkseen tarvitsisi ja näin ollen olisi turhaa koko perustaminen.

Juho kuitenkin allekirjoittaa perustamiskirjan ja sieltä löytyy myös Inkeri Blombergin, meijerin meijerikön nimi, josta tulee sitten Juhon puoliso 5 kk päästä. Inkeri eli pisimpään maamiesseuran perustajista.

Maamiesseuran ensi vaiheista kirjattiin 25-vuotistoriikkiin lyhennellen seuraavaa:

Tilaisuudesta, jonka puheenjohtajana toimi kansanedustaja J.E. Antila ja pöytäkirjantekijänä S. Ranto, sekä esitelmää pitivät Etelä-Pohjanmaan maanviljelysseuran sihteeri maisteri Antti Hannula "maatalousseurajärjestöistä" ja kansanedustaja Antila samasta kysymyksestä. "Paikkakunnan olojen kannalta asiaa katsoen" kertoo kokouksen pöytäkirja seuraavaa: "keskustelu ei ollut vilkasta, näytti ikään kuin osanottajat olisivat epäilleet lausua julki mielipidettään kysymyksestä. Useimmat puhujat kuitenkin yhtyivät alustukseen myöntäen, että tällainen kyläkunnan maamiesseura voisi enemmän kuin suuren kunnan käsittävä ja sen keskustaan keskittyvä seura koota kaikki mukaan, syystä että kyläkuntalaiset pitävät yhdistystään omanaan kuin suurempaa piiriä käsittävää seuraa ja siten tulee vaikutus suuremmaksi. Esityksiä myöskin vastustettiin kaksi puhujaa epäili, ettei perustettavaksi aiottu yhdistys saisi kyläläisten kannatusta siinä määrin kuin se elääkseen tarvitsisi ja näin ollen olisi turhaa koko perustaminen. Lausuttiin myöskin, että jos vanha Ilmajoen maamiesseura olisi päätetty yhdistää yhteistoimintaan muiden maamiesseurojen kanssa, niin ei aiottua hanketta

olisi ensinkään pantu alkuun, mutta kun niin ei ollut asian laita, ja koska Ilmajoen maamiesseuran erillinen asema ei ollut näyttänyt voivan pitää jäseniään kaikissa suhteissa edistykseen tasalla niin olisi sen tähden yhdistys perustettava ja siten pyrittävä sen vuorovaikutuksen alaiseksi, joka maamiesseurajärjestöjen kautta on muissa kunnissa näyttänyt tuottavan tuloksia.”

Säännöille saatiin vahvistus, sekä samalla hyväksyttiin Yläpään maamiesseura Etelä-Pohjanmaan maanviljelysseuran haaraosastoksi 19.2.1909. Ensimmäisessä sääntöjen määräämässä kokouksessa 10.2. kirjoittautui seuraan 24 uutta jäsentä ja valittiin lippuäänestyksellä ensimmäinen johtokunta, johon tulivat: M. Penttilä-Ilkka, J. Seppi-Kokko, J.E. Antila, J. Latva-Kokko, M. Haavisto ja P. Kaleva. Varajäseniksi: S. Ranto ja I.V. Suomi.

Karjalalouden kohottamiseksi ja karjankannan parantamiseksi on seuran toimesta tuotettu paikkakunnalle puhdasrotuisia siitoseläimiä, toimeenpantu kaikkiaan seitsemän karjanäyttelyä, joista kaksi yhteisiä muiden Ilmajoen maamiesseurojen kanssa, sekä useita karjanhoitokursseja. Samoin, seuran aloitteesta ja avustuksella on perustettu useampia sonniyhdistyksiä. Karjantarkastusyhdistys perustettiin seuran toimesta 1916 ja seuran alaisena se toimikin monia vuosia, kunnes eristäytyi itsenäiseksi yhdistykseksi (jossa mukana myös Juho Kuhna). Ja seuran jäsenistä on noussut henkilöitä, jotka esimerkiksi ja aloitteentekijöinä ovat saaneet muitakin mukaan karjanjalostustyöhön. (etenkin juuri Juho Kuhna)

Koskenkorvan maamiesseura tulee aina kiitollisuudella muistamaan ensimmäistä johtajaansa Kunnallisneuvos Juho Erkki Antilaa. Tässä työ-

sään, aina uskollisena ja uhrautuvana me J.E.Antilan vierellä näimme puolisonsa Emäntä Maria Antilan, lapsirikkaan perheen kasvattajana ja suuren talouden hoitajana. Hänellä aina riitti aikaa hyviin harrastuksiin. Maamiesseurammekin sai hänestä yhden työteliäimmistä ja väsymättömmistä naisjäsenistä. Samoin ovat toimihenkilöistämme poissa Maanviljelijät Paul Kaleva ja Matti Haavisto uskollisesti ja luottaen ovat seuramme hyväksi työtä tehneet. Poissa ovat perustajajäsenemme Maanviljelijät Viljo Västi, Fredrik Västi ja Juho Kuhna, joiden valoisa maailmankatsomus ja luja usko hyvään ja parempaan on ollut monille voimaa antavana apuna ja esimerkkinä. Samoin me muistamme perustajajäsenemme maanviljelijät: Juho Yli-Suomun, lisäksi Suomun, Juho Erkki Rahkon, Antti Seppilän ja Kalle Posson, jotka työn ja ahkeruuden esikuvina, hiljaisina ja vaatimattomina ovat monien muiden nimeltään mainitsematta jääneiden rinnalla seurassamme, sen hyväksi toimineet. Nöyryten Kaikki valtiaan kunnioitukseen omistakaamme lyhyt hiljaisuuden hetki seuramme vainajien muistolla.”

Vuonna 2009 kirjoitin Maamiesseuran uuden historiikin ”100 vuoden matka”, jossa seuran toiminta käydään tarkasti läpi. Yhdessä luvussa kertaan Koskenkorvan perheen ja kylän järjestöjen ”yhteyksiä” seuraavasti:

Isosäni Juho Kuhna perusti Ilmajoen museon, jonka johtokunnassa toimi kuolemaansa saakka. Olen ollut sen johtokunnassa vuodesta 1984 ja puheenjohtajana yli 30 vuotta.

Isäni Mauno suunnitteli ja toteutti maamiesseuran 150-vuotisjuhlan ja minä 175-vuotisjuhlan. Hän toimi Koskenkorvan maamiesseurassa kuten minäkin ja johti maamiesseuralliton toimintaa, jonka neuvojana toimin 5 vuotta ja olin lopettamassa

sen toiminnan 2020.

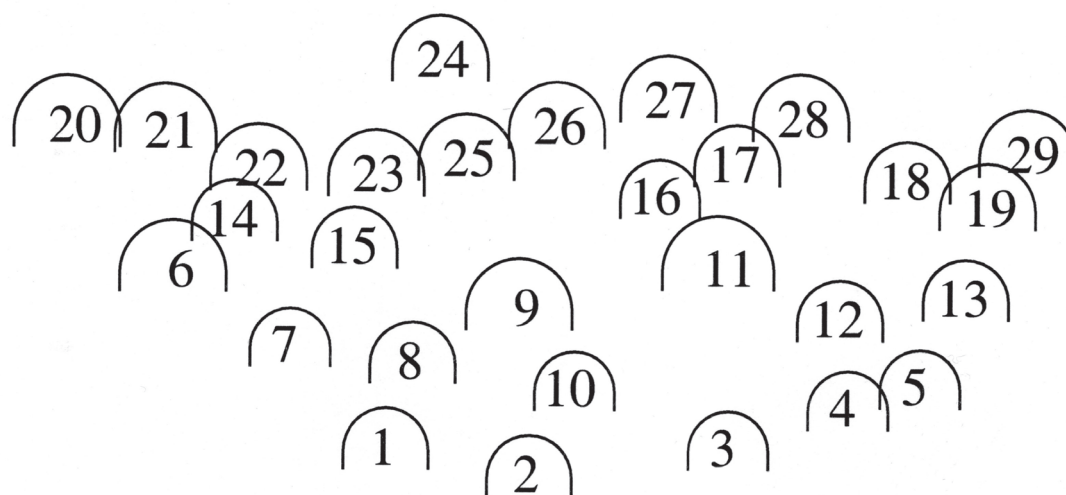
Isä johti osuuskassan hallintoneuvostoa, johon minut valittiin 1978. Vuonna 1980 minut kutsuttiin Ilmajoen Säästöpankin maatalousjohtajaksi, jonka pankin oli perustanut Juho Kuhna.

Eliinan kuoleman jäl-
keenkin pidettiin *kiin-
teää yhteyttä Ala-Piri-
lään.*

Ala-Pirilän toisen pol-
ven perilliset 1909.

1. Elsa Västi,
2. Aino Pirilä,
3. Elsa Hopiavuori
4. Weikko Hopiavuori,
5. Ilmari Västi,
6. Lyyli Pirilä,
7. Aino Tuominiemi,
8. Anna Hopiavuori
- 9 Hedvig Ala-Pirilä
10. Reino Västi
- 11 Jaakko Ala-Pirilä.
12. Helvi Hopiavuori,
13. Aino Hopiavuori.
14. Paavo Pirilä,
15. Saara Pirilä,
- 16 Ilmari Koskenkorva,
- 17 Aatto Koskenkorva,
- 18 Paavo Koskenkorva,
- 19 Aune Hopiavuori,
- 20 Tyyne Pirilä,
- 21 Suoma Västi,
- 22 Aune Västi,
- 23 Lauri Västi,
- 24 Pentti Västi,
25. Mauno Koskenkorva,
- 26 Arvo Pirilä,
- 27 Aili KoskenkorvaSu,
- 28 Suoma Koskenkorva,
- 29 Katri Koskenkorva,

*Sukutaulut ovat esihis-
torian lopussa, kaikkia
tietoja en saanut haalit-
tua kokoon.*

Yllä vasemmalla olevan kuvan ajaksi asettunee 1909, kun Aatto on 4,5 vuotta, Ilmari 7,5 ja Paavo 10 vuotta. Myös Inkerin ja Juhon vihkiminen on näinä hetkinä tapahtunut tai tapahtumassa? Tähän yhteyteen sopii Ilmarin toteamus Inkeristä myöhemmiltä vuosilta: "Olisiko oma äiti voinut olla parempi?" Samoille vuosille tai hiukan myöhemmäksi asettuu myös toinen kuva, jossa Mauno, Juho ja Katri. Vieressä oleva kuva Inkeristä lienee muutamia vuosia aiemmalta ajalta.

Juho nostaa lainan 13.3. 1909 Ilmajoen kunnan Säästöpankista. Määrä 800 mk korko 6 % ja takaajana Fredrik Wästi. Lainaa hoidetaan vuoteen 1912 kesäkuun 15 pv, jolloin laina tulee pois.

Suoma Kuhnaa onnittelee nimipäivänä 8.4.1909 Tilda, Edla, Selma, Aina, Elna.

Vuoden 1909 maatalousnäyttelyn palkinnoista Juho nappaa:

Sarjassa sonni ja 2–6 lehmää. I palkinto J.E. Antila II palkinto ja 60 mk Edward Björkenheim Orismala ja Juho Kuhna sekä Kaarlo Torkko Ylistaro.

Ensipalkinnon lehmästä Lahja jälkeläisineen ja toisen palkinnon lehmistä Siivo ja Heimari.

Sonnyhdistysten asettamista ryhmistä sonni ja 8-10 lehmää: II palkinto ja 60 mk rahaa Edward Björkenheim ja Juho Kuhna.

Ja vielä lehmästä jälkeläisineen I palkinto Juho ja myös toisen ja kolmaskin palkinto eri yksilöistä.

Nämä yhteensä kertoivat karjanjalostuksen noususta Koskenkorvan karjassa, vaikka vielä ei ollutkaan aivan puhdas Ay-karja.

Juho vihitään 14.7.1909 toiseen avioliittoon Ingrid (Inkeri) Johanna Blombergin kanssa Lappfjärdissä. Inkeri oli syn-

tynyt 2.1.1887 Nauvossa ja oli avioliittoa solmittaessa meijerikkönä Yläpään meijerissä. Inkeri oli 26 vuotta Juhoa nuorempi. Hän oli vain kolme vuotta vanhempi kuin Juhon vanhin lapsi Aili. Aatto oli vain 4 v vanha.

Kuvia vihkimisestä ei ole säilynyt tai niitä ei otettu. Parikuvat on sitten jäänyt laajemminkin ottamatta?

Avataan 18.9.1909 Santavuorten patsastoimikunnan tili Säästöpankkiin.

Alkusaldo oli 116,40 mk (iltaman tuotto?) sitten siihen vuosittain lisättiin vain korko aina vuoteen 1919 asti.

Muistivihosta merkintöjä vuodelle 1909;

liska Majamäen ottoja 1909: Pestiin 5 mk ja tohtoriin 5 mk, rahaottoja 10 kpl yhteensä 90 mk lisäksi kauroja 6 mk, hevonen "kokas" 3 mk (oliko astutus) Yhteensä 99 mk. Palkka summa 240 mk, joten lisää maksettiin 141 mk. Puolison ? Hilja Majamäen ottoja rahana 8 kertaa yhteensä 26,50 mk lisäksi emäntä antanut 5 mk = 31,50. Koko palkka summa 60 mk maksettiin lisää 28,50 mk.

Palkkaa myös renkipoika Jaska Lahti 20 mk, Ilmari Rajala ottoja 46 mk ja lisää 30 mk.

Vihtori Varpulan ottoja 1909: rahana 10 kertaa yhteensä 123 mk ja lisäksi arpoihin 50 p ja lisätili 126,50, jolloin palkka 250 mk / vuosi? Antti Varpula: Huhtikuusta lokakuuhun rahana 8 kertaa yhteensä 115 mk ja 2 arpa 50 p, vuosipalkka oli 300 mk.

Karjakko Hilja Tahlon ottoja 1909: 6 kertaa yhteensä 130 mk (vuosipalkka saattoi olla 250 mk). Vuodelta 1910 löytyy ottoja 80 mk edestä ja vuosipalkka on 300 mk.

Juha Rajalan ottoja 1909 3 hl rukiita 42 mk, ohria 10 mk 60 litr. rukiita 9 mk ja rahana 39 mk = 100 mk ja lopuksi kommentti 1909 vuoden talvivärkki tehty.

Jaakko Kosken rengin pesti 1909–1910: Ottoja rahana 15 kpl yhteensä 225 mk ja vuosipalkka oli 250 mk. Eemeli Leppiojan ottoja 1909–1910 marraskuu - syyskuu. Ottoja rahana 20 kertaa yhteensä 58 mk. Pieniä ottoja merkinnällä Häihin 1 mk ja 10 mk, Honkalassa 1 mk, äidille 5 mk. Arvelen, että kyseessä nuori poika ja vuosipalkka oli 100 mk.

Hilja ja lisakki Majamäen ottoja 1909 -1910: Rahana 37 mk ja loppu tili 63 mk = 100 mk, mielenkiintoinen merkintä laukku ryssälle 5 mk. lisakki nosti 45 mk, joissa merkintä vaatetten laittoon 30 mk.

Juha Tupilassa Mars savitte
 Tassa 275 mk 2 Pörsu Saappa
 at 1 Kuntut. 1911 — 1912.

Marras 14	Testiksi	10. mkk.
Jouluk 5	rahaa Kunkin	10
2	20 rahaa	5
1912 30.	rahaa kunnantalonant	5
1	31 Isälle otettu	20
2	25 Paaron Kunttu	5
3	16 rahaa Kaateesi	30
3	25 rahaa	20
4	2 rahaa	10
	Paavan Kello 5m	
	Tahturiin	5
5	9 Teatteriin	5
6.	17 Polkupyörään	20
7	114 rahaa	5
8	18 rahaa	10
9	18 Eemeli antoi	5
10	23 Paaron Kunttu	5
		19.0
		275
		120
		105

Maksuttava 105
 Kurios 102-10

Juha Tupila oli pitkään ja useaan otteeseen myllärinä sekä isä että poika Juha. Kirjan lopussa mylläreistä lisää ja siitä miten Tupilan kanssa kävi vapaussodan pyörteissä. Tässä listassa huomio kiinnittyy ottoihin: Tohtoriin 5 mk ja Teatteriin 5 mk ja polkupyörään 20 mk, aikaisemmin oli otettu 80 mk, mutta se oli peruttu. Nyt oli löytynyt edullisempi laite. Olikohan teatterikäynti samanlainen kuin edellä oli mainoksia Ala-Antilassa ja seurahuoneella.

Isälle antanut rutiita 1908		
Kesäkuulta Poralle	2	28
Syysk 4 jouluk Siemenillä	3	42
Rutiita		
Joulukuulta 1908	1	17
Isälle antanut 1909. Rahaa ja jyvää		
Maalisk 10	2 sek rutiita	20
Henä 8	50 kiloa Kavaadiä	14
Kesäk 19	rahaa	10
Heinäk 10.	Säästöpankin Marsu	98. 20.
" 11	Paasan pankkikirja	
	lyhen sista ja Marsu	15 25. 115
Heinäk 10	Rahaa Kunkin	10. 273.45
Huhtik 8.	Janna Taipale	
	1 sek rutiita Velaksi	15
8 Janna Kintterille maksuttu		
	1 sek rutiita Velaksi	15

Isälle Mikko Kunnalle oli oma sivu ja kirjaukset kertovat jo selvästi Yli-Kuhnan vaikeuksista ja jauhatuksien ja jyvien lisäksi annetaan rahaa ja hoidetaan korkoja Säästöpankkiin ja kansanpankkiin. Tila on edelleen Mikon nimissä ja rakennukset huonossa kunnossa ja työntekijät lähtevät muualle töihin kuten Herman Tiitinen kertoi kirjeessään, joka on Yli-Kuhnan osuudessa.

Jukka Tupila tullut taloon 21/5 1909. Ottoja 8 kpl yht. 42 mk ja maksettiin lisää 50 mk. Tässä näkyy ensi kerran merkintä Mauno antanut 4/6 rahaa 5 mk ja 20/8 10 mk (Maunon ikä oli 12 vuotta ja oli jo avustamassa talon hoidossa.)

Myös merkintä: Häihin 2 mk.

Tätä merkintää löytyy useita ja tarkoittaa noihin aikoihin vietettyjen häitten tapaa, jossa nuoripari myi viinaa hankkiakseen alkupääomaa elämänsä. Tästä tuli sanonta "viinahäistä", jotka olivat yksi syy kieltolain voimaantuloon. Aluksi rituaaliin liittyi morsiusparin tanssittaminen ja siitä maksaminen, mutta sitten se meni aivan puhtaaksi viinan myynniksi ja häät saattoi kestää monta päivää ja jatkua vielä muistelutapaamisella ja viinaa oli mukana silloinkin.

Herman Koskenkorvalta jäi maksettavaa 6/11 1911 15,50 ja 11/8 1909 50 kiloa jauhoja 8.- ja rahaa 10 mk, 300 kg heiniä 15 mk, 28/4 200 kg heiniä 10 mk, 7/5 100 kg heiniä 6 mk 11/5 1 hl rukiita 15 mk.

1909 Juho kirjaa Laskun Isälle annettu elokuun 5 pv vekseliä varten.

1908 10/3 2 hl ruista 28 mk, 8/7 50 kiloa "kräädiä" 14 mk, 19/6 rahaa 10 mk,

10/7 Säästöpankkiin 98,20, 11/7 Vaasan osakepankki 115 mk, 20/1 1909 velkakirja 115 mk sen kasvo 4,50 = 384,50 kasvo 3 kk 7,50 = 392,00 Tästä tehty 3 kk vekseli 400 mk.

1909 viety jauhoja seuraaville: 26/1 Sarvela 1 hl rukiinjauhoja 15 mk, Honkasalo 1 hl rukiinjauhoja 15 mk ja 50 litraa ohria 5 mk, Talvitie 1 hl ohran kräädiä 10 mk, Kuusinen 2 hl kauranjauhoja 12 mk, Lauronen 2 hl rukiinjauhoja 30 mk, 2 hl ohranjauhoja 18 mk, 1 porsas 30 mk, Kari 2 hl rukiinjauhoja 30 mk, 1 hl ohranjauhoja 10 mk. (tuttuja nimiä eri yhdistyksistä ja hankkeista)

Näyttäisi Lauronen, Juhon pitkäaikainen ystävä, jonka vaiheista voit lukea oman tarinan, saaneen alennusta ohrajauhoista ja sian porsaskin meni halvalla tai oli rääpäles.

Holhoustili 31.12.1907 – 1910

Alussa lapsilla oli velkaa 6.929,49, kuten edellä jakokirjassa todetaan. Sille 6 % korko 415,76 = 7.345,25: saldo 1908 alussa.

1908 lopussa velka oli 6.445,25 (lyhennetty lasten saamalla myllyn vuokralla)

1909 Pukaran vesimyllyyn tehtiin 7.099 mk remontti, josta lapsille lisää velkaa ½, joten korkoineen velka oli vuoden lopussa 10.381,80 ja 1910 lopussa 10.050,70.

1908–1910 lasten velkaa vähentää ½ osuutta Pukaran myllyn vuokra 900 mk /vuosi

Myllyn remontista löytyy holhoustili, jossa erittelyä kustannuksista:

Amerikkalaismallinen turpiinikone osineen 3.800 mk, pärehöylä 200 mk, 1 pari 8 korttelin Hellerin kiviä 650 mk, Konehihnoja O.Y Sammolta 87 mk = **4,737 mk.**

Talon metsästä hirsii ja pelkkoja 250 mk. Kiilakiviä saatiin 13 syltä Jouppilasta, 24 syltä lisäksi Rannolta ja 6 syltä Antti Piirrolta á 4.20 mk. 18 astiaa sementtiä 190 mk ja pelkkoja Västilästä ja J. Koskenkorvalta nämä yhteensä **646,20 mk.**

Työpalkkoja: Mestari Kustaa Wahalalle 300 mk. Työmiehiä: Vihtori Koski, Mauno Wälimaa, Jaakko Koski, Jaakko Hautala, K. Wiinamäki, M. Ojaniemi, M. Wälimaa, M. Kwisti, J. Kivistö, J. Koskenkorva, Antti Mannila, Salomon Syrjälä, V. Hietikko ja Matti Mahlamäki. Pisimmät jaksot 9 viikkoa, kaikkiaan työpäiviä 535 ja yhden päivän palkka 3 mk eli palkat yhteensä **1.606 mk**

Aikaväli minkä myllyn korjaus kesti ei selvinnyt, mutta on selvää, että hanke on ollut merkittävä ja tuonut työllisyyttä lähiseudulle sillä työntekijät ovat tuttuja nimiä talon torppareita ja renkejä ja tilapäisesti myöhemminkin talon töissä olleita.

Tilan pinta-ala lohkomisen 11.5.1909 jälkeen, kun edellä myyty alajokipalsta erotettu: Kantatilan numeroksi tuli 3:14. Metsämaata 108,982 ha (muunnettua 10.898)

Pellot	19,229 ha	(7,406)
Niityt	13,325 ha	(4.564)
Viljelyskelp.	1,205 ha	(0,362)
Yhteensä	142,741 ha	(23,230)
Alajoen pinta-ala oli	5.60 ha	(2.241)

Tässä ja muutamassa muussakin maarekisteriotteessa on virheelliset pinta-alat, joka virhe varmaan tulee siitä, kun numeroiden 3:2 ja 3:3 yhdistäminen ei näy pinta-aloissa vaan tässäkin on vain 3:3 pinta-ala?

Juho kuuluttaa koulun johtokunnan puolesta rakennusmiehille Ilkka lehdessä 5.6.1909 Yläpään koululle korjaus- ja uudistytöt. Kunnan värkeistä paitsi 20 metriä kivijalkakiveä, joka jää rakentajan hankittavaksi. Lisätietoa huutokauppapaikalla tai Walle Antilalta.

Uusi sikala valmistuu 1909? (olisiko tehty Myllyn remontin kanssa samana vuonna)

Juho merkitään osuuskaupan jäseneksi no 77 3.7.1909 110 mk sijoituksella.

Lisää osuusmaksua maksettiin 3.12.1915 100 mk.

Tuberkeli tauti riehuu Ilmajoella, mutta ei vielä tule Koskenkorvalle. Epidemia oli suurta jo 1909, jolloin lehdissä kerrottiin miten tauti tarttuu ja miten sen voisi välttää ja jopa kunnat päättivät tuberkelin torjuntaohjeista. Lehti Perä-Pohjolassa kirjoittaa 24.7.1909: "Saavuimme 2 tunnin venematkan jälkeen Munakasta Rinta-Nikkolan kestikievariin, jonka 35 lehmän karja oli täytynyt viime talvena hävittää. Paljon onkin tuberkeli hävittänyt Ilmajoen lypsystään kuuluisaa sekarotua. Mutta missä maatiaiskarjaa on ollut, siellä se on puhtaana säilynyt. Niinpä tässäkin naapurista, Kanta-Nikkolassa, on koko karja, joka on maatiaista, säilynyt puhtaana."

Vuosien 1900–1909 inflaatio oli vaatimaton 11 %, joka tuli vuosina 1907–09 muuten vuosikymmen meni lähes muuttumattomien hinnoin.

Koskenkorvan myllyyn asennetaan 1910 sähköturbiini, jolla valaistaan päärakennus ja koko kartano. Nostetaan vesi ja käytetään puimakonetta.

Kaleva lehti kirjoittaa tilavierailusta 6.7.1910:

"Lapinmaalaisen retkikunnan matkoilta: jatko 24 pvnä, joka oli juhannus, majoitimme iltapuoleen saakka asunnossamme. Illalla ohjasimme askeleemme tilanomistaja J. Kuhnan omistamalle Koskenkorvan tilalle.

Kahvit juotuamme katseltiin puutarhaa, josta askeleet ohjattiin maidonjäähdytys huoneeseen ja sieltä navettaan. Navetassa oli sementti sisustus, tilaa 46 lehmälle. Karja ruokinta kaksijakoinen, sen keskituotos 2.600 kg. Parhain lehmä tuottaa 4.015 kg. Nykyään on karja vielä osiksi sekarotuinen, vaan pyritään puhtaaseen Ayrshire kantaan.

Talli varustettu rehupöydällä ja sementtipermannolla, joka kauttaaltaan oli lankuilla päällystetty. Permannon alla iso virtsa-kaivo, jossa käytetään turvepehkuja niin runsaasti, että se kaiken virtsan imee itseensä. Hevosia on 9.

Sikalassa oli sementti permanto ja ruuhet. Sikoja oli 30 vaiheilla. Vesi nostetaan navettaan tuulimooottorin avulla, josta se painolla johdetaan talliin, sikalaan ja maitohuoneen kautta puu-

tarhaan.

Maat on kaikki jaettu vuoroviljelylohkoihin. Kotipalstassa kierto 8 vuotinen, jolloin otetaan 4 heinää. Ulkopalstalla korjataan 5 heinää, joten kerto tulee olemaan 9 vuotinen.

Tilan jauhomyllyä käytiin myöskin katsomassa. Se kävi uusinta mallia olevan, Amerikkalaisen vesiturpiinin avulla, käyttäen 4 kiviparia, 2 ryynikonetta, 1 kaurain kuorimakonetta sekä pärehöylää.

Joukkomme juhannuspäivän illalla jakautui kahteen osaan, joista toinen jäi yöksi Koskenkorvaan ja toinen jatkoi matkaa tilanomistaja J.E. Antilan luo Havuselaan, jonne toinenkin puoli aamulla aikaisin siirtyi."

Uusimman mallin mukainen valtava puimalaitos valmistuu kesällä 1910.

Sen kohtalo on tuhoutua jo seuraavana vuonna. Laitos maksoi varmasti useita tuhansia markkoja.

Juho nostaa lainaa Ilmajoen Säästöpankista 30.7.1910 424 mk 6 % korolla. Juho maksaa korkoa 1911 6.5 % mukaan helmikuussa 13.78 ja syyskuussa 14.84 sekä huhtikuussa 1912 7 % mukaan 14,84 mk ja sitten loppuun maksu samana vuonna pääoma 424 mk + korko 6.79 yhteensä 430,70.

Suhde Ilmajoen Säästöpankkiin oli vakaa ja velat vaatimattomat, toisenlainen tilanne on sitten 23 vuotta myöhemmin. Edelleen oudoksuttaa hypoteekkilainan hoitoon liittyvien kuittien puute.

Yläpään ensimmäinen postikonttori oli Pietilän osuuskaupassa ja leimana oli Ilkka.

Tässä erittäin harvinainen kappale tuota leimaa 21.7.1910

Eliina, Juho ja myös Inkeri tukevat pitkään ja voimakkaasti kansanopetustyötä.

Vaasa lehdessä on 20.8.1910 valokuva, jossa Opiston toiminnan merkkijuhlaa vietetään ja kuvassa ovat herastuomari R. Nylén, Jaakko Koskinen, pastori Johannes Lauronen (pj.) tohtori L.W. Castren, opettaja L.A. Korpikuusi, Juho Kuhna, opettaja J.L. Sarwela ja mv. Herman Röyskö.

Alla oleva valokuva on vuodelta 1917, jossa myös naisia oli mukana. Eliina oli hallituksessa 1898 -1906!

Vasemmalta istuu J.E. Antila, Liisa Ilmanen, Edla Lanne, L.M. Castren. Seisomassa vasemmalta Kalle Uotila, Kaarlo Lanne, Johannes Lauronen, Juho Kuhna, Heino Alanko (johtaja) ja J.W. Talvitie.

Juho valitaan waivaishoitohallitukseen 5.9.1910 Yläpään itäiseen piiriin.

Mauri Johannes syntyy 12.10. 1910

Maamiesseuran kokouksessa palkitaan Juho 29.11.1910 Kesannonhoidossa 1 palkinnolla, joka on 8 mk.

Ensimmäiset iltamat Honkalassa 16.2.1911 Ilmoitus ei ole näistä iltamista.

Maamiesseura järjesti lukemattoman määrän iltamia, joiden avulla kerättiin rahaa moneen kylän tärkeään hankkeeseen.

”Ellei Honkalan rästivuokraa saada maksuun halkokokällä pidetään iltamat!”

Ohjelmassa oli puheita, asia esitelmiä, yhteislaulua ja näytelmiä sekä lopuksi tanssia. Esiintyjänä oli lähes säännöllisesti myös Juho Kuhna. ”Merimieslaulu Walle Antila, säestää Juho Kuhna; piano ja viulunsoittoa Juho Kuhna ja lisäksi Salonen, Kuhnan Kööri esiintyy.”

Myöhemmin iltamien järjestelyistä lisää.

Ilmajoen kunnan kuntakokous päätti 1911 alussa mm:

Nykyisen Rannon talosta vuokratulle kansakoululle päätettiin rakentaa Koskenkorvan talon maalle oma kartano, joka on suunniteltava kahden opettajan kouluksi. Rakennukset tulee valmistua kahdessa vuodessa ja rakennustoimikuntaan valittiin J.E. Antila, Juho Kuhna, Sameli Ranto ja lisäksi Ranto.

Maaseutuedustajain eläinsuojelupäivillä 1.6.1911 Ilmajoelta olivat edustamassa: Eetu Hopiavuori, J. Pirilä, Juho Kuhna, J. Hannuksela ja J.A. Kari.

Sukutapaamiset Ala-Pirilässä 1911 -1912. Nämä kaksi kuvaa ovat ehkä vuosilta 1911 - 1912 kun Inkeri on jo mukana ja Mauri on hänen sylissään. Kaikki ovat kuvissa saman näköisiä, mutta voi olla, että kuvat ovat eri vuosilta tai sitten kokoontumisesta haluttiin kuvata kaksi eri kokoonpanoa kun väkeä tuli lisää? Toisessa Mau-no on vaihtanut paikkaa? Edellisen 1909 kuvan perusteella tästä on helppo tunnistaa osaa nuoremmista.

Tässä taustalla ei ole enää toisaalla oleva kolme kaksikerroksinen päärakennus vaan ehkä kolmas päärekennus joka rakennettiin hyvin erikoisen ja palaneen rakennuksen tilalle 1910 luvun tietoiilla.

Hyvin on Mauri ryhmäkuvassa saman näköinen kuin tässä 1 v ja 6 kk. Maurista, Kalervosta ja etenkin Sirkasta on useita kuvia myös lapsena.

Hieno kuva Juhon uusio perheestä vuodelta 1911. Keskellä on varmaankin Aili, joka lähtee opiskelemaan 1913, vieressä Katri, mutta Suoma tästä puuttuu. Ilmari, Aatto ja Mauri ovat pikkupoikina vielä merimieslookissa, jossa Mauri ja Kalervokin ovat myöhemminkin, mutta Paavo ja Mauno ovat jo isoja poikia ja saaneet oikeat miestenpuvut. Jos Ailin ilme on dramaattinen ja vakava on Katri oma ihana itsensä

Vaasa lehti kertoo 1911:

” Koskenkorvan talo on nykyään Ilmajoen kauniimpia taloja. Tekisipä melkein mieli asettaa se paikkansa ja sijoituksensa, rakennusten järjestelyn, sekä muodon puolesta edelle kaikkia muita. Viljelyskunnossa se myöskin on aivan ensimmäisiä.

Vanhempina aikoina talo on ollut kovaonninen. Mutta ne vaiheet jääkööt tässä kertomatta. Puheena olevan osan Koskenkorvaa osti 1868 maanviljelijä Mikko Kuhna. Hän siihen rakennutti päärakennuksen, joka osoittaa hyvää käsitystä maan-

viljelijän asunnon käytännöllisistä vaatimuksista samalla kuin ymmärtämystä kehittyvän elämän kaipauksia kohtaan. V. 1885 talon otti haltuunsa nykyinen isäntä Juho Kuhna. Talossa elätettiin silloin 7–8 lehmää ja 4 hevosta. Nuori isäntä rakennutti uuden ulkokartanon tulevaisuutta silmällä pitäen, mutta jo 1889 se paloi. Silloin hän rakennutti sen uudestaan nykyiseen muotoon, jonka suunnittelemisessa isä on ollut avullisena.

Niin kuin Ilmajoen Ylipään talot yleensä oli Koskenkorvakin vielä 1880-luvulla kolmijakoisessa viljelyksessä, joka antoi pie-

niä satoja. Heinäsato oli myös vähäinen, kuten karjalukukin osoittaa. Juho Kuhnan neljännesvuosisatainen hellittämätön työ on nostanut viljelyksen uuteen voimaan. Pellot ovat vuoroviljelyksessä, rinnassa 8-lohkoisessa, latvassa 9-lohkoisessa. Suot ovat eri kierroksessa ja niissä viljellään heinää ja kauraa. Peltoa on 110 tynnyrinalaa, suota 95 trinalaa viljeltynä. Talossa elätetään 10 hevosta, 30 lehmää ja 20–30 sikaa. Karjanjalostuksessa pyritään puhtaaseen ayrshirerotuun; sonni on Skotlannista tuotu naapurin J. E. Antilan kanssa yhteinen.

Maanviljelijä J. Kuhna, jolta vielä puuttuu joku kuukausi 50 ikävuodesta, on ehtinyt toimia muutakin, kuin luoda mallikelpoisen talon, josta hän paitsi monia muita tunnustuksen osoituksia, 1906 yleisessä maanviljelysnäyttelyssä sai yhden kolmesta koko maan keskikokoisia maataloja varten määrätystä kultamitaleista. Pukarankosken myllyn, jonka on ostanut, hän on kunnostanut täysin nykyajan vaatimusten kannalle. Toista vuotta on myllyssä käytetty turbiinilla sähkökonetta, josta valaistaan sekä mylly että koko talo kaikkine rakennuksineen, nostetaan vesi, käytetään puimakone. Suurenmoinen kuivauslaitoksella varustettu riihirakennus, joka valmistui täksi syksyksi, joutui tulipalon uhriksi 25. päivä lokakuuta.

Myöskin kunnallisissa ja yhteistoimissa on maanviljelijä J. Kuhnalla ollut osansa. Luontaisia laulu- ja soittolahjojansa on kehittänyt, eikä vaan omaksi iloksensa, vaan palvelee myöskin paikkakunnan sivistyselämää.

Takaiskuja on siis monia ja lehtijutussa mainittiin, että aikaisemmin tila on ollut kovaonninen, jotka jäivät selvittämättä. Mitä ne tarkoittavat, ehkä edellisen omistajan Hermannin Koskenkorvan aikoja? Ja olihan arvio, että

navetta olisi palanut heti valmistumisen jälkeen 1889 ja nyt kuivausriihi, joka ehkä on tuossa kuvassa ja vielä karjan tuberkuloosi on vasta tulossa.

Tilan suurenmoinen kuivauslaitoksella varustettu riihi valmistuu ja palaa 25.10.

Lehdessä kerrottiin: "Suuri tulipalo Ilmajoella. Keskiyöllä klo 5 tienoissa syttyi Ilmajoella maanviljelijä Juho Kuhnan (Koskenkorvan) riihirakennus tuleen ja paloi parissa tunnissa aivan perustuksiaan myöden. Myöskin paloi kuivattavana olevia rukiita 50 hl, sekä lähes koko talon olkivarasto, kaikki riihityskoneet, sähkömoottori ym. Pelastetuksi ei saatu juuri mitään, sillä tuli sai heti alusta niin kovan voiman, että sammuttaminen oli aivan mahdotonta. Riihikartano oli aivan uusi, vasta viime kesänä rakennettu uusimman mallisesti. Rakennus oli va-

Suuri tulipalo Ilmajoella.
Keskiyöllä klo 5 tienoissa syttyi Ilmajoella maanviljelijä Juho Kuhnan (Koskenkorvan) riihirakennus tuleen ja paloi parissa tunnissa aivan perustuksiaan myöden. Myöskin paloi kuivattavana olevia rukiita 50 hl, sekä lähes koko talon olkivarasto, kaikki riihityskoneet, sähkömoottori y. m. Pelastetuksi ei saatu juuri mitään, sillä tuli sai heti alusta niin kovan voiman, että sammuttaminen oli aivan mahdotonta. Riihikartano oli aivan uusi, vasta viime kesänä rakennettu uusimman mallisesti. Rakennus oli wakuutettu jo puoleksitoista 2,000 markasta eikä siten walmiiksi tultua ole wakuutusta uufittu, joten siinä suhteessa on wahingo paljon suurempi. Muu palanut irtaimisto lieinee paremmin awvostansa wakuutattu.
Tulen irtipääsyn syyn eiwät ole vielä täysin selkoineet. Talon tapoituesha oltiin juuri kuivattamassa olevia rukiita muuttamassa "kuivaustaappiin". Wrtalli-
nen tutkimus selwittänee, oliko jhy tupakasja wai misjä.
Wrtöhemmin ilmoitetaan tut-
tinnosja selwenneen, että tuli oli
jaanut alkunsa uumissa ollesta
noesta.

kuutettu jo puolitekoisena 2.000 markasta eikä sitten valmiiksi tultua ole vakuutusta uusittu, joten siinä suhteessa on vahinko paljon suurempi. Muu palanut irtaimisto lienee paremmin arvostansa vakuutettu.

Tulen irtipääsyn syyt eivät ole vielä täysin selvinneet. Palon tapahtuessa oltiin juuri kuivaamassa olevia rukiita muuttamassa "kuivauskaappiin". Virallinen tutkimus selvittänee oliko syy tupakassa vai missä.

Myöhemmin ilmoitetaan tutkinnoissa selvinneen, että tuli oli saanut alkunsa uunissa olleesta noesta."

Yllä olevaan kuvaan liittyen: Talo on tietenkin tästä hyvin tunnistettavissa ja vuosisadan alussa tehty tyttöjen kamariremontti on tehty (1907) ja parveke on jo olemassa. Mutta oikealla ole-

vat rakennukset eivät sovi Yli-Koskenkorvan rakennuksiksi ja muissa kuvissa tässä on paljasta peltoa. Voisiko tässä olla se kuivaajalaitos, joka heti valmistuttuaan palaa? Joten kuva olisi vuodelta 1910. Kuvasta sitä ei oikein voi vahvistaa, mutta mystiseksi jää kuva joka tapauksessa.

Seuraava riihikartano oli sahan vieressä, jossa se uudestaan palaa sotavuosina, josta myöhemmin lisää. Saattaa olla, että palon jälkeen riihi on siirretty vielä etäämmälle talosta ja rakennuspaikka oli tulevan sahan alueella hyvä ja Myllyn sijainti ja sähkön siirto ja tarve tuki tätä siirtoa, mutta sillan vieressä ollut iso lato jää vaivaamaan?

Tilalla on siis nyt peltoa 54.3 ha ja viljeltyä suota 46.5 ha.

**Tuomas Matinpoika Puska luopuu osasta torppaansa
19.10. 1911**

Luovuttaa ns. kujansivuvainion takaisin taloon ja saa siitä korvauksena 50 mk vuosittain. Tämä alue ja vähän muutakin myydään kansakoulun tontiksi myöhemmin.

Tilan nautakarja, joka oli pääosin pedigreetä ja osin jo Ayrshiren rotua sai tuberkeli tartunnan ja oli hävitettävä ja uuden karjan perustaksi hankittiin Skotlannista Ay-sonni, josta myöhemmin lisää jalostusosuudessa.

Se, mikä ryhmä on tässä ei täysin selvinnyt, (kansanopisto) tulee kuitenkin hyvin esille, että samat henkilöt ova monessa mukana:

Takana vasemmalta toinen Juho Kuhna, Opettaja Jaakko Sarvela, mv. Herman Röyskö. Vasemmalta istuu Matti Nylén, Jaakko Koskinen, rovasti Johannes Lauronen, tohtori Lauri Castren.

SEINÄJOEN –KRISTIINAN KAUPUNGIN-KASKISTEN RADAN RAKENTAMINEN 1910–1913

Aikaisemmista vaiheista voisi kirjata lyhyesti, että rataa suunniteltiin vuosikymmeniä kulkemaan Tampereelta Kankaanpään kautta Kauhajoelle ja sieltä Ilmajoelle, josta pistoraide Vaasaan.

Kun suunnaksi sitten saatiin nykyinen ratalinja Tampereelta Pieksämäen kautta Seinäjoelle ja Vaasaan, alettiin suunnitella ns. Suupohjan rataa, jonka ensin ajateltiin kulkevan Munakasta Ilmajoen keskusta Talvitiehen ja sieltä Koskenkorvalle Västälään ja sitten nykyistä linjaa Kristiinnaan ja Kaskisiin. Tämän linjan peruste oli, että välttyään siltojen rakentamiselta, joita pidettiin kalliina. Kun lähtökohta oli, että radan vaatima maa-ala annetaan ilmaiseksi, eli kunnan olisi lunastettava maa-alueet, jotka kulkivat etenkin Munakan linjauksessa parhaiden pelto-alueiden läpi. Suunnan muuttumiseen vaikutti epäilemättä Koskenkorvan tilalla oleva valtava soraesiintymä, joka saataisiin radanvarteen ja insinöörit kertoivat, ettei tarvittavat sillat olleet mitenkään vaativia, saati liian kalliita.

Suomen valtiosäätyjen esityksestä annettiin joulukuun 11 pv 1906 keisarillinen määräys, että normaaliraiteinen rautatie on rakennettava Seinäjoen asemalta Kristiinankaupunkiin ja Kaskisiin Kauhajoen ja Teuvan pitäjien kautta ja haarautumisasema sanottuihin kaupunkeihin oli sijoitettava viimeksi mainitun pitäjän Perälänkylän seudulle.

Radan varren kunnat sitoutuvat korvaamaan maan lunastuksista ja haittojen korvaamisista sen osan, joka menee hallituksen arvioiman kohtuullisen korvauksen yli. Ilmajoella niitä maksettiin 353,74 mk.

Tästä voi päätellä, ettei Juho Kuhnakaan saanut pelloista ja sora-alueesta kuin hyvin kohtuullisen korvauksen.

Kuitenkin luultavasti lunastusalueen ulkopuolelle jääneestä osasta Koskenkorvan harjusta, joka myös käytettiin ratapenkereisiin, saatiin korvausta, joista korvauksista käytiin kiistaa ja Juho sai käräjien kautta korvausta tästä hiekasta valtiolta 11.400 mk (50.000 €). Myöhemmin kerrotulla soran hinnalla voidaan arvioida, että korvaus tarkoittaa 114 vaunulastia soraa ja kuvista päätellen siinä on ollut soraa moninkertaisesti tuo määrä, joten korvaus ei kuitenkaan ollut vielä lähelläkään käypää hintaa.

Lunastuskorvaukset pakkolunastetuista pelloista ja ns. santamontusta eivät selvinneet, vaikka kansallisarkisto niitä etsi kahteen eri otteeseen.

19.4.1907 määriteltiin radan lopullinen suunta, suunnitelma valmistui toukokuussa 1908. Keisari suostui 6.9.1909 radan rakentamiseen suunnitelman mukaan.

Kun keisari määräsi, että keisarikunnan kaiken kaluston tulee pystyä liikkumaan raiteilla, rakennettiin rata suunnitellun 25/kg / m raiteen sijasta 30 kg / m raiteilla.

Kemi-Rovaniemen radan valmistuttua siirrettiin miehet ja tarveaineita tälle työmaalle niin että työt voitiin aloittaa lokakuun lopussa 1909.

Ensin rakennettiin väli Seinäjoelta Perälään, jonka penger-rykset saatiin valmiiksi 1910 vuoden loppuun mennessä.

Siltatyöt valmistuivat samanaikaisesti, eli myös Kyrönjoen yli rakennettu 56 m + 12 m ristikko ja levysilta, josta todettiin, etteivät sillat olleet erikoisen suuria.

Liikennepaikkojen määräksi vahvistettiin 1910 17 kpl, joista 12 asemaa ja 5 pysäkkiä. Asemarakennusten perustustyöt aloitettiin 1910 ja 1911 olivat koko radan varren kaikki rakennukset valmiita Perälään saakka.

Alussora ajettiin hevosilla 1910–1911 ja kiskotus Seinäjoelta Perälään aloitettiin toukokuussa 1911 ja saatiin valmiiksi elokuun loppuun mennessä!

Seuraavana talvena sorastettiin rata Perälästä Kristiinankaupunkiin ja Kaskisiin ja työ päättyi heinäkuussa 1913.

Väliaikaiselle liikenteelle Seinäjoki - Perälä avattiin marraskuussa 1911 ja rannikolle asti vuotta myöhemmin.

Radan pituus Seinäjoelta Kristiinankaupunkiin on 111 km 857 m ja Perälästä Kaskisiin 25 km 164 m. Kaskisten satamaradan pituus 1 km 936 m. Suurin käytetty kaltevuussuhde oli 0,010 ja pienin kaarresäde avoradalla 500 m.

Vilkkaimman rakentamisen aikaan 1911 oli radalla töissä: Aikatoissa 519 jalkamiestä ja 16 hevosmiestä ja Urakkatoissa 710 jalkamiestä ja 219 hevosmiestä.

Keskimääräinen päiväansio aikatoissa 2,78 mk jalkamiehelle ja 5,15 mk hevosmiehelle ja urakkatoissa 4,17 mk jalkamiehelle ja 6,13 mk hevosmiehelle.

Radan kustannukset olivat 16 miljoonaa 650 tuhatta 831 markkaa ja 99 penniä eli 121.520 mk / km

Kun rata oli äärimmäisen tärkeä hanke kunnalle ja kunta oli lunastamassa maa-alueita radan tarpeeseen, oli niiden luovuttaminen lähes kansalaisvelvollisuus, eikä hinnat olleet merkittävät. Kun tietää Juho Kuhnän yhteiskunnallisen aseman ja osaamisen, on helppo arvata hänen arvioineen ratahankkeen tuovan paljon uusia toimintamahdollisuuksia ja nostavan mm. maataloustuotteiden hintaa ja parantavan meijerin ja myllyn kannattavuutta.

Mistään en löytänyt hintaa mikä alueesta maksettiin. Hiekka-kuopan lisäalueen myyntivaiheet kerrotaan myöhemmin.

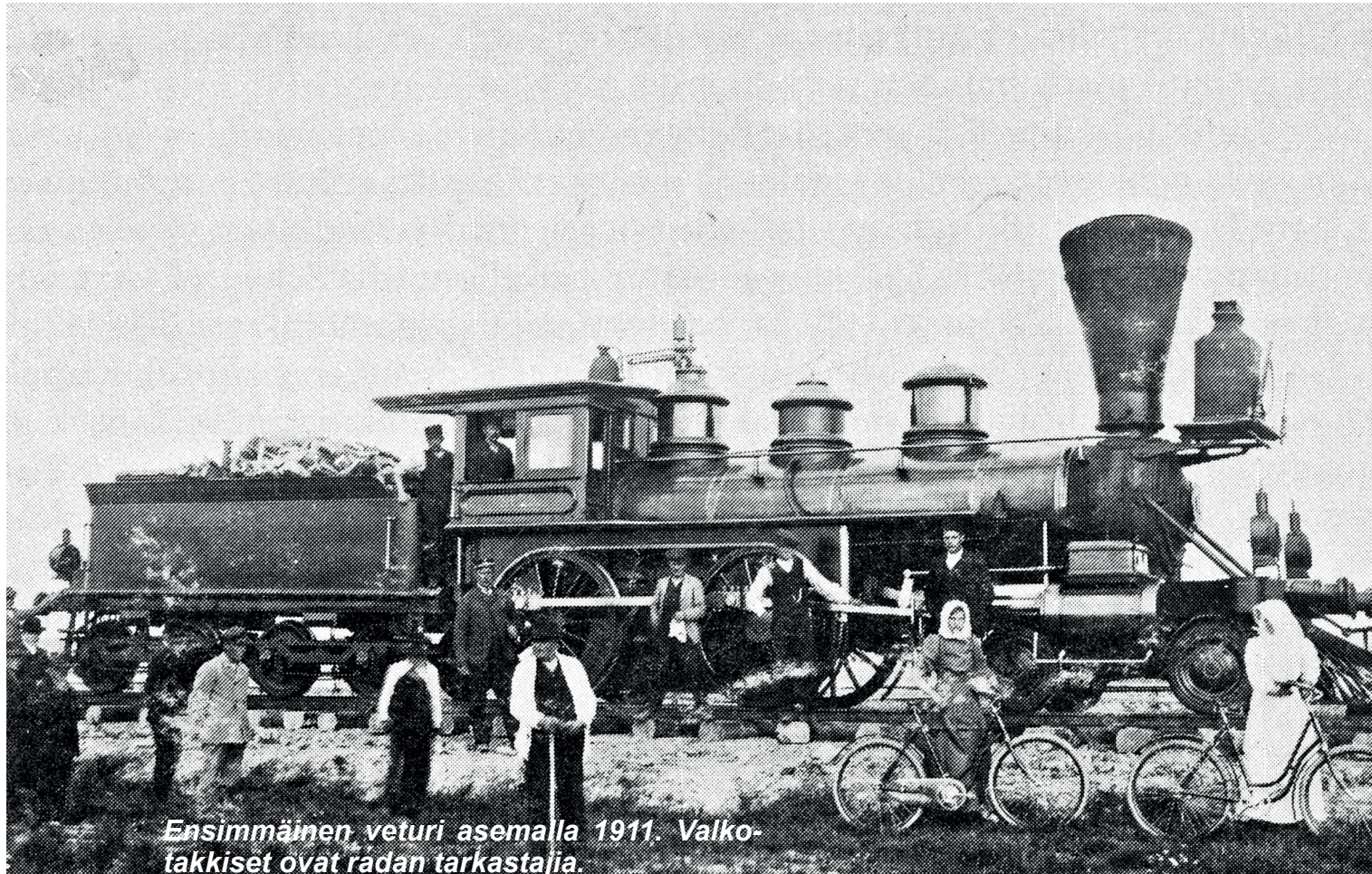
Jos arvelee hintaa kunnalle myydyn koulun tontin hinnasta, ei lunastushinta varmaankaan ollut kuin muutama tuhat markkaa? Edellä mainittiin erikseen myydyn irtosoran korvaus.

Työmieslehdessä oli jo 5.11.1909 kirjoitus, jossa paheksuttiin yleisiin tarpeisiin kuten rata-alueisiin hankittujen maiden korkeita hintoja, joista laki sanoo. "Kiinteästä omaisuudesta, joka luovutetaan yleiseen tarpeeseen, on omistajalle suoritettava korvaus kalliimman käyvän hinnan mukaan. Välttämätöntä oli-

jolle Juho myy tontin ja joka jää sittemmin pysyväksi.

Tästä majoitustoiminnasta ei löydy erityisiä merkintöjä tai lisäbisnestä vuokran, maidon, voin tai jauhatuksien osalta, vaikka valtion palkkarahojen on varmasti täytynyt näkyä kylän toiminnassa melko voimakkaasti.

Ensimmäinen veturi asemalla 1911. Valkotakkiset ovat radan tarkastajia.

si, että rautatien tarpeeseen maata pakkolunastettaessa ei ainakaan tavallista käypää hintaa enemmän maasta maksettaisi ja pitemmällekin voisi mennä, ettei näihin, kuten koulun tontiksi, maata lunastettaisiin ilman korvausta."

Radan rakentajia oli suuri joukko majoitettu Koskenkorvan alueelle mm. siltojen rakentamisen ja soranoton takia. Heidän lapsiaan varten perustettiin väliaikainen Koskenkorvan koulu,

Lehdissä kerrotaan kylä, että maataloustuotteiden hinnat ovat nousseet ja niissä oli muutenkin kerrottu ongelmista, joita muualta tulleet radanrakentajat ovat aiheuttaneet juopuneina yms. ja kuinka Seinäjoella kaikki majapaikat ovat täynnä ja tilapäisiä tiloja on avattu valtion saunoihin pakaritupiin ja kunnantalolle. Majoitusongelmia oli erityisesti talvisin.

Koskenkorvan tilalla olisi ollut tiloja, mutta vuokra- tai muita merkintöjä ei löytynyt ja kun radan työväki tuli muualta pysyi myös talon oma työväki tämän ajan melko vakiona.

Ratapölkkyjen veistämistä varmaan oli talvisin. Ne olivat mäntyä 275 cm pitkiä ja hintaa sai 2,5 mk/kpl, mutta näitäkään tuloja en talon kirjanpidosta löytynyt?

Vuosilta 1910- 1911 kerrotaan, "että huonon sadon vuoksi tilalliset tarjosi hevo-

sia ratatyömaalle siten, että urakkahinnat suorastaan poljettiin maanrakoon."

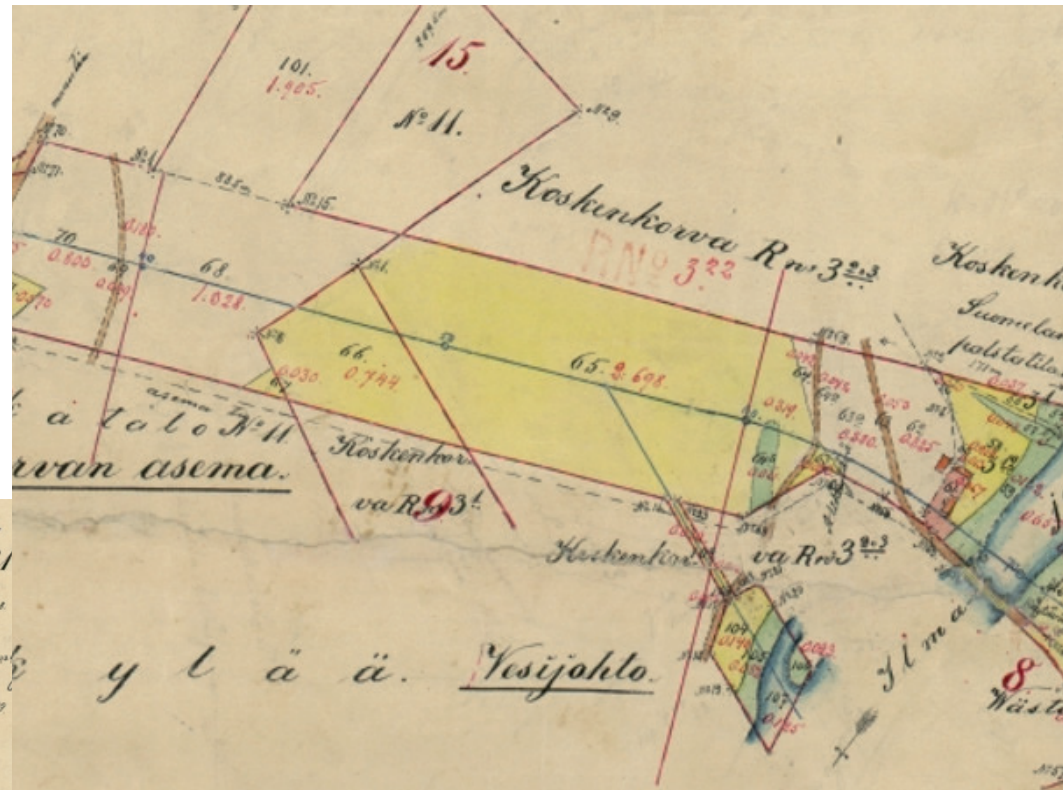
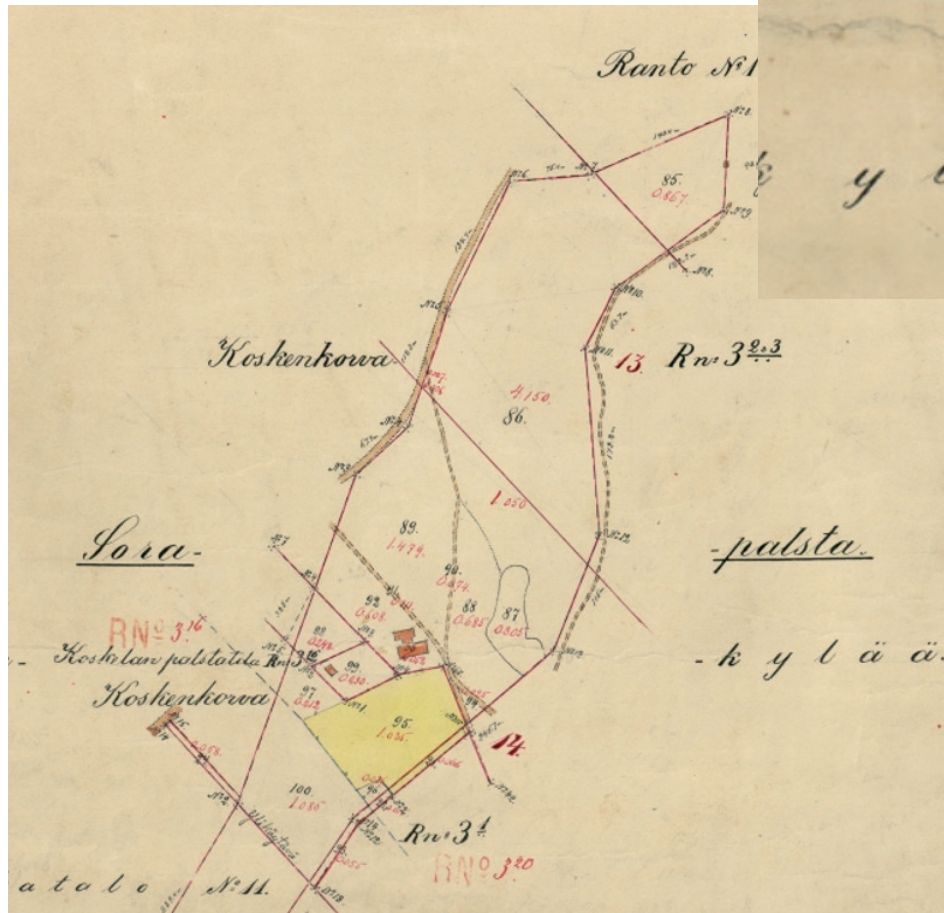
Ilmajoen seurahuoneelle (kunnantalon juhlasali) kuulutetaan 27.11. kokousta, joka käsittelee rata-alueen lisäalueita.

Koskenkorvan tilasta erotetaan vain kapea tiealue eikä Juho Kuhna ole paikalla etuaan valvomassa, joten hiekka-alueen lunastustoimitus oli erikseen.

Ratahanke vaatii soraa ja sitä oli Koskenkorvan tilalla. Nämä soravarat saattoivat ratkaista myös osittain radan suuntauksen kulkemaan joen itäpuolta. Koskenkorvan harju oli 7 m korkea lyhyt harjunpätkä, jota ei pakkolunas-tettu kokonaan vain rata-alueen osalta ja lopun Juho on myynyt soraksi radan tarpeisiin ja sen jälkeen Seinäjoen rakennushankkeisiin. Viimeinen kuva on kokonaan pakkolunastetun harjun päältä, kun puut on hakattu ja paljon on jo hiekkaa viety. Kuvan ajoitusta pohditaan myöhemmin.

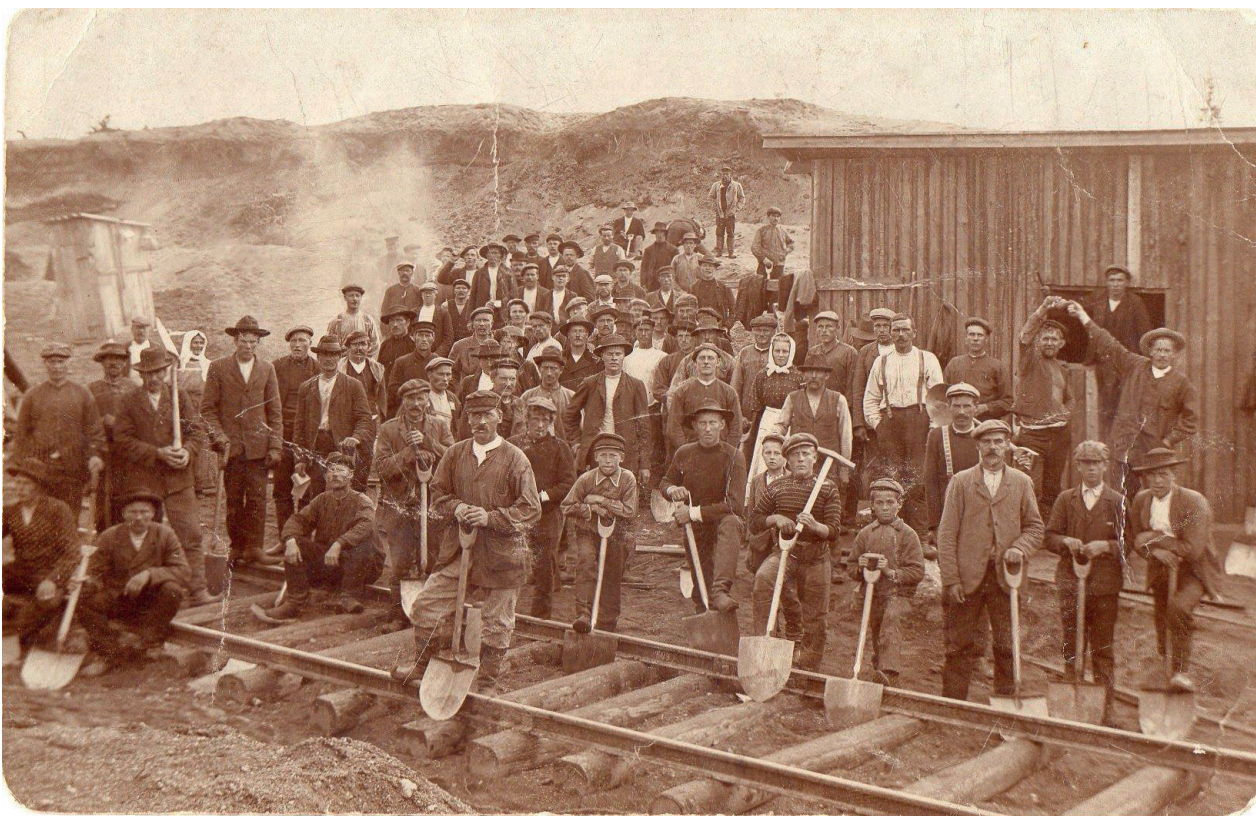
Tässä alla tarkemmin sora-alue. Harjua oli talon kohdalla, kuten kuvasta nähtiin ja siitä Rantoon päin, mutta alussa on ollut tasaisempaa ja jopa peltoakin. Myös muutama torppa on tunnistettavissa tästä kartasta ja siinä näkyvä talo ja iso kartano jättää arvelun olisiko palanut riihikartano ollut täällä. Koskelan palstatila, josta tarinaa myöhemmin lisää, jää alueen ulkopuolelle. Näyttäisi siltä, että harjusta on jo kaivettu soraa, (kuviota 87 ja 88) joten sorakauppaa on ollut jo ennen radan tuloa.

Talon esihistoriassa on käsitelty talon ensimmäistä paikkaa. Sen vieressä on Suomelan palstatila, joka on kuitenkin tullut Juho Kuhnan omistukseen, koska hän myy näitä alueita perustettavalle sahalle. Koko aseman seutu on ollut hyvää peltomaata, joka on jatkunut taloon saakka ns. asemavainiona, kunnes sille rakennettiin tehtaana laajennus.

Myös myllypalstasta lunastettiin reitti veden ääreen, jota höyryveturit kipeästi tarvitsivat ja se vaikutti moniin tuleviin ratkaisuihin. Alue ulotettiin reippaasti jokeen asti, joka vaikutti myöhemmin koskioikeusasioihin ja rajasi varmaan toimintaa jo veljesten myllyhankkeissakin.

Mistä en saanut selville mitä näistä alueista maksettiin, mutta jotain saatiin, etenkin Koskenkorvan harjun sorasta rata-alueen ulkopuolelta.

Alla on Amerikasta tuoto Suomen ensimmäinen höyrylapiot, jonka ensimmäinen suuri työkohte oli Koskenkorvan harjujen luonti ratapenkereisiin.

VR:n tilastoissa eikä historiikissakaan tästä ole tietoa, joten saattaa olla, että sitä käytettiin vasta aivan loppuvaiheessa. Kerrotaan, että kun se tuotiin rataa pitkin asemalle, oli katettu osuus kahden vaunun päällä, sitten oli tyhjä vaunu ja seuraavassa oli kauha.

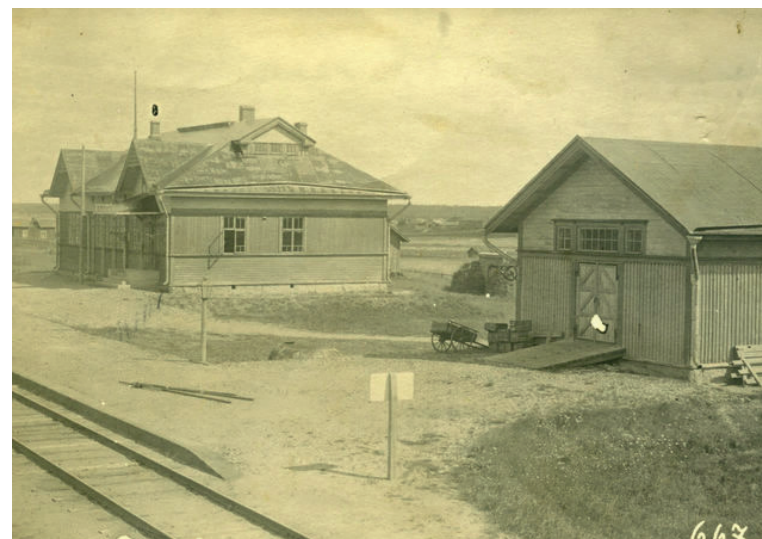
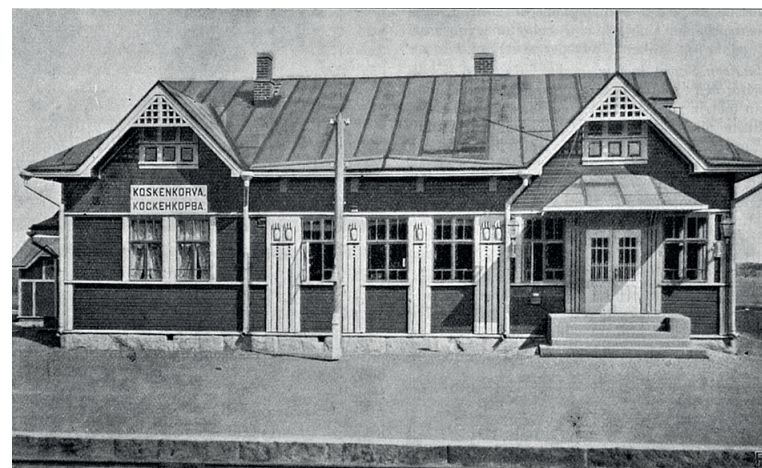
Kone ajettiin töiden jälkeen vanhan sillan paikasta kosken alta yli joen ja sieltä Jurvaan kaivamaan laskuojia Jurvanjärvelle. Jos koko matkan piti viedä rataa edellä voi vain kuvitella työn määrää ja kulunutta aikaa ja hiekkä.

Yllä oleva kuva on hyvin todennäköisesti juuri Koskenkorvan harjun kaivamisesta. Ratatyömiehet siirtyivät työmaalle Kainuusta ja heidän majoittaminen ja ruokkiminen oli iso juttu. Myös toinen koulu tehtiin tässäkin kuvassa näkyviä lapsia varten. Heilläkin oli suuri tarve saada pennosia lapiointihommista ja kun katselee lasten lapioiden kokoa niin on siinä varmasti haisu kasvanut.

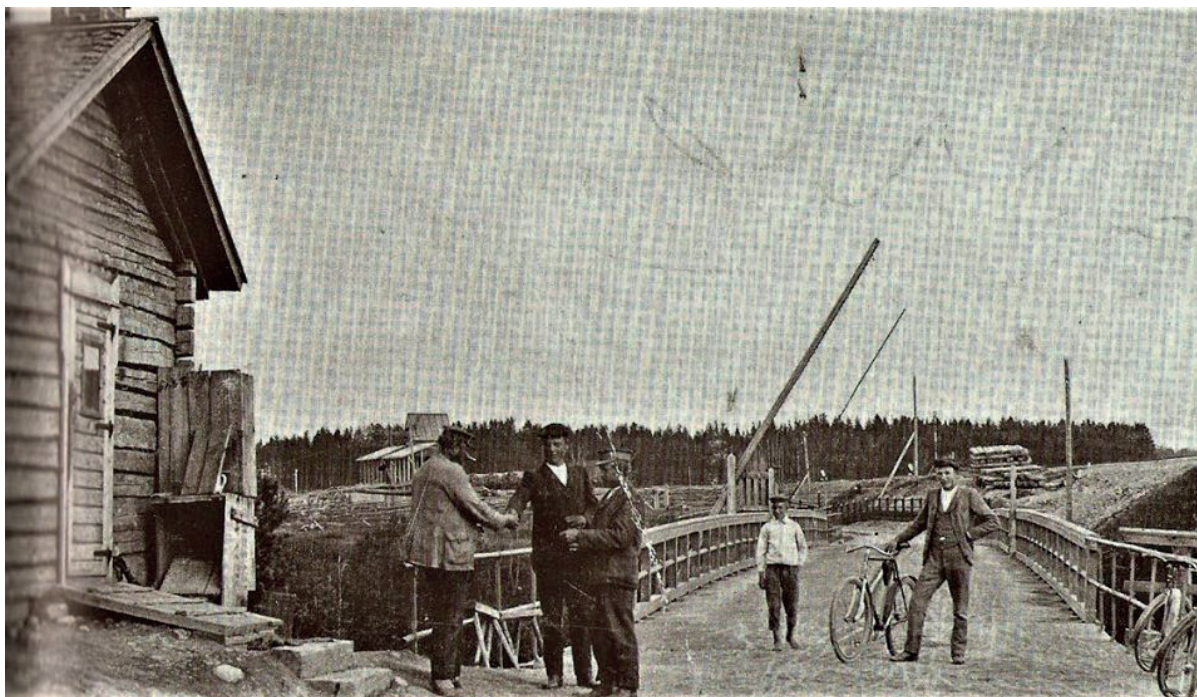
Edessä oleva rata oli höyrylapiota varten ja sitä siirrettiin aina kaivuun edetessä.

Takana näkyy myös "pikkukamari" ja ruoka-aiakin saattaa olla tulossa kun savu nousee jo. Myös maljoja kohotellaan ja siitä aiheutuikin jonkin verran ongelmia, vaikka ne painoutuivat Seinäjoelle, jossa suurin osa majoittui.

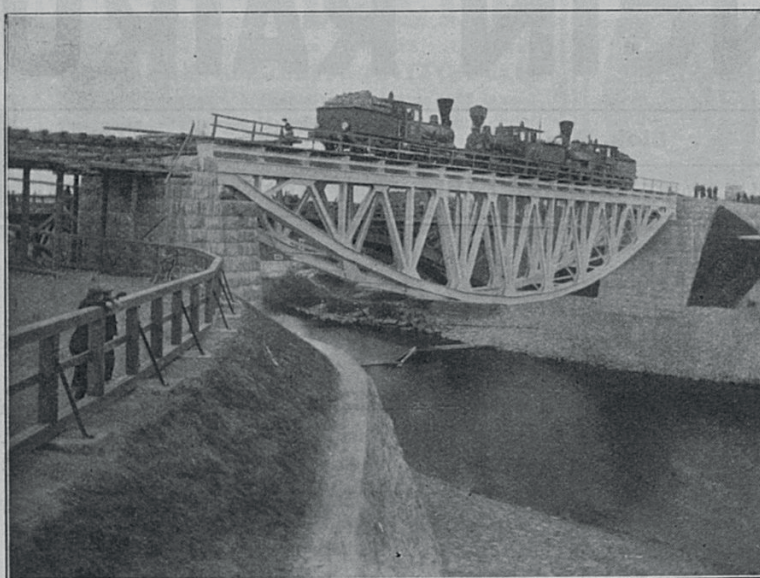
Silta valmistuu 22.4.1911, joten valtaosa siitä tehtiin talviaikaan. Moni on luullut, että silta on rakennettu vahingossa väärinpäin, kun kaari on valtaosassa silloista ylöspäin. Näin kuitenkin tehdään aina, jos kaari vain mahtuu alle. Toisessa kuvassa vuosia myöhemmin juna kiiruhtaa Kristiinään. Aseman seutu rakentui vähitellen kun liikenne, etenkin tavaraliikenne alkoi kasvaa, josta Juho Kuhnan osuus oli merkittävä.

*Viereisessä kuvassa peritään sil-
tamaksu ja oikealla pyörän kans-
sa saattaa olla Mauno. Siltavahdin
tupa oli vain muutamia vuosia, kun
silta siirtyi 1914 tiekunnan omistuk-
seen, ja maksusta luovuttiin.*

*Juna on jo asemalla, myllytupaa ei
vielä ole, mutta aikaisemmassa ku-
vassa ollut iso lato on jo poissa.
Asemalla näkyy veturien halkova-
rasto ja vedenottopiste.*

*Alhaalla valmis silta, jota kolme ve-
turia testaa, vaikka tien yli menevä
silta on vielä rakenteilla. Kuvat on
keväältä ja joen vesitilanne on hyvä
ja myllyt täydessä touhussa. Myö-
hemmin kirjeistä ilmenee, että ve-
sipula rajoitti ajoittain myllyjen toi-
mintaa.*

Koskenkorvan silta.

24.12. 1911 Juho täyttää 50 vuotta ja lehdessä on hänestä seuraava artikkeli:

Ilkka: Maanviljelijä Juho Kuhna 50-vuotias

"Siis hänkin! Ajat kuluvat, vuodet vierivät. Yksi ja toinen äskeisistä nuorukaisista käy ohitse 50-vuotismerkkipylvään.

Joulupäivänä, 25 p:nä joulukuuta 1861 Juho Kuhna syntyi, Hopiavuoren talossa Ilmajoen Tuomikylässä. Vanhemmat olivat isä Mikko Hopiavuori (Kuhna) joka elää vielä, ja äiti Liisa, Pohtolan tytär Ilmajoelta. Kun isä osti Kuhnann talot Ilmajoen rinnalta, muutettiin ajan tavan mukaan sukunimi talon mukaan. Juho Kuhna joutui lapsena orvoksi äidin kuoleman johdosta.

Nuoruus avautui Juho Kuhnalle aikana mistä hänellä on hyvinkin valoisat muistot. Se oli 80-luvulla, jolloin aika toi mukanaan uudet siivistysriennot. Syntyi aatteellisia ja ammatillisia harrastuksia, näiden aatteiden pakottamina syntyi seuroja ja yhdistyksiä. Näistä yhdistyksistä ensimmäisenä mainittakoon E-Pohjanmaan nuorisoseura, minä aatteellisiin harrastuksiin Juho Kuhna on alun pitäen innolla ottanut osaa. Lukemattomat ovat ne kerrat, joissa Kuhna on seurain iltamissa esiintynyt seuranäytelmissä osallisena, sekä laulajana ja soittajana, joihinka hänellä on synnynnäiset taipumukset. Mainittu 80-luku olin edistysmieliselle talonpoikaisnuorisolle itsensä kehittämiseen nähden edullinen aika. Silloin oli nimittäin jo talonpoikaisnuorisoa lukutiellä, ja tämä opiskeleva nuoriso toi kansannuorisolle uusia harrastuksia ja siveellisempiä seurustelutapoja. Nämä harrastukset on hän jo nuorukaisena omannut, joita edelleenkin elämänsä varrella on noudattanut ja kehittänyt.

Naimisissa on Kuhna ollut kaksi kertaa. Ensikerran Eliina Pirilän ja nyt Inkeri Blombergin kanssa. Ensiaviosta on 7 ja nykyisestä 1 lapsi. Yksi poika on kuollut 8-vuotiaana hukkumalla jokeen. (kuolleet tytöt jätetään mainitsematta.)

Maanviljelijä Juho Kuhna 50-vuotias.

Siis hänkin!
Ajat kuluvat, vuodet vierivät. Yksi ja toinen äskeisistä nuorukaisista käy ohitse 50-vuotismerkkipylvään.

Joulupäivänä, 25 p:nä joulukuuta 1861 Juho Kuhna syntyi, Hopiavuoren talossa Ilmajoen Tuomikylässä. Vanhemmat olivat isä Mikko Hopiavuori (Kuhna) ja äiti Liisa, Pohtolan tytär Ilmajoelta. Kun isä osti Kuhnann talot Ilmajoen rinnalta, muutettiin ajan tavan mukaan sukunimi talon mukaan. Juho Kuhna joutui lapsena orvoksi äidin kuoleman johdosta.

Nuoruus avautui Juho Kuhnalle aikana mistä hänellä on hyvinkin valoisat muistot. Se oli 80-luvulla, jolloin aika toi mukanaan uudet siivistysriennot. Syntyi aatteellisia ja ammatillisia harrastuksia, näiden aatteiden pakottamina syntyi seuroja ja yhdistyksiä. Näistä yhdistyksistä ensimmäisenä mainittakoon E-Pohjanmaan nuorisoseura, minä aatteellisiin harrastuksiin Juho Kuhna on alun pitäen innolla ottanut osaa. Lukemattomat ovat ne kerrat, joissa Kuhna on seurain iltamissa esiintynyt seuranäytelmissä osallisena, sekä laulajana ja soittajana, joihinka hänellä on synnynnäiset taipumukset. Mainittu 80-luku olin edistysmieliselle talonpoikaisnuorisolle itsensä kehittämiseen nähden edullinen aika. Silloin oli nimittäin jo talonpoikaisnuorisoa lukutiellä, ja tämä opiskeleva nuoriso toi kansannuorisolle uusia harrastuksia ja siveellisempiä seurustelutapoja. Nämä harrastukset on hän jo nuorukaisena omannut, joita edelleenkin elämänsä varrella on noudattanut ja kehittänyt.

Maanviljelijä Juho Kuhna 50-vuotias.

Maanviljelijä Juho Kuhna 50-vuotias.

Maanviljelijä Juho Kuhna 50-vuotias.

Maanviljelijä Juho Kuhna 50-vuotias.

Maanviljelijä Juho Kuhna 50-vuotias.

Maanviljelijä Juho Kuhna 50-vuotias.

Maanviljelijä Juho Kuhna 50-vuotias.

Maanviljelijä Juho Kuhna 50-vuotias.

Maanviljelijänä on Juho Kuhna E-Pohjanmaan huomatuimpia. Laaja maanviljelys on kauttaaltaan hyvässä ja voimaperäisessä asutuksessa. Suuret ovat ne alat, joita Juho Kuhna on aikanaan kylmästä korvesta leipimaaksi raivauttanut. Upea, hyvin käytännöllisyyttä silmällä pitäen rakennettu kartano on kauneimpia Ilmajoella. Myllylaitos talon lähellä olevassa koskessa on suurimpia ja paraiten rakennettuja mitä Kyrönjoessa löytyy. Tätä myllylaitosta ei käytetä ainoastaan viljanjauhattamiseen, vaan johdetaan siitä sähkö kartanon valaisemiseen, samoin sähkömoottorien avulla vesi säiliöihin nostetaan, sekä puiminen ynnä muu sähkövoiman avulla toimitetaan.

Juho Kuhnalla olemme kyllä tottuneet näkemään maanviljelysseurain kokouksissa, ei suinkaan huomattuna puheenvuorojen käyttäjänä vielä vähemmin puhujana, mutta tunnustaminen kumminkin on, että Juho Kuhna taloudessa on paljon pannut käytäntöön sitä mitä moneltakin on jäänyt suuriksi sanoiksi.

Juho Kuhna suomalaisena talonpoikana on elämänsä taipaleella monine aatteellisine harrastuksineen, ja maamme pääelinkeinon, maanviljelyksen harjoittajana täyttänyt elämäntehtävänsä, mikä osaltaan ei ole pieni. Se kelpaa esimerkiksi monelle, jotka jätännä saman tapaisia latuja kyntävät.

Onnittelemme Kuhnalla hänen 50-vuotispäivänään. Jatkukoon toiminut elämä vielä kauvan!

On outoa, ettei tuberkelia ja karjan hävitystä tässä mainita. Tauti oli riehunut Ilmajoella juuri tänä vuonna laajemminkin ja lehdissä oli juttua E.V. Malmbergin (Ala-Könnin) 62 päisen karjan ja Fredrik Västin 32 päisen karjan tartunnoista ja osan hävityksestä. Kun Koskenkorvan karja hävitettiin (lähes) kokonaan, on outoa, ettei siitä ole juttua lehdissä. Voi myös olla, että karjanhävitys tapahtuu pian tämän jälkeen, mutta sitäkin ei lehdissä ollut mainintoja. Enemmän asiasta sivulla 49.

Juho saa pitkän kirjeen syntymäpäivänsä johdosta soitokaveriltaan Matti Lopelta.

Päiväys on Pyhäjärvi o.l. 29/12 1911. (Oulun läänissä) Kirjeessä kerrotaan muistoja Ilmajoen ajasta ja kehutaan Juhon saavutuksia, joista tärkeimpänä mainitaan radan saaminen "silä jokainen haluaisi junan kulkevan akkunansa ohi." Jotain vanhaa kaunaa arveli Matti jääneen heidän välilleen, mutta pyysi niille anteeksiantoa ja unohdusta.

Kirjeestä saa ensin kuvan, että Matti toimii pappina (tai kirkon

virassa) ja valittelee, ettei harrasta musiikkia tarpeeksi ja laulataminen jää vähälle. Toisaalta kerrotaan sivubisneksistä, joista yksi on meijerin pito, jossa liikevaihto on kasvanut 60.000:sta 160.000 tuhanteen 7 vuodessa.

Lisäksi Matti kertoo keränneensä suuren joukon maatiloja ja oli juuri ostanut vasaran alta Leikkolan tilan 5.105 mk hinnalla.

Valitteli, ettei raittiusasia ollut aivan niin tärkeä kuin pitäisi, mutta vakuutteli ettei se vaikeuta toimia ja työntekoa. Valittelee myös, ettei hänen langoillaan ole enää isänmaata kellään? Myös joitain tuttuja muisteltiin ja kerrottiin heidän elämästään, joku oli henkivakuutusagentti ja toisella jo toinen "Maija" menossa ja elämä hyvin rikkinäinen. Samoin valiteltiin kuinka monen polven aikana rakennetut talot sortuvat nuorten käsissä, ettei jää kiveä kiven päälle.

Matti toteaa, ettei moni saavuta näinkään korkeaa ikää ja uskoo, että Juholla on vuosia ja tavoitteita vielä edessä.

Juho nostaa 1.000 mk velat Ilmajoen kunnan Säästöpankista no 1425, korko 6 % ja takaajana on Juho Rinta-Nikkola.

Juho valitaan kunnassa kansakoulunjohtokuntaan Herman Röyskön kanssa.

Takauksen vastatakaus kertoo Koskenkorvan/Hannukselan talojen läheisistä väleistä: "Siinä tapauksessa, kun maanviljelijä Juho Kuhna on takaamassa poikaani Antti Hannukselaa Nurmon kunnan säästöpankkiin 2.000 Smk velkakirjassa, hänelle sen tähden tulisi jotain maksoa eli kulunkia, sitoudun minä alla nimetty, siihen että minä ja minun perilliseni olemme velvolliset kaikki suorittamaan, ettei hänelle sen asian johdosta mitään maksua ole.

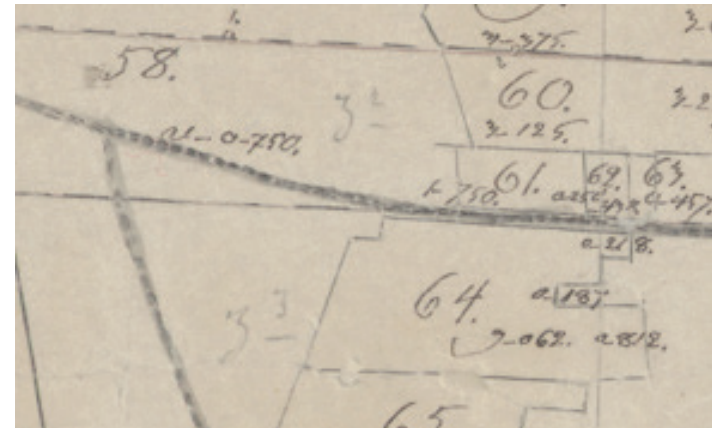
Vakuutetaan Seinäjoella 20 p tammikuuta vuonna 1912 Isakki Hannuksela talollinen Seinäjoki. (sinetti)

20.2.1912 Juho ostaa Kotimaa lehteä julkaisevan osakeyhtiön osakkeen 100 markalla.

Yhtiön perilliset ovat edelleen olemassa – tämä osake taitaa olla vanhentunut, kun sitä

ei ole uusittu. Yrityksestä on tehty kirja: Kotimaa 1905–1980. Rautavuosien kristillisyyteiskunnallisesta lehtiyrityksestä monipuoliseksi kristilliseksi kustannusyhtiöksi.

Yhtiöstä kerrottiin 2021, että osakkeen arvo olisi joka tapauksessa negatiivinen. (aika erikoista?)

Juho myy 7.3. 1912 Ilmajoen kunnalle koulutontin.

Kauppahinta on 625 mk (2.400 nykyeuroa) ja pinta-ala 1.25 ha. Alue kuvataan kartan kuvioksi no 64 ja hieman kuviosta 58 kuten maastoon merkittiin.

Kauppahinta maksettiin heti ja tontille annettiin nimi Puska. Juhon lisäksi kauppakirjan allekirjoittaa rakennustoimikunta: J.E. Antila, Sameli Ranto ja lisakki Ranto Todistavat Jaakko Lahti, joka kirjoitti kauppakirjan ja toinen todistaja oli Hilja Tahlo, joka oli Koskenkorvan tilan karjakk.

Myöhemmin myydään useita lisäalueita.

Naapuritalon Västin isäntä Juho Fredrik Västi kuolee 1.3.1912

Tilasta mainitaan: 80-90 ha viljeltyä, isä Gabrielin rakennuttamana komea navetta, jossa 30-päinen uljas lypsykarja, juottokarja ja siat lisäksi. Tallissa 15 hevosta ja aitat pullollaan ruista. Talossa oli 7 torpparia, renkejä ja

piikoja siten, että työväkeä oli 20 henkeä. Lisäksi Västin mylly, jolla oli laajaa käyttöä pitäjän ulkopuolellakin.

Tilan kehityksen takuuna oli yhteistyö naapureiden J.E. Antilan ja Juho Kuhnan kanssa. Juho Kuhnan ja Juho Västin vaimot olivat sisarusia.

Tämä kuva ei ole tässä kirjassa kerrotuista hautajaisista mutta kertoo miten silloin toimittiin.

Ruumisvaunut on tehty Könnillä ja vieläkin nähtävissä Ilmajoen Museossa.

”Juhon hautajaissaatossa oli 43 hevosta, joka kertoo eniten pidetystä ja oikeamielisestä sekä ahkerasta maamiehestä.”

Tyypillisesti ”Etelä-Pohjalaisia elämäkertoja” kirjassa ei sanalakaan kerrota miten kovaan paikkaan puoliso joutui ottaessaan tilan hoitaakseen. Seuraava polvi menettää suurtilan 30-luvun taloudellisessa kurimuksessa.

Juho valitaan kunnan edustajaksi 11.5.1912 toimikuntaan, joka ryhtyy ajamaan Suupohjan radalle toistakin junaa.

23.5.1912 Rautatien alueen pakkolunastus

Peltoa meni 5,81 ha, Varsinaista metsämaata (osin viljelykelpoista) 10,68 ha. Tässä mukana myös soraharju.

Kartat alueista oli edellä.

Pelloista suurin osa on asema-alueella ja sen ja joen välissä oleva alue Suomelan torpan naapurissa käsitti soraharjua, jolla on edelleen Koskenkorvan talon alkuperäinen asunto ja ulkorakennuksia. Siis aivan radan vieressä. Samoin rata-alueelta on lunastettu reitti jokeen, kun vettä oli saatava vetureihin.

Sora-alue lähtee radasta vähän matkan päästä ja näyttäisi olevan tasaista maata, jolla Koskelan torppa ja muita rakennuksia ja myös peltoa 1 hehtaari. Sen jälkeen harju kohoaa ja talon puoleisella sivulla on epämääräinen alue, josta on ehkä otettu soraa ennen pakkolunastusta. Sen jälkeen betonituotantoon ja myyntiin otettiin soraa ns. maaherranpakasta, joka on sahan alueen reunalla.

Sora-alueen vasemmalla reunalla on tie, jota myöhemmin siirretään ja pakkolunastetaan lisää aluetta 2.6 ha pilkkahintaan, josta myöhemmin lisää.

Kaikkiaan neljä lainaa 600, 800, 1.200 ja 2.600 mk tulevat pois kaikki melkein samana päivänä (huhtikuussa yksi ja kesäkuun 15 pv 1912 kolme).

Onko tässä rautatie- ja sora-alueesta saatava korvaus valtiolta, josta ei löydy mitään mainintoja tai käräjillä riidelly korvaus 11.400 mk saadaan nyt ja lainoja maksetaan pois.

Kesälle 1912 on kirjattu myös mielenkiintoinen tapahtuma, kun Hannes Kolehmainen juoksee Suomen maailman kartalle Tukholmassa voittaen 5.000 ja 10.000 m olympiakultaa ja rautatieläiset ja soranlastaajat juhlivat sitä railakkaasti kotipolttoisen avulla useamman päivän.

Juho toimi useissa kilpailuissa myös tuomarina mm 9.7.1912 Laulu ja soittokilpailuissa, joissa Juhon lisäksi tuomitsi Juho Ahtiluoto ja Antti Haapala.

Navetan laajennus tiiliosuudella on rakenteilla, jolloin paikkaluku nousi 46 lehmään. Laajennus tehdään siis tilanteessa, kun karja on hävitetty – erittäin viisas ratkaisu!

Hyvin todennäköisesti on rakennettu myös uusi riihirati edellisvuonna palaneen tilalle

Kalervo Birger syntyy 27.9.1912

Kuvassa maininta Hopiavuorelaisia kylässä 1911. Vasemmalla Mauno (14 v) vieressä Helvi (10v), miehet ja seuraava nainen jää tunnistamatta, sitten Helvin sisar Anna (11v) ja uloin nainen taas tunnistamaton. Penkiltä voin tunnistaa Katrin (17v) koira sylissä ja hänen vieressään Weikko (7 v) ja Suomen (20v) kainalossa Armas Eetu, joka kuolee marraskuussa? ja Weikko merkitään kuolleeksi 1912. Nimetyt ovat kaikki Eetu ja Fiina Hopiavuoren lapsia. Tunnistamattomat voivat olla Eetun veljen Juhon lapsia?

Juho Kuhnan muistikirjan merkintöjä 1910–1914

Renki Jussi Tupilan pesti 1910–1911 marraskuu syyskuu, ottoja rahana 12 kpl yhteensä 142 mk, palkka oli 200 mk / vuosi. Täälläkin 2 kertaa rahaa häihin 5 ja 10 mk, myös äidille 10 mk. Aikomus oli työllä maksaa myös polkupyörä 80 mk mutta se peruttiin.

Renki Nestori Leppiojan pesti oli 210 mk ja pieksut. Ottoja 18 kpl yhteensä 200 mk ja täällä oli mukana polkupyörä 60 mk, mutta myös häihin 3 ja 10 mk ja toiset häät oli Taiston talolla. Paljonkohan viinaa sai 10 markalla?

Mylläri Juho Suuriniemi 1910–1911. Ottoja useita yhteensä 240 mk, vuosipalkka ei ilmene. Outoja merkintöjä; mylläri antoi, myllys antanut, Tupila maks. joka saattoi merkitä, että mylläreitä oli kaksi ja se pyöri kahta vuoroa. Suoritukset ajoittuvat loppu vuoteen. Lopuksi mainitaan, että oli myllys jouluun menness 45 päivää á 3 mk = 135 mk.

Herra O. E. Könnin puolesta maksanut: Säästöpankkiin 11,75 + 102.-, takki 35 mk (liittyyneen soittokuntaan?) 22/7 Säästöpankin kasvua 6 kuulta 45.- + 50 mk. 1.10 lainaa Otto E Könnin puolesta 4500 mk lainaan 6 % korko 52,50. Samaa lainaa maksettiin jo 1.3.12 60 mk.

Sameli Majamäen renkipalkka oli 300 mk ja kengät. Eemeli Leppioja sopimus oli 150 mk (nuori mies) Etuotona otettiin 66,50 joissa merkintöjä Tiltan häät 5 mk, häihin 5 ja 3 mk, kengät 8 mk, äidille vaatteet 10 mk, henkseleihin 2 mk.

1910–11 mainitaan töissä olleeksi myös Vilho Leppioja, Lyyli Perämäki, Tilta Mannila Lyyli (Neiti) Jaakkola pestiksi 10 mk, muut otot 120 mk ja vuosipalkka 360 mk. Mikko Ojaniemi työsuhte alkaa ottamalla velaksi 2hl rukiita. Matti Isomäki tuli töihin 15.5 ja maksettiin lopputili juhannukseen. Myös Sameli Syrjälä, Fija Kivistö olivat töissä 1911 livari Lehto tuli toukokuun 17 pv 1911.

Manta Hietikon töistä tehtiin räkninki 12.6 1911: Pyykis 3 pv 3 mk, Kryydimaalla 2,5 pv 2,50 mk, Naurismaalla 5 pv á 1,25, Sontaa hajottamassa 4 pv á 1,75 mk Joella siementä leikkaamassa 1,50 mk, Pyykis 5.5 pv 5,50 mk. Rinnas leikattu 57 jalkaa, Latvas samoin 12 jalkaa = 8.60 (13 p jalka) tilit yhteensä 34,35 josta ohrilla oli maksettu 11 mk ja loppu rahassa.

Hessa Kytömaa oli ollut: Kryydimaalla, pyykis, manklauksessa, naurismaalla, perunamaalla 30 pv ja maksettiin 1 hl rukiita ja rahaa 10 mk. Ruista leikattu 125 jalkaa á 13 p ja elokuulla oltiin 7 pv á 1,25 mk.

Liisa Koskelalla elokuun loppuun asti tuli 34 työpäivää ja tili 38,25 mk. Ruista leikattiin rinnassa 76 ja larvas 51 jalkaa á 13 p = 15,90. 196 pystykkokosta kauraa lautapihdissä á 6 p = 11,80 mk. Syys- lokakuulla 21,5 pv ja 23,50 mk. Koko tili 93,45. Etuotona oli otettu 1 hl ja 60 litraa ruista 21 mk ja rahaa 11,40 joten maksettiin 77,05 mk, joka oli jo aika hyvä tili.

Renki Nestori Mattila teki rengin kaupan 275 mk + pieksusaappaat ja kengät ja aivan saman sopimuksen teki Vilho Leppioja. Nestori nosti etuotona 212,50 mk ja Vilho 192,50.

Jussi Tupila sai lisättyä sopimukseen toisetkin pieksut ja nosti etuotona 170 mk. Näissä kolmessa viimeisessä on etuotosta ovat antaneet myös Paavo, Ilmari, Aatto ja Aili.

Vuodelle 1912 karjakko Hilja Tahlo sai palkkaa 350 mk, josta nosti etukäteisen 130 mk.

Maksettu Salomon Syrjälän 650 mk lainan korkoa 6 % Säästöpankkiin 1.11.12 21,75

Vilho Leppioja rengin kauppa 300 mk ja kahdet kengät. Rahaa otettiin 229 mk, joista mainitaan ”Kirves jäänyt joelle 2,50 mk, kintaisiin 2 mk ja vaatetta laitettu 40 mk”

Juha Farrssin sopimus oli vain 200 mk, ei kenkiä ja etuotto oli 154,50 mk, josta vaatetta laitettu, pieksut pohjattu, lakkiin, tohtoriin 5 mk.

Anni Leppiojan oloissa 1912 näkyy rahan lisäksi: villapaitaan 1 mk, vaatetta laitettu 10 mk ja kintaisiin 1 mk. Hermannin Talvi otti rahaa niin että meni yli muutaman markan ja rahaa antoi myös Aatto ja Paavo ja juhliille otettiin 4 mk ja häihin 10 mk.

1913 vaihtui karjaksi Fiju Mannila ja palkka oli 300 mk. Etuotona 160 mk, jossa mm. rahaa häihin 10 mk, lääkäriin 5 mk ja uuden vuoden aatoksi 20 mk.

Palvelijatar Hilja Korpela 1913 maksettiin 200 mk, josta etuotto 96,50 mk. Myös Lyyli Perämäki ja Katri Suuriniemi olivat töissä samoin Jukka Tupila ja Sameli Syrjälä.

Maunon ripillepääsyn tarkka päivä ei selvinnyt.

Seuraavan sivun ryhmäkuva voisi olla vuosilta 1913-14 ja kirjeiden perusteella siinä voitaisiin olla Lapuan yhteiskoululla, josta Maunosta on yksittäiskuva myöhemmin. Vieressä oleva kuva on varmasti rippikuva ja vuodeksi ajoittuu 1912. Tästä kuvasta ehkä puhutaan myös kirjeissä, joita Mauno saa Lapuan yhteiskoululaisilta.

Juho Kuhnan ajatus oli kouluttaa lapsiaan kutakin halunsa ja kykynsä mukaan. Aili ja Suoma kävivät kouluja laajalla säteellä ja Katrikin Vaasassa. Käden taito ja maanviljelys, mutta myös

muut opintosuunnat olivat valittavissa ja kaikki lapset saivat hyvät mahdollisuudet kolutukseen, vaikka varmaankin talossa olisi ollut aivan tarpeeksi töitä kaikille. Juho oli kauaskatseinen ja se koitui lasten hyväksi.

Aina opiskelu ei ollut helppo valinta, eikä helppo suoritus, mutta jokainen hoiti oman leiviskänsä hyvin tyylikkäästi vaikeista ajoista huolimatta. Tiivistelmä vuoden 1937 kohdalla.

Inkerin isä Lukkari-urkuri Karl Blomberg'n leski Maria Ulrika omasta ja alaikäisten Gösta, Bertil ja Johannes Blombergin holhoojana sekä lapset mv. Karl Blomberg Sipoon pitäjästä, Kuvanveistäjän leski Aina Läckström, Turun kaupungista, kauppa-apulainen Hulda Blomberg, Kristiinan kaupungista, Ida Axel ja tämän mies puuseppä Axel Axén Kristiinasta, Matilda Karlsson ynnä hänen miehensä mv. Karl August Karlson, Nauvon pitäjästä, neiti Jenny Blomberg Naantalın kaupungista, Ingrid Kuhna ja tämän mies mv. Juho Kuhna Ilmajoen pitäjästä ja seminaarioppilas Ellen Blomberg Lappfjärdin pitäjästä luovuttivat 17.8.1912 kuolinpesän omaisuuden konkurssiin ja hakivat nautintaan luovunta- ja perinnönluovutusetua.

Navetan laajennus sementtitiilistä valmistuu 1912 tai viimeistään 1913. Kuva siitä on ainakin Ailin hääporttikuvassa 1922.

Vaasa ja Ilkka kertoo uutisena 10.1.1913:

Sementtivalimo perusteilla Ilmajoelle. Lähimmässä tulevaisuudessa aivan Koskenkorvan aseman viereen tullaan perustamaan sementtivalimo. Tehtaassa aijotaan valmistaa paitsi sementtitiiliä, myös johtoputkia ja kaivonrenkaita ym. alaan kuuluvia töitä. Yrityksen alkuunpanijoita ovat tall. Juho Kuhna Ilmajoelta ja rak.mest. Juho Kukkula Kurikasta.

Tehtaan ensimmäiset tiilet tulivat varmaankin omaan navettaan. Myös Ilmajoen museo rakennettiin näistä Lean tiilistä.

Suomen hypoteekkiyhdistys uudistaa 28.1.1913 kiinnityksen

Juho Kuhnan omistamaan 23/48 manttaaliseen osuuteen Koskenkorvan verotaloa no 3.

Laina oli otettu 15.9.1904 ja sen pääoma on nyt 23.733, 30 mk. Lyhennetty 9 vuodessa vain 1.300 mk.

Juho on maatalouden koneellistamisessa edelläkävijä, jonka kokemuksia käytettiin myös mainonnassa. Useissa lehdistä oli ilmoitus kylvökoneesta, josta Juho kertoo yritykselle 6.10.1911 kirjeessä, joka on osa mainosta mm. Vaasa lehdessä 1.3.1913:

”Kun minulla on niin lyhytaikainen kokemus DROTT kylvökoneesta, niin en voi vielä todistaa muuta, kun kauran kylvöstä ja sadosta. Minusta DROTT kylvökone on varsin yksinkertainen hoitaa, lujarakenteinen, sillä olen sillä kylvänyt kantoiselle suolle eikä se silti rikki mennyt. Sato kylvökoneella kylvetystä kaurasta on ollut mainio, eikä laiho ole mennyt niin lakoon kun tavannut mennä käsin kylväen, arvelen sen tähden, että kone kylvää riviin ja kaikki siemenet parhaan syvään. Ruis on kylvetty koneella ja on oraat erittäin kauniit ja parhaan tihit, että minä tällä kokemuksella en voi muuta, kun suositella DROTT kylvökonetta maanviljelijöille koska sillä voi kylvää miten haluaa, sy-

vään tai matalaan, harvaan tai tihistiin, peltoon ja suohon. Kunnioituksella Juho Kuhna mv. Ilmajoella.”

Kylvökone tältä ajalta, ei ehkä Drott eikä Juho Kuhna, mutta koneen malli oli tällainen.

Juho myy Joeli Niemelälle palstatilan 23.3. 1913

Sama alue kuvataan myös 10.7. 14 tehdyssä kauppakirjassa, joten tässä versiossa saatettiin virheellisesti mainita Latva-Koskenkorvan talo osuus, joten kauppakirja piti tehdä uudestaan. Ehdot olivat samat.

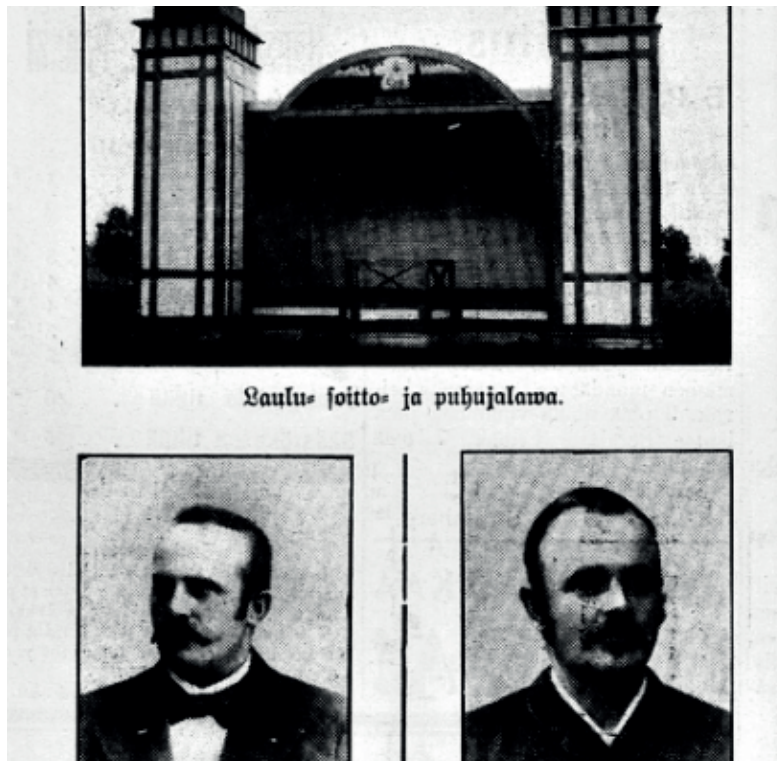
Maanviljelysseuran kokouksessa 5.8.1913 Juho palkitaan nyt lammastaloudesta.

Juho valitaan 1913 lopusta Vaivaishoitohallituksen Yläpään itäiseen piiriin varsinaiseksi jäseneksi Tuomas Lipastin kanssa. Sekä vuoden 1914 alusta Maanviljelyslainarahaston toimikuntaa.

Aili lähettää kortin Katrille 24.11.1913 Hämeenlinnasta (Kortissa kuva työkoulusta) Onnittelujen lisäksi Aili lupaa lähettää luvatus kankaan keskiviikkona. Lämpimät terveiset teille kaikille. (Aili 23 v ja Katri 17 v). Lisää Ailin osuudessa.

Maatalousnäyttely Ilmajoella 4–6.7.1913

Lauantain 5 pv iltaohjelma alkaen 16.30. Juhlan ohjelmassa 4 osassa mainitaan kaikissa "Soittoa ja laulua johtaa maanviljelijä Juho Kuhna. «

Täältä on ensimmäinen virallinen tieto Juhon sekakuoron esiintymisestä.

Näyttely oli seuran 50-vuotisjuhla ja ensimmäinen näyttely oli ollut 1863 ja seuraava 1888, joten näyttely oli kolmas ja samassa navetassa (Seppälä) kuin ensimmäinenkin.

Ensimmäisen päivän kävijämäärä oli 4.000, toisen 5-6.000 ja kolmannen noin 5.000 henkeä. Lisäjunia oli tulossa Suupohjasta ja Seinäjoelta, josta jatkoyhteydet etelään ja pohjoiseen.

Koskenkorvan talon väki ja työntekijät kävivät näyttelyssä ahkerasti.

Kirje näihin aikoihin, kirjeessä on vain Koskenkorva keskiviikkona, Juho lähettää kirjeen Ailille.

Aili on jossain ja myös Juho, sisarpuoli Saimi ja Suomakin ovat olleet reissussa:

"Ailini Rakas! Lauvantai aamulla minä tulin kotiin ja Saimi ja Suoma tulivat jo torstai aamulla. Minä olin Porissa kaksi päivää. Terveisiä nyt oikein paljon Helsinkistä ja Porista, Sahalta lähetivät oikein kappakaupalla. Hauska se matka oli ja näkemistä oli yllin kyllin. Kyllä sieltä olisi paljonkin kertaamista, mutta en nyt jouda.

En minä löytänyt Helsinkistä sellaista maali lootaa, vaikka kävin niin monessa kirjakaupassa. Kyllä sielä sanottiin oleva erityisiä värikauppoja, mutta en minä sitä löytänyt, eikä kukaan tiennyt viisata. Porissa oli kans värikauppa ei sielläkään ollut niitä lootia, vaan tällaisia irtonaisia värejä, sanoivat, että nämä on parhaimpia ja hienompia värejä. Sanoivat ettei tarvitse ottaa muuta kuin päävärit, että niistä vain sekoittavat mitä halutaan, mutta jos ei nämä piisaa, niin kyllä sopii sieltä tilata lisää. Niitä on kaksi joka väriä. Wärit maksaa 10 penniä kappale. nämä pensselit 50 penniä kappale. En tiedä kelpaako nämät mihinkään. En minä sieltä mitään tuonut, kun vähän hedelmiä ja nekin on jo syöty. Meni piletteihin ja asuntoon niin paljon ettei muuhun paljo jäänyt. Minä aijoin sinulle eilen kirjoittaa, että olisit tietänyt tulla isää vastaan asemalle, mutta se jäi. Tottapa isä vie sinunkin konserttiin.

Sinun olisi pitänyt lähettää likaiset vaatteet pois, että saisi pyykkiin. Terveisiä nyt vaan sydämellisiä meiltä kaikilta ja enite äidiltä.

Ajan suhteen kirjoitustapa ja muutamat asiat viittaavat siihen, ettei kyseessä ehkä olekaan Wetterhoffin koulussa tarvittavia kangasvärejä, kun pensseli viittaa taulun tai ehkä kankaan maalaukseen. Eniten arveluttaa sanonta "enite äidiltä", kun Eliina on kuollut 1906, jolloin Aili oli 16-vuotias ja varmaankin voisi olla jossain lähialueella koulussa? Maininta Tottapa isä vie sinunkin konserttiin saattaa viitata Mikko Kuhnaan ja muutenkin rahasta puhutaan hyvin tiukkaan säävyyn, joten voisi hyvin olla, että kirje on ennen vuotta 1906. Ja kouluna voisi olla kansanopisto.

1913 velkoja listattiin: Laihia 35.000.-, Vähäkyrö 10.000.-, Ilmola 20.000.-, Palokassa 4.000.- yhteensä 69.000.- Hypoteekkilaina 23.000 euroa puuttuu taas tästäkin?

Vuoden lopussa 31.12.1913 Juho tekee seuraavan hollouselvityksen:

1911 oli alaikäisillä lapsillani velkaa yhteensä 9.150 mk, täysi ikäiseksi tulleen Aili osuus vähennetään (1/7) niin velka on sitten alaikäisillä 7.843,45 vuoden korko 6 % sille 460,60 = 8.314,05. Josta vähennetään 900 mk myllyn vuokratuloa 6/7 osaa eli 771,43 mk, jolloin lapsille jää velkaa vuoden lopussa 7.542,62 mk

1912 velkasummaan lisätään 6 % korko 452,55 = 7995,17 ja vähennetään vuokratulo 771,43 joten vuoden lopussa velkaa 7.223,74.

1913 velkasummaan lisätään 1 vuode 6 % korko 433,42 = 7.657,16 ja vähennetään vuokra 771,43 joten lasten velka vuoden lopussa 6.885,73.

Tällä tavalla äidin jälkeen perintönä saatu velka pikkuhiljaa sulaa pois.

Kalervo Juho ja Mauri 1913-14

Vuonna	Paino kg	Polkeminen			Poikimi- sen päivä	Päivää jolloin lehmä on ollut			Vasikan			Maidon		Muistutuksia
		Kainka moria ker- taa	Viimei- nen kerta	No.		eläyk- sissä	tineeri	lypsyksi	sukupuu	käytäntö	No. sikun kirjassa	määrä kiloa	rasva- pros.	
1914					20/11.14				L. Ellosa		22926	361	1608	100 r. y. lla
1915					5/11.15				L. Riemu		25352	365	19923	138,4 kg. m. 5,04 kg. r.
1916		1.	15/1.16		14/6.16	Loi 1. k. ennen			L. Teuv.		39895	375	22927	143,8 " " 5,37 " "
1917		26/8.17	1/10.17		1/12.17				L. Rira kirj.		22430	424	19348	116,0 " " 4,92 " "
1918											28590	402	19148	149,3 " " 5,90 " "
1919		7/11.19	1/1.19		1/8.19				L. J. J. J.		27064	448	17353	127,7 " " 5,45 " "
1920		7/11.20	2/3.20		2/8.20				L. J. J. J.		31370	394	22107	123,7 " " 5,59 " "
Kantakirja 1914 uuden karjan alku Oma nimisen lehmän osalta, vapaus-														
sodan aikaan jäi vasikka väliin. Jalostuksesta ja karjan hävittämisestä														
jalostus osuudessa sivu 49.														

Kauhajoen kansallismieliset pitivät laskiaistiistaina ilta-
mat, joista Ilkka lehti kertoo 28.2.1914:

"Kokouksen loputtua, pienen väliajan kuluttua alkoi Nuijan iltama arvokkaalla ja monipuolisella ohjelmalla. Tilaisuuteen pyydetty pari ilmajokista, herrat Kuhna ja Kemilä alkoivat ilahduttaa iltaman kuulijoita hurmaavalla pianon ja viulun yhteissoitolla, joka meillä harvinainen musiikki palkittiin runsailla suosion osoituksilla."

Myllyn kirjanpidossa vuosilta 1913–14 (marraskuusta marraskuuhun) löytyy seuraavaa:

Otsikolla tuloa rukiista myllystä, tarkoittanee jauhatusmaksuja, joita mylläri perinyt. Jauhattajien määrä on melkoinen ja siellä esiintyy tutut nimet, eli rengit, piiat, torpparit ja heidän lähipiiri useita kertoja. Mielenkiintoisia merkintöjä: talon sioille, talon leipään ja talon hevosille. Sitten löytyy merkinnät: Kansanopistolle, vankisiirtolaan, vaivaastaloo, muorille tuntematoon, talon lahtijauhoja. Kaikkiaan jauhattajia oli 156 ja yleisin taksa oli 1 mk, talon sioille ja vanki siirtolalle oli 3–6 mk ja muutama muu korkeampi, myös useita 50 p jauhatuksia.

Ohrien jauhatuksesta. Jauhattajat hyvin samat kuin rukiilla mutta vain 98 jauhatusta ja taas suurimmat talon siat, kansanopisto, vankilaan myös ryyneinä, vaivaistaloon ja taas yhrelle

muorille 50 p. Vankisiirtola on selvästi suurin jauhattaja ohrassa, selvästi enemmän kuin rukiissa.

Kauran jauhatustuloissa oli vuodessa 84 jauhatusta, mutta täällä jauhatusmaksut olivat suurempia taloon jauhettua, oli useita 10–16 mk eriä jopa valtaosa oli kotiin. Kauraa jauhettiin siis rehuksi lehmille ja hevosille eikä tässä ryhmässä ole vankilaa, kansanopistoa eikä vaivaastaloo.

Myllyllä oli myös pärethöylä, jonka rahtituloja oli 51 asiakkaalta yhteensä 94,75 mk laskutus 1–6 mk välillä.

Yhteenvedo vuodesta oli seuraava:

Rukiitten jauhatus tulo	219,40
Ohrain	187,06
Kaurain	387,40

yhteensä 784,86

Kauran hinta 6 mk , Ohra 9 mk, Rukiit 14

mk/hl keskihinta 9,65 mk

Koko tulo yhteensä 7.573,99 mk

Päret höylän tulo 94,75 mk

Jyvän rahti 150,00 mk

7.818,74 mk

Menoja: J. Tupila vanhempi palkka 1.000,00 mk

J. Tupila nuorempi palkka 750,00 mk

Kunnanvero 350,00 mk

Kivien kuluminen 350,00 mk **2.450,00 mk**

Myllyn puhdastulo 5.368,74 mk (vero-% n. 7 - ei paha)

Päiväämätön (leikattu pois Juhon allekirjoituksen kanssa)
torppari sopimus Perämäen torppaan.

Tekstistä voi päätellä, että selvästi uudempi versio kuin edellä kuvatut, leikatulla nimellä jäljennetty Juhon nimi hautakiveen!

"Tämän välipuheen mukaan otan minä allekirjoittanut torppariksi Juhon Matinpöijän ja hänen vaimonsa Susanna Matintytären heidän elinajakseen tai 35 vuoreksi.

1 § Torppari saa viljelläkseen metsäsaraan latvapäästä päälinjalta alkaen koko sadan leveydeltä Rannoon rajaa mitaten 150 syltä (267 m) ja latva-koskenkorvan rajaa myöten 175 syltä (289 m).

2 § Metsää saa torppari vuosittain polttopuuksi hakata hal-

koja 3 sylvä, haloot 7 korttelin mittaisia ja tämän lisäksi koota maassa makaavia ja kuivia puita talon metsästä latvaan puolelta sarkaa. Airaksia ja seipäitä saa torppari hakata kuorman kumpiakin joka toinen vuosi. Edellä mainituista puita saa torppari hakata siitä mistä isäntä viisaa.

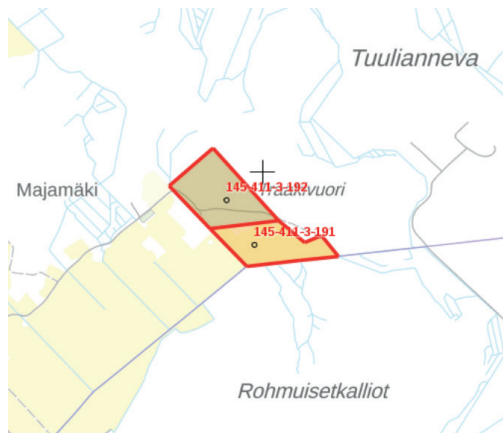
3§ Edellä mainituista etuja vastaan tulee torppari tekemään päivätöitä vuosittain seuraavasti: Päivätyöt talohin on torpparin tehtävä omin ruokinsa ja työkaluinensa alla nimettyinä aikoina vuoresta. Suvenaikana kesäkuulla, heinä, elo ja syyskuulla yksi viikko kunakin kuuna.

Talvenaikana tammi, helmi ja maaliskuulla 1 viikko kunakin kuukautena.

4 § Torppari saa pitää eläimensä talon metsä laitumella.

5 § Ilman isännän luvatta ei saa torppari myydä eikä vaihtaa torppaansa.

6 § Torpparin tulee myös katsoa, ettei

saada varastaa talon metsää latvapuolella sarkaa.

7 § Kaikki huoneet mitä nykyään torpparilla maansa päällä on, kuuluvat hänelle ja jäävät hänen oikeuden omistajilleen.

8 § Torpparilla on oikeus laillistuttaa tämän kontrahdin kihlakunnanoikeudes, jos niin tahtoo.

Toisella puolella oleviin välipuheisiin olemme molemmin puolin tyytyväiset ja sitoudumme ilman kontrahdin rikkomatta sen täyttämiseen.

Päiväys ja Juhon allekirjoitus leikattu pois? Torppari Juho Perämäki (omakätisesti)

Juho myy 10.7. 1914 Joel ja Miina Niemelälle palstatilan.

Tontti on valtion rautateiden soranottopaikan ja työväentalon vieressä. Kauppahinta on 130 mk ja samalla Niemelät luopuvat entisen asuinpaikan vuokrasopimuksesta. Sille paikalle rakennetaan Paavolle talo myöhemmin.

Torpan vaiheet päättyy 1943, josta myöhemmin lisää.

Mauno on saanut V luokan todistuksen 28.5. 1914 Lapuan yhteiskoulusta

Lapuan Yhteiskoulu.
Lukukausitodistus.

V. luokan oppilas
Mauno Koskenkorva
Toukokuu lukukausi v. 1914.

Hyöty	kiitettävä 10	Erityisiä muistutuksia:
Huolellisuus	kiitettävä 10	<i>Suuresti</i>
Edistys	tyydyttävä 74	<i>jos suorittaa</i>
Uskonopissa ja kirkkohistoriassa	10	<i>hyväkrytpe</i>
Suomenkielessä:		<i>Luottimaa</i>
kielipissa	8	<i>Saksankielessä</i>
kirjallisuudessa ja runoluussa	7	<i>kirjoituksessa</i>
aine- ja oikeinkirjoituksessa	7	
Ruotsinkielessä	5	
Venäjänkielessä	7	
Venäjänkielen kirjoituksessa	6	
Saksankielessä	7	
Saksankielen kirjoituksessa	4	
Ranskan kielessä		
Latinankielessä		
venäjän kieltä	8	
maahan kieltä	8	
Historiassa		
Aritmetiikassa ja algebrassa	8	
Geometriassa ja trigonometriassa	7	
Fysiikassa	8	
Kemian	8	
Eläinopissa	8	
Terveystieteissä	9	
Kirjapidossa		
Musiikin teoriassa	8	
Laulussa	8	
Piirustuksessa	8	
Kaunokirjoituksessa	8	
Voimistelussa	8	

Ollut poissa tuntia.

Lapuan Yhteiskoulu 28 p. v. 1914.
Opettajakunnan puolesta:
Koulun johtaja: *Arvi Malmivaara* Luokan johtaja: *Jussi Tarpola*

Vaikuttaisi siltä, että Mauno jättää koulun tähän, kun seuraavalle luokalle siirtymisen ehtona on Saksan kielen ehtojen suorittaminen. Maunon viidennen luokan toinen todistus on päivätty 27.8.1919, siis armeijan aikana? Tässä alkuperäinen jossa ehdot.

Maunon päiväämätön ruotsin koe V luokka 8 ½
Jommankumman teistä täytyy se tehdä. = Någondera av er måste göra det.
Ei kumpikaan talo ole meidän = Intetdera huset är vårt. jne.

Vuodelta 1914 löytyy koulukavereista Vilholta seuraavat kirjeet:

Vilhon kirje Ylistaro 24/7 Vilho on heinätoissia Ylistarossa ja muistelee kaiholla edelliskesää, jonka haluaisi elää uudelleen. Samalla mietitään syksyä, kun pitää päättää elämästään. Suunnitellaan Mustialaan menoa ja arvellaan todistuksen siihen riittävän "kotia en halua mennä sillä siellä on seura minulle epäterveellistä, kuten muistat kertomukseni."

Vilho miettii pehtoorin roolia tai avustajaa jollekin isännälle, jos löytyisi ja saisi siitä kokemusta.

"Miten sinä olet elämäsi järjestänyt, jatkatko koulua vai rupeatko maanviljelijäksi vai mitä?"

Sitten taas perinteiset tiedustelut tyttöasioista "minä en ole kahteen viikkoon tyttöjen kanssa ollut, mutta huomenna aion mennä, jos ei sada!"

Turenki 13/10 Kotiin oli kuitenkin menty ja kerrottiin oltavan väsynyt maailman melskeisiin. Päätös menosta Mustialaan oli tehty 2.11 koulu alkaa. Maunoa kutsutaan kovasti kylään ja luvataan tulla Tampe-reelle vastaan myös, äiti toivoo hartaasti Maunoa käymään. "Kyllähän sinä tien osaat ja minä tulen ilomieliin vastaan – tule nyt varmasti!!

Koulutodistuksen taakse tehty laskelma matkakuluista, joten matka on saattanut toteutua, jos Juho on antanut pyydetyn budjetin verran matkarahaa.

*Matkat: Ylistaro 3-
 Ostelu 2:50
 teleposti 1:50
 Seinäjoki 4:00
 Päätti 1:50
 J. 78
 10 mk.
Rahaa 12
 8:50
 20:50
10 mk. tukitattavana.*

"Niin Sinä rupesit myös maanviljelijäksi. Kyllä se onkin sentään ammattien ammatti, onhan se luomistyön jatkoa, elottomille elämän antamista, joten maanviljelijän ammatti onkin todellisuudessa korkein "virka" mitä maan kuolevaiset ihmiset voivat harjoittaa."

Mustiala 12.11 Kemiaa pöntättiin pääkuoren sisään ja aluksi oli tuntunut aika vaikealta, mutta on jo totuttu. Sitten kyseltiin terveystiedot ja "Kai olet tyttösiä rakastellut niinku nuoren miehen sopii?" Mustialassa oli hienoja tyttöjä iltamissa, joita oli joka lauantai ja sunnuntai, että tanssiinkin alkaa jo väsyä ja "vanhuus vaivata". (Mustialassa oli oltu vasta 10 pv !)

Tyttöystävä oli tosiaan sivistynyt nainen ja jouluna ehkä jatketaan. Paljon terveisiä. (kirjeestä puuttuu pala, joten ei ole varmaa onko Mauno käynyt Turengissa)

Mustiala 11.12 Joululoma lähenee ja metsälle on kaipaus ja kysellään, onko Mauno ehtinyt metsälle, kotona takametsillä on nähty kettu ja se oli tarkoitus saada,

Iltamia oli ollut 9, joista Vilho oli osallistunut 8. "Täällä on sitten helkkarin pulskia tyttöjä ne ovat meidätkin viekoitelleet,

joten entisestä ei ole muuta kuin muisto jäljellä, sellaista se elämä on..."

Sitten kysellään eikö Maunon sisko jo mene naimisiin, että päästäisiin häihin Pohjanmaalle jonne Vilholla oli perhanan kova ikävä. Terveisiä koko kotoväelle Vilholta ja Ilmarilta.

Mauno on ollut rippikoulussa ja saa kirjeen 21.8.1914

Mauno! Muistanet kai, että me kaikki rippikoululaiset lupasimme antaa toisillemme valokuvamme. Toivon siis, että

saan ensin Sinun valokuvasi, lähetän sitten omani. Tosin emme tunne lähemmin toisiamme, mutta eikö kaksinkertainen koulutoveruus riittäne?

Kun kirje oli Lapualta niin ehkä yhteiskoulu tuttu ja käsiala on tytön ja allekirjoitus arvoituksellinen "Loivi Vill". Tänne ehkä lähetetty rippikuva oli edellä, mutta tämän kirjeen perusteella rippi olisi ollut myöhemmin kuin 1912?

Mauno saa kirjeen Orismalasta 30.11.1914 Lähettäjä ei selviä, kun osa kirjeestä puuttuu.

Toivotetaan terveisiä pitkästä aikaa. Elo alkaa mennä entiseen tapaansa. Uusia oppilaita on taas hurjasti 80 poikaa ja 20 tyttöä. Näin suuressa joukossa ei ole kivaa, kun seurustelu on kovasti rajoitettu. Ei saada käydä tyttöjen asunnolla, kuten aikaisemmin (Olisko Lapuan yhteiskoulun aikaan?). Illalla 10 jälkeen ei saa olla ulkona, mutta tyttöjen kanssa voi seurustella ulkona "tai olla tilauksilla" niin kuin täällä on tapana sanoa. Oletko sinä ollut yhtään iltamissa ja onko siellä päin ollut huvia näihin aikoihin esimerkiksi Honkalassa."

1914 velkalista oli seuraava: Vähänkyrön Sp 10.000 mk, Isonkyrön Sp 5.000 mk, Alavuden Sp, 5.000 mk, Ilmajoen Sp 2.500 mk, Kurikan Sp 800 mk, Laihian Sp 6.000 mk, Pappilan metsäkassa Kurikka 6.600 mk, Karvian Sp 5.000 mk, Juha Ranto 1.500 mk, Ilmajoen Sp 10.000 mk, Ilmajoen Seinäjoen Paloapuyhdistys 4.000 mk Yhteensä 56.400 mk. Huomio kiinnittyy Laihian Sp lainan pienemiseen 29.000 mk:lla ja sen siirtyminen muihin Säästöpankkeihin, tosin kokonaismäärä laski 12.600 mk, joka on suuri muutos, mahtoiko se tulla hiekkaluonnetta korvauksilla tms.. Laihian osalta syy saattaa olla myös Juhon äitipuolen kototalon lainajärjestelyt Lapualla, joista on mainintaa Juhon kotitalon kirjeissä. Laina tilanne tarkentuu 1915. Hypoteekki lainaa ei tässäkään ole?

Talli puusta ja sementistä valmistuu 1914

Lehtikirjoitus: Ilkka 21.11.1914:

"Siirryttiin Koskenkorvalle, jossa taasen saatiin talon ystävällisen emännän opastusta navetasta. O. Jääskeläinen teki täälläkin selkoa karjan aikaisemmista vaiheista. Täälläkin on vierailut tuberkeli tauti ja hävittänyt melkein koko karjan. Siitä huolimatta kehitetään karjaa nykyäänkin Ayrshire suuntaan. Sonni "Ilpo" on tuotu Ylöspään kartanosta ja on ottanut 2 pal-

kinnon Ay kantakirjaan. Lehmät ovat paikkakunnalta hankittuja ja oli niiden keskituotto 2.674 kg ja rasvaprosentti 3.67. Navetta on sisustettu poikkipöydillä, saman mallinen kuin edellinenkin. Se on toisesta päästään jatkettu sementtitiili seinillä ja tässä osassa sijaitsee osa karsinoista ja kanala (?). Lanta viedään ulos paareilla (?) ja rehut tuodaan ladosta. Veden pumpppaa talon oma sähkömoottori.”

Jutussa oli pari outoa asiaa, ehkä kirjausvirheitä, mutta tästä tiedämme, että tuberkeli oli ennen vuotta 1914 ja kun toisessa jutussa kerrotaan Fredrik Västin 32 nautaeläimestä todetun tuberkeli 15.11.-11 ja samaan aikaan myös Ala-Könnin eli Malm-

bergin karjassa todettiin sama tauti 62 eläimessä. Kantakirjatiedot varmistaa vuodeksi 1911 ja ehkä samaan aikaan kuin Västilässä.

T ä h ä n viittaa Koskenkorvan navetassa todettuun seikkaan ”että siitä huolimatta karjaa jalostetaan edelleen”, vaikka se onkin sitten tartunnalle herkempi.

K u v a s s a Maamieskouluaikana Mauno ja Oiva

Jääskeläinen, joka mainitaan retkikunnan oppaana ja on monessa mukana myös myöhempinä aikoina.

KARJANJALOSTUSTA 1893 -1920

Vuoden 1919 papereista selviää Juho Kuhnan karjanjalostus asiaa vuodesta 1893, josta asti mainitaan lehmien ja sonniin kantakirjanumeroita.

Tilalla on avattu kantakirja 1904, jolloin kirjattiin sekarotuinen Lahja, syntynyt 1899.

1904 kirjattiin maitomääräksi 2.207 kg ja rasva % oli 3.9 seuraavat vuodet: 2.651/3.7, 3.790/3.89, 2.861 /3.79, 3.680/3.82, 2.587 /3.67, 2.599 /3.45 ja viimeinen 1911 2.251 /3,62 ja lehmä teurastettiin 7.11 12 vuotta vanhana. Lisäksi on merkitty voirasvaa 89,61 kg ja 81 kg/v viimeisinä vuosina ja 100 ry kohti maitoa 145 kg ja voita 5 kg.

Suomen Ayrshireyhdistys			
Kantakirjatodistus			
Lehmä	<i>Ostikki</i>	syntynyt	<i>joulukuun 30 p:nä 1910</i>
	<i>Hannu Karkkainen</i>	seka varustettu korva N:o	on tänään
hyväksytty Suomen Ayrshireyhdistyksen kantakirjan alustavaan osastoon merkittäväksi			
N:o		<i>5310</i>	<i>B II</i>
joka läten todistetaan.			
	<i>Hoskenkorva</i>	kuin	<i>18 p:nä 1914</i>
<i>H. Huellberg</i> Sihteeri			
POLVEUTUMINEN			
Polveutumistiedoista vastaa kasvattaja			
E.	<i>Ostikki</i>	Kuusi	
s.	<i>29/10 1904 K.k. N:o (4088 73)</i>	<i>Ostikki (s. 14/1)</i>	
Lehmä	<i>Ostikki</i>	1.	<i>Bargover John Drell</i>
s.	<i>30/12 1910 K.k. N:o (5310 73)</i>	s.	<i>1/3 1908 K.k. N:o (7404)</i>
		<i>Erighed Cherry Dandrop, s. 1911</i> <i>Bargover Muehle Tullu (6006)</i>	
Lunastus Smk <i>10/-</i>			

Sama kirjanpito oli lehmistä Solkeri, Heimari, Siivo, Runsas, Rauha, Sorja, Hurja, Pilkku, Papu, Luhdikka, Kulderi, Pikku, Pieta eli 14 lehmää oli alussa seurannassa, eikä mistään ollut rotumerkintää.

1906 merkitään ensikerran, että Kukka niminen lehmän syntynyt 1902, isä on Urho ja emä Lahja. Sitten merkitään taas lisää lehmiä, joiden tuotokset on vuodelta 1904, mutta ei sukupuuta

päivä	R. y.	mai- toa	ras- vaa	R. y.	mai- toa	ras- vaa
I	5 8,2	14,3				
	15 8,5	14,4	3,4			
	25 7,8	14,3		25 2,8	44 4,3	5,106
II	5 7,8	13,5				
	15 7,8	12,5	3,4			
	25 7,8	12,0		21 8,4	35 4,0	12,036
III	5 8,2	12,5				
	15 7,9	11,9	3,5			
	25 8,0	12,0		24 7,0	37 6,0	13,160
IV	5 7,1	11,0				
	15 6,5	9,9	3,9			
	25 5,9	8,4		19 5,0	29 3,0	11,427
V	5 6,3	8,5				
	15 5,9	6,9	4,0			
	25 5,2	6,7		17 2,2	22 7,7	9,108
VI	5 5,2	5,8				
	15 3,5	3,4	4,2			
	25 3,5	3,4		12 2,0	12 6,0	5,292
VII	5 3,5	2,0				
	15 3,5	2,5	4,5			
	25 3,0	1,1		10 3,0	57,1	2,570
VIII	5 3,0	-				
	15 3,5	-				
	25 4,5	-		11 4,5	-	-
IX	5 7,0	15,3				
	15 7,0	15,0	4,1			
	25 6,0	11,4		20 0,0	40 5,6	16,630
X	5 6,5	16,8				
				16 2,6	22 2,8	3,785

mutta yhä useampi lehmä on omasta karjasta ja isänä on Ilpo. Seuranta on tarkkaa ja esim. Lumikki nimisen lehmän (syntynyt 1913) jonka äidillä Osalla oli sukutiedot kirjattiin: 5 vuoden aikana rasvakiloja/v 72–86 kg ja tuotos 1.895–2.342 kg ja 100

Häneltä karjaan tuli jälkeläisinä ainakin 1916 syntynyt Ruusu, muut vasikat olivat sonneja. Tämäkin on yksi jalostuksen vaikeutta.

Sonniksi tulee Ilpo (s. 1910) 1912, joka joudutaan vaihtamaan vihaisuuden vuoksi 1915.

1915 lehmä ostetaan edelleen lisää, mutta niistä ei ole kirjattu rotutietoja,

rehuysiköllä tuotti 105-128 kg maitoa ja 4.16-4.64 kg rasvaa. Luvut kuvaavat jalostuksen hitautta, kun 1904 karjassa oli jo runsastuottoisampia, mutta karjan hävitys aloitti työn alusta.

1915–1916 vuosilta löytyi 17 eri nimeä kantakirjassa, karjassa oli kaikkiaan 28 lehmää tuotannossa, joten navetta oli saatu

k maitoa ja 4.6 kg rasvaa.

Oma lehmän sonnivasikka Velikulta syntyi 13.11.1914. Äidillä oli sukhistoriaa ja isänä oli Uljas Agaton AY 338 A ja siitä eteenkin päin sukutaulut ylti Skotlantiin asti. Tästä oli tulossa karjan uusi kantaisä, mutta kuoli 20.6.1916 – helppoa ei ole karjanjalostus.

1916 kantakirjaan merkitään 1914 syntynyt Vuokko, jossa sekä äiti Outo ja isä Lessnessock King of the West 339 A esi-isineen omaa vaikuttavat suvut, joista laajat sukutaulut kantakirjan välissä. 5 vuoden aikana eloon jää vain yksi lehmävasikka, muut laitetaan teuraaksi?

Ja Vuokko teurastetaan 17.3.1920 keuhkossa olleen neulan tähden.

Toisena kantalehmänä pidetään Helmi A 4298, jonka parastuotos oli 6760 kg maitoa (3416 ry, 245 kg rasvaa % 3.6.), jolla oli karjassa vuonna 1931 12 jälkeläistä ja oli elossa edelleen. Hermin oma tuotanto oli 1922–1931 n, 46.000 kg maitoa paras vuosituotos 6.760 kg ja 245 kg rasvaa prosentti 3.6 Melkoinen kehitys jalostuksessa.

III Taulu. Tarkastustuloksien yhteenveto eri lehmistä Koskenkorvan talon karjasta

Lehman		Käytetty R. y.	Tuotanto			100 r. y. antoi		100 kg. elävää p. kohti		Poikiminen				Astutus			
Nimi	Kantakirjan No		Maitoa kg.	Rasvaa kg.	% rasvaa	Maitoa kg.	Rasvaa kg.	Maitoa kg.	Rasvaa kg.	Astutuksesta	Vasikan			Päivä	Sonnin nimi		
										Alka	Sonnilta	Poikimispäivä	Säkäpöytä s.-l.	Väri	Käyttö		
B ¹	Oskari		1903,5	3476,5	125,88	3,68	151,0	5,47					30/8	L. - kasv.	11/11	Lampo	
B ¹	Oma		1934,8	1243,0	95,08	7,64	116,0	4,98			Lampo	1916	L. kirj.	"			
B ²	Osa		1993,4	1335,3	91,30	3,91	117,2	4,58								7/11, 1/11, 9/11	Lamp.
B ¹	Orvola		1930,2	1491,8	114,82	7,61	122,8	5,66								19/5	Lampo
	Isotika		1696,7	1654,4	20,03	1,23	97,5	4,13					7/11	L. kirj. teur.			
B ²	Jävel		1891,7	1802,8	115,07	6,41	134,0	5,50			Lampo	1911	L. " kasv.				
B ¹	Irma		1910,2	1963,3	118,64	6,00	134,6	5,39					30/5	L. " teur.		1/10	Lampo
B ¹	Siiratu		1901,1	1771,4	117,16	6,61	132,8	5,83								1/7	
B ¹	Cesilia		1163,4	1838,6	100,59	3,51	131,6	4,65					9/4	L. kirj. teur.		1/10	Lampo
	Thoma		1933,1	1398,6	120,33	3,51	145,7	5,16								4/4	"
B ¹	Perho		1936,3	1898,4	95,33	3,68	157,3	4,68					25/8	L. - kasv.		29/11	"
B ¹	Pulma		1944,5	1857,3	101,31	3,99	154,1	4,96					17/1	L. valk. teur.		1/2	"
	Pomeranssi		1993,8	1844,4	80,76	3,60	112,6	4,05					9/1	L. puna.	"	9/4	"
B ¹	Pilleku		1956,6	1888,4	77,87	3,06	155,8	3,81					9/12	L. kirj.	"		
	Mausitka		1884,1	1988,6	81,67	4,09	105,2	4,64					29/4	L. " "		26/10	17/10
	(1844) Summa		18715,9	18880,4	1510,16												

täyteen nopeasti, mutta sekarotuisia oli vielä 11 kpl.

Listoilta löytyy jo 1902 palkittu Ihana (vai oliko vain saman niminen) joten ehkä ei sittenkään aivan koko karjaa hävitetty? Tuotos oli 3.306 kg maitoa ja 118 kg rasvaa

Keskituotos koko karjassa (28 lehmää) 2423 kg maitoa ja 88 kg rasvaa, rasvaprosentti 3,67. 100 rehuysiköllä tuotettiin 125

Omistaja Koskenkorva Oy. Kasvattaja Kyllymäki, Kyllymäki, Aina

Suomen Ayrshireyhdistys

Kantakirjatodistus

Sonni Prisiri Aale syntynyt maalis kuun 20 p:nä 1929.

Kyllymäki sekä varustettu korva N:o _____ on tänään

hyväksytty Suomen Ayrshireyhdistyksen kantakirjan pääosastoon merkittäväksi

A. 6204

joka täten todistetaan.

Koskenkorva p:nä 19 p:nä 1929.

K. J. J. J. Sihteeri

POLVEUTUMINEN

Poiveutumistodistus vajaan kasvattajan

Sonni Prisiri Aale E. W. 11. 17 2262 A. Edonius W (1870)

s. W. 5. 19. A. 6204 1. Tinkari 2127 A. Kuhamaa (1891)

Lunastus Smk 165.- 17. 3. 22. A. 2127 2127 A. Siima (1444 A)

Ullus au G. 2522

Sonnin valittaessa omistajaa seuraa todistus mukana

Loput kantakirjaan merkityt ovat oman karjan vasikoita isänä Ilpo ja Ukko Leo. 1915 synnyttäneillä, myös nimi Ylevä (Löytymäessä) esiintyy isänä Mansikan (joka ostettu Löytymäestä) vasikalle Rusinalle.

Kantakirjaan oli 1904–1920 merkitty 100 eri eläintä ja uuden kirjan kautta Mauno aloittaa aktiivisen jalostuksen, josta on säilynyt kymmeniä kantakirjatodistuksia, mutta toista vastaavaa kirjaa ei ole säilynyt. Käsialan perusteella kirjaa on pitänyt ainakin 4 eri henkilöä, mielestäni Juhon käsialaa kirjassa ei ole.

Hyviä sonneja olivat Jymy, Ylevä, Humu.

TALON SONNIT syntymä vuosi, nimi, kantakirja no, toiminta-aika, historiaa

1901 URHO	1902–1908
1903 EENOKKI 147 A	1908–1910
1907 ISÄNTÄ	
1910 ILPO Ay 506	1911–1915, Ylöspään Kartanosta Viipurista, teuraaksi -15 vihaisuuden takia.
1911 ISÄNTÄSAMPO	1911-1919 Eetu Hopiavuorelta
1913 INTO Ilpon poika, äiti sekarotua, pidetään rinnalla	
1914 UKKOLEO	1916 -1918
1916 ULJASUKKO,	1919–1924
1922 JOIKON ÄIJÄ	1924 -1931
1920 JYMY Ay 642	1922–1924 oli uuden jalostuksen

kanta isä (YLEVÄ)

1928 JUURI 12 v , mainitaan Juhon perukirjassa?

1929 KREIVI 1931-1933 lopetettu vihaisuuden vuoksi, oli laiska astumaan.

1930 VARJO 1933 -1937

1932 HUMUPOIKA 1933 myyty (saattoi olla Havuselassa)

1933 ANDREAS niminen sonni vakuutettu

1936 UKKO 1938-

1944 JERMU 1946-

1954 TARMO 1956

Edellä olevasta tilistä olen antanut yhtäpitävän kappaleen Rakentaja O.W. Laineelle ja samalla vaatinut häneltä rakennustappion tästä puolta 1005 markkaa 49 penniä suoritettaiseksi maanviljelijä J. Kuhnalle Seinäjoella joulukuun 19 p:nä 1914.

J. Kuhnalle.
Poliisiton tappio.

Siinä ollut Todistaja:
Erkki Luhtanen

Tiedon anto ja Tod 1 mk 10 p.
Postiraha - 50
Summa 1 mi 60 p.

Ilmajoen museon päärakennuksen urakka valmistuu 1914, josta kuva edellä.

Sen tappio tasataan Juho Kuhn ja O.W. Laineen kesken kummallekin 1.005 mk.

Juho joutuu haastemiehen kautta hakemaan Laineen osuutta 19.12.1914.

Tämä kuva on todennäköisesti museon vihkiäisistä, mutta täällä lavalla laulettiin monta kertaa eri juhlissa. Vasemmalla Juho Kuhna. Miehet takaa vasemmalta: Jussi Antila, Mauno Koskenkorva, Lauri Västi, Jukka Ala-Pirilä, Hermann Kokko, Riku Koivuneva, Jaakko Ala-Kauppara, Mikko Väikkilä, Heino Alanko.

Naiset vasemmalta: Fiina Hopiavuori, Fanni Viertokangas, Sanni Mattila (Rantama) Dagmar Itävaara (Kanerva), Katri Koskenkorva, Elna Kari, Lempi Latomäki, Aini Honkasalo, Sofia Västi, Esteri Ketonen, Hilja Ala-Kauppara, Esteri Alanko, Inkeri Kuhna, Elsa Lanne, Alma Bastman.

Seuraavaksi tässä aikajanalla on runsaasti kirjeitä Maunon koulukavereilta lähinnä Lapuan yhteiskoulun ajalta.

Nämä kertovat hyvin opiskelusta siihen aikaan, jota Maunon lisäksi myös Ilmari kävi myöhemmin. Niistä tulee ilmi mitä siihen aikaan nuoret miehet touhusivat ja ajattelivat ja antavat siten aika ainutlaatuista ja hauskaakin kuvaa opiskeluelämästä ja myös sen jälkeisestä. Lapuan suuret miehet Vihtori Kosola, Kustaa Tiitu, Matti Laurila ja muitakin muutaman vuoden päästä vapaussodassa kunnostautuvia on kirjeissä mukana ja saadaan myös vilaus heidän nuoruuteen. Arvokasta historiaa.

Vilho Kujanpää kirjoittaa Turengista 1/1 1915

Kiitetään kirjeestä ja toivotetaan uutta vuotta Turengista. Toiset olivat juhlineet ja tanssineet palokunnan talossa, mutta Vilho oli ollut kotona. Kuulumisia kysellään ja kerrotaan, että taitaa äidin sairaus edetä niin, että oli viimeinen uusivuosi. Odotellaan pääsyä opistolle ja tapaamaan tyttöjä.

Vilho kyselee voisiko Maunon isä ottaa toisenkin harjoittelijan Ilmarin lisäksi. Vilho ei voisi enää tulla toisena kesänä samaan paikkaan. Asialla olisi kiire, kun harjoittelupaikat nimitetään heti joulun jälkeen. Terveisin Vilho

Tämän perusteella Juholla on ollut Mustialasta tai muista kouluista harjoittelijoita, niistä on varsin vähän tietoja, tosin sodan aikaan puhutaan pojista ja heidän töistään.

Tässä kuvassa on tunnistamattomia poikia, jotka hyvinkin voisivat olla opiskelijoita, joista osa olisi ollut Koskenkorvan tilalla ja osa muualla?

Vahvistetaan 12.2.1915 Koskenkorvan tilaan 25.000 mk kiinnitys Laihian Säästöpankille. (Juhon äitipuolen kotitalan Kauppilan velka-asoiden hoitoa?)

Wilho kirjoittaa Mustialasta 14.4.1915

Kiitetään kirjeestä ja kysellään kuulumisia. Lumi sulaa, että suhisee ja kottaraiset laulaa. Tenttejä on joka päivä jopa kaksikin, mutta tuloksiin ollaan tyytyväisiä. Harjoittelu Lohjalla on edessä, ja lähdössä kaihertaa, kun tytöt pitää jättää taakseen.

”Kuinkas Sinun plikastushommasi ovat nyt eteenpäin rientäneet. Tuskin tapaankaan sinua enää milloinkaan, poikamiehenä- vai miten on asian laita?” Vilho lähettää terveisiä myös Ilmarilta.

Gustav kirjoittaa Lapualta 15.4.1915 pitkän kirjeen

Parahin Mauno. Kirjeen teko oli ottanut lujille ja läksytkin jäänyt tekemättä.

”Kyllä sinä teit oikein, kun et tullut tänne koululinnaan. Kyllä se on hullua, jotta sinne menee niin kersoja. Ajattele miten hullua onkaan olla koko talven siellä ja yrittää sen minkä voi ja päälle tämän kaiken – jää luokalle, niin kuin minäkin raukka.”

Hilja Riipinen

Jotain hauskaakin oli laskiaisena tanssit Poutussa ja konventit olivat hauskoja, Gustav oli näytellyt laulajatarta, peruukki päähän, kengät ja valkoinen hame ym. koristelu ja sitten korviasärkevällä äänellä laulettiin: ”Pyydettiin uudestaan ja Rva Riipinen kiitti minua oikein henkilökohtaisesti.”

Koulun hovit ei riitä, joka pyhä ollaan seurahuoneella, jossa innostui tanssimaan. Kuulumisia kerrottiin ja muitten terveisiä välitettiin. Koulussa ollaan kuten ennenkin: hyvät on hyviä ja huonot huonoja ja opettaja Suikkanen saa vihat kaikilta ja antaa liian huonoja numeroita. Kerrotaan näytelmistä ja Maunon kyselemistä henkilöistä ja kysyttiin ”No pitikös lukea kinkereillä. Me emme välitä flikoista mitään me leikimme vain korteilla. Etenkin olemme innostuneet ”Bismarck” peliin.

”Runsaimmat kiitokset joulunaikaisesta ja terveiset kaikille kotonasi. Gustav Terveisiä koko luokalta Vilholta ja Kustaa Tiitulta.

Wilho kirjoittaa 6.5. 1915 Lohjalta

Kiitettiin kirjeestä ja terveiset nyt Lohjalta, jossa töissä Kouvolan kartanossa "Minä poika pistelen Hangmon perässä." Oli pitänyt jättää "Flammat" kun lähdettiin kiertämään ja se oli ikävää. Mauno kutsuttiin kesällä katsomaan ihania maisemia, sitten ruokakello soi ja pitää lähteä töihin. Osoite Lohjan asema Kouvolan kartanot.

Maunon matkabudjetti saattoi tarkoittaa myös tätä matkaa?

Osa Göstan kirjeestä ei päiväystä (kevät 15?)

Valitellaan kun ei ole ketään, jonka kanssa lemmen liittoja solmia. Ikäkin menee jo 30-kymmentä. Ja näyttää tulevan vanha-poika, jos ei kukaan huoli. Mauno oli lähettänyt terveisiä Helmi Nikkolalta, joista Gösta oli innoissaan. Oli kevät tulossa Soinin kylään ja iltamissa kevättä rinnassa ja tyttöjä kuin vilkkilässä kissoja. On niin kuin suurkaupungin elämää kolmella kielellä puhutaan.

"Ei ole ollut muita tuttuja kuin Armas Söderman. Sen minä ajoin monta kertaa tehtaasta pois, kun en näet tuntenut, kun sitten vasta kun se oli jo mennyt pois. Sitten vasta muistin! Se oli joka ilta täällä flikkain kimpussa tehtaassa... Tuhoisin terveisin Göstä.

Juho palkitaan Maanviljelysseuran kevätkokouksessa 30.6.1915 I palkinnolla: kunniakirjalla ja hopeamitalilla.

Vilholta on kirje Kauhava 22/7, vuosi ? (1914–16)

Tästä kirjeestä ilmenee, että sukunimi on Kujanpää. Kysellään onkohan Mauno jo odotellut kuvaa, mutta loma-aikana ei ole onnistunut. Myös Gösta on ollut käymässä ja harrastettu uintia mutta" jokivesi on niin likaista, ettei tahdo kehdata mennä ollenkaan."

Harmitellaan hellettä ja ihmetellään miten Mauno kestää olla heinätoissää. "Poutaisia luokopäiviä vain ja hauskaa kesää."

"Gösta" kirjoittaa Lapualta 21.7. 1915 (?)

Elämä on mukavaa mutta kirjoitteluksi ei tule. Lappajärvellä oli oltu 2 viikkoa, jonka jälkeen Lapualla oli taas hyvin ikävää. Tulevaisuus hermostuttaa ja sitä on ajateltu "ristiin ja pystyyn". On ajatellut ryhtyä "piimäkogaaliksi" (mikä?) mutta sitä ei saanut kertoa kellekään. Oli oltu kolme päivää heinässä, mutta maamiestä ei tule, kun ei jaksakaan edes seivästä.

Valokuvaa kaivattiin ja oma luvattiin ensi viikolla. Kuvien vaihto koulukaverien kesken oli muutenkin vasta alussa.

(kuvia löytyy arkistosta, mutta ei sitä kuka kukin on)

"Voi kun tätä maailmaa osaisi elää oikein ja pääsisi pian leivän syrjään kiinni. Minä tunnen ne, elämän ankarat lait, kukat parhaat ovat kukkia surun. Ha ha haa Terveisin "Gösta"

Vilho kirjoittaa Lapualta 8.9.1915

Enää ei Vilho halunnut lähettää kirjettä koulusta, kun oli sanonut itsensä irti, kun ei ollut suorittanut kaksia ehtoja ja vaikka Arvi oli puoli tuntia saarnannut jäämisen puolesta. Katkeruutta oli, kun Eiju Koskimies oli laskenut vain yhden laskun ja saanut ehdot läpi ja muut sai laskea 2–4 laskua. Eiju oli kuitenkin mennyt Vaasaan suorittamaan VI luokan kolmannen kerran. "Niin kävi, mutta mikset muninut, sanoi akka, kun kukkonsa tappoi"

Vilho muisteli ketä oli koulussa silloin kun Mauno oli ja "Hilda Rossillakin oli Karhin aikaan matematiikasta 9 ja nyt sai reput" Terveisiä Vilholta, Tiitu on maanviljelyslukiossa.

Vilho kirjoittaa Lapualta 1/10 1915

Kirjoittelut on taas jäänyt kesän jalkoihin ja 7.luokka todetaan vaikeaksi. Oppilaita oli 18, joista toista vuotta 5, mm Matti Laurila ja Ville Malkamäki. Köpi ei ollut enää koulussa.

"Nyt täällä on sitten se maanviljelyslyseo, olisin minä antanut sun sinne saapua. Oppilaita on siellä 15 myös tyttöjä 3, Kustaa Tiitu on mm."

Vilho kirjoittaa Mustialasta 20.10 1915

Oli mitattu ja punnittu maita ja piirtäneet karttoja. "Kesän kait hommailit isäsi apuna jne." Vilho oli saanut huonon harjoittelupaikan ja oli kahleissa. Oli ollut metsässä ja saatu aika lailla jäniksiä ja Maunon toimista kyseltiin. Väinö oli saanut tuttavaltaan parinsadan markan arvoisen ajokoiran, se oli kaunis ja hyvä ajamaan.

"Miten on flikka-asioittesi? Joko olet löytänyt ...? Tiedätkö, kun minä olen sotkeutunut flikkain vyyhtiin aika pahasti, en tiedä pääsenkö enää erilleen, vai täytyykö...?? No niin kyllä ne vaimoihmiset kiehtovat, liekö sitten onneksi vain onnettomuudeksi – kuka tietää?"

Vilho oli innostunut maamoukan alalle ja kova oli halu nostaa maanviljelyksen raskasta ammattia ja kehuu, että kyllä "Sinäkin teit oikein, kun rupesit maanviljelys alalle!"

Allekirjoittamaton kirje Koskelan kylästä 7/11 1915

Arvoisa tuttavani Mauno

Terveiset vähän pohjoisempaan ja täällä entinen rauha, niin että vihaksi pistää. Kuuluuko sinulle tuttavani mitään erityisempiä, onko siellä edes kukaan meitä kaivannut minä olen ollut Laurin kotona, ja samalla olin koulun alussa ja siellä oli nyt pal-

jon oppilaita kuin oli kaikkiaan 342, vain nyt minä olen täällä Koskenkylässä eikä minulla ole mitään tietoa töistä enkä tiedä koska tuleekaan, täältäpäin menneet kaikki miehet venäjälle. 15 pv pannaan täällä sahat käyntiin, vain en minä menisi mielelläni sahan töihin, kuin saataisi muunlaisia sopiva paikka niin en viitsisi yrittää sitä hommaa oletikaan, kun minä ole meinannut, että minä rupean kauppaa-alalle niin kauaksi aikaa kuin saan sellaisen paikan mitä olen alkanut ja siihen uhrannut. No niin mitä Mauno sanoo siitä koira jutusta täällä olisi minulla tiedossa oikeen tosi sievä ja hyvä lintu koira. Sen väri on ruskea se on paljon pienempi lahja ja se on hyvä kartano vahtihin se on 2 vuoden vanha, se on hintaan 15 mk, sen hinta oli ensin 25 mk, niin minä sain sen alenemaan, ole hyvä, anna siitä minulle tietoa niin minä voin sen sinne hommata kuin se on niin kiltti.

Saattoi olla, että tässä hankittiin Raiku-koira?

Göstä kirjoittaa Toisvedeltä 21.11.1915 (?)

Parahin Mauno! Elämässä oli tullut melkoinen käänne ja oli menty velipoika Jussin mukana Toisvedelle, josta oli ostettu huopatehdas, joka tekee tossuja ja längensaattoja kuten Lapualla. Ikävä oli ollut, vaikka luonto on kaunis. Seurahuone on likellä, mutta ohjelma oli siellä heikkoa, kun oli totuttu parempaan.

Kerrotaan Killinkosken nahkatehtaasta, joka on 3 kilometrin päässä ja siellä on näin sota-aikaan töissä 60 flikkaa, ennen oli ollut toista sataa.” Kyllä ne tytöt ovat sitten oikein fiiniä ja osasta tosiaan oikein sieviä. Kun nyt pääsisi ensin niiden kanssa vähän tutuksi, mutta ne taitavat olla niin kauvoja, etteivät ymmärrä esittämisestäkään mitään.”

Mutta nauhatehtaan konttorineiti oli sitten aivan toista maata. ”Se on niin herttainen tyyppi. Se on kyllä oikein hienosti sivistynyt helsinkiläinen, mutta minä olen aivan vapaa sen seurassa. Minä puhun vain selvällä Lapuan murteella ja murteella puhuu sekin.”

Göstä vakuuttaa, ettei vielä ole rakastunut, vaikka läheltä liippaa. Sitten Gösta kertoo tipi tarkkaan mitä tekee päivän aikana pakinan muodossa ”illalla riisun vaatteen vastakkaisessa järjestyksessä kuin ne aamulla puin...”

Koulua oli aluksi ikävä, mutta se on jo haihtunut, kun muistaa mister Suikkasen niin muisto muuttuu katkeraksi vihaksi.

”Kirjoita pian tänne niin voin odottaa kirjeitä. terveisin veli Göstalta.”

Velat tarkentuu, kun vuodelle 1915 tehdään muistikirjaan laajempi selvitys: Velkoja Säästöpankkeihin (muut velat ei tästä selviä).

Wähäkyrön Sp kerran vuodessa joulukuulla korko	10.000 mk
Isokyrön Säästöpankki kesä- ja joulukuu korko	5.000 mk
Laihian Säästöpankki kesä- ja joulukuu korko	25.000 mk
Laihian Säästöpankki 14.8. tehdyllä velkakirjalla	10.000 mk
Alavuden Säästöpankki kesä ja joulukuu korko	5.000 mk
Karvian Säästöpankki kesä ja joulukuu korko	5.000 mk
Ilmajoen Säästöpankki kesä ja joulukuu korko	10.000 mk
Kurikan Säästöpankki Joulukuulla maksettava	800 mk
Kurikan seurakunnan metäkassa toukokuu	600 mk
Ilmajoen kunnan Sp touko ja marraskuulla korko	5.000 mk
Ilmajoen kunnan Sp maaliskuussa 1917 tehty	10.000 mk
Yhteensä	86.400 mk

Kun hypoteekki lisätään niin velkamäärä on liki 110.000 mk (370.000 euroa).

Wilho (eri kuin Vilho Kujanpää) kirjoittaa 17.1.1916

Kiitetään kirjeestä ja valitellaan kun ei ehditä vastata. ”Meillä on ollut kova tenttiaika. Koko loma-ajan saimme vain lukea ja tentteissä kuleksia. Mitä Sinun sydämen rauhaan nyt kuuluu kaipa olet jo todellisesti ruvennut flikkoja friiustelemaa. Kuulin eräältä meidän pojalta, että kansanopistolla siellä Ilmajoella oli juhlat ja Sinäkös tyttösiä vistailit, no niin pitääkin nuoren pojan tehdä.

Minä sotkeennuin jo koko lailla ja asiat ovat nyt niin, että olen kihloissa erään Tammelan mamman tyttären kanssa. – Sillä lailla se käy, kun flikkoja vistailee. Koetappa sinäkin niin näet, että elämä hymyilee silloin oikein täydellisesti.” Monet terveiset Wilho

Vilho Kujanpää kirjoittaa 22/1 1916

Valittelee ettei ole vastannut ja että ihminen on niin laiska. Viikko on oltu koulussa ja kevät kaukana ja päättynee varmaan luokalle jääntiin, kun siirsivät etupulpettiin, ettei voi luntata.

Oli ollut juhlia, joissa oli pussattukin ”ne maanviljelyslyseolaiset olivat oikein ”sälliä” sielläkin”.

Kirjoittaja oli suutuksissa, kun oli tehnyt tupakkalakon. Se on vaikeaa, kun kaverit polttaa ja aikaisemmin meni puolilootaa päivässä. ”Siitä toisesta ”pakosta” ei tarvi tehdä lakkoa, kun joulunakin sain tyytyä vain pontikkaan. Sinähän et näitä raittiuden käskyjä vastaan riko, mutta kuinka on kuudennen käskyn laita! Tarkoitan nimittäin tyttöjen yöjuoksua ym.”

Lähetäjä meinasi repiä kirjeen, kun jäi niin köykäiseksi, mutta laittoi kuitenkin postiin ja lähetti pojilta terveisiä ja meni heidän kanssaan pelaamaan korttia.

Mustialan opiskelijoita näihin aikoihin kun Wilho oli siellä.

Erään Köpin kirjeen loppu, joka voisi olla näiltä ajoilta:
 „niin ne näytteli siitä vain toisen näytöksen ja sanoivat ettei tarkene, vaikka kyllähän siellä olikin niin kylmä, että sielu kalaj. Lopuksi kumminkin hypeltiin oikein hanurin soitolla. Vaikka aluksi oli varpaat jäässä niin hiki lopuksi vaan tuli”

Sofia Hannuksela

Joku tyttö, joka oli riidoissa sulhonsa kanssa oli tupannu oikein suuhun, mutta Köpi ei sitä ollut tanssiin vienyt. Oli ollut järvellä hiihtämässä sisaren kanssa ja kerrottiin, että kesällä tänne tulee oikein laiva. Köpi ehdottaa, että Mauno kulkiisi tätä kautta, kun menee Tampereelle. ”Siellä ne Lapuan lyseon siitossonnit kulkevat parturineidin ja centraalineidin luona yötä. Senkin astojat. Kyllä Lapuan tytöt menevät aivan pilalle sen lyseon tähden.”

”Sinä näit neiti Hannukselankin. Hänkö lihava? Eikä hän muuten puhunut mulle kirjoittamisesta mitään. Minä kun kirjoitin ennen joulua hänelle! Olostani en puhu nyt sillä viimekirjeessä muistaakseni tein siitä seikkaperäisen selostuksen. Tuhausia terveisiä taasen ja voi parhaiten. Köpi”

Kaarlo Ilmari saa syntymä- ja nimipäiväonnittelut 26.1.1916

Yhteiskoululainen Kaarlo Ilmari Koskenkorva Lapua Tiitisellä

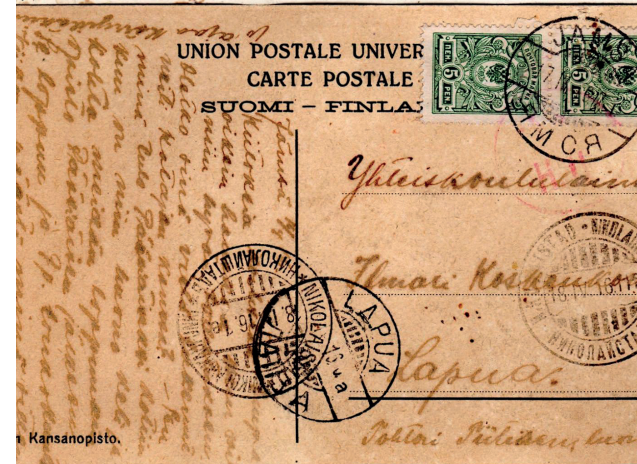

Paljon onnea Kallelle sekä syntymä, että nimipäivänä! Toivottavat Kaikki kotolaiset

Huomenna tulee vasta se, jonka lupasi Katri.

Toinen kortti tulee Jämsästä 14.1. 1916

Onnea Ilmarille oikein paljon! Koska sinä olet tullut Lapualle? Onko ollut hyvin ikävä? Pääsetpä sinä edes pääsiäiseksi kotiin. Ole nyt vaan ahkera, että saat yhtä hyvän todistuksen keväällä kuin sait joulunakin. Sano sedälle ja tädille paljon terveisiä ja Katjalle, kirjoitan joskus tädille. Voi oikein hyvin. Monet terveiset Aililta

Mikko Kuhna kuolee 5.2. 1916 klo 9 aamulla elettyään 78 vuotta ja 11 kuukautta.

Muist sanat Yli-Kuhnalan osuudessa luvussa 2.

Euroopassa riehui ensimmäinen maailmansota, josta Suomi oli vielä sivussa. Venäjän sortotoimet ja epäusko maan luotettavuuteen ulottui tänne Koskenkorvallekin. Se näkyi venäläisen sotaväen lisääntymisenä, kun heitä tuli vartioimaan Kyrönjoen yli johtavia siltoja. Asunnoksi vallattiin ensin seuratalo Honkala ja myöhemmin Västilän ja Koskenkorvan kansakoulut, joissa opetus oli lopetettava.

Aluksi muukalaisia, jopa Kirgisiasta asti tulleita vahteja, katseltiin suopeasti, mutta kun määrät kasvoivat ja ruuan hankinnassa alettiin käyttää omavaltaisuuksia, alkoi myös tilanne kiristyä yhä kasvavan vartiojoukon ja paikallisten välillä.

Kun sotilaat kulkivat kylillä hoilotellen juovuksissa omia renkutuksiaan, kokosivat Kuhnan kuoro ja Ilmajoen sekakuoro ison joukon laulajia sillalle, jossa lauloivat vartioille melkoisella poljennolla Vaasan Marssin, johon sotilaiden hoilottaminen kylillä päättyi.

Tässä harvinaisessa Pekka Koskenkorvan löytämässä kuvassa saattaa olla venäläisiä roikastamassa soramontussa, josta hiekka on viety rata-penkereisiin 1911-12. Reunalle on jo kasvanut puita ja niiden väleissä istuvat miehittäjät musiikkikuvaelmaa katsomassa. Varmaan Tolstoita esitettiin. Mistähän tuonne oli saatu soittopeliltä, oliko Ilmajoen soittokunta ja Juho Kuhna joutuneet luovuttamaan soittimia?

Wilho kirjoittaa Mustialasta 18.2.1916

Mauno hyvä! Tervehdys täältä Mustialasta. Kiitokset monet kirjeestäsi. Miten sinä jakselet tätä nykyä. Olet kai pysynyt terveenä ja hommailet kuten nuoren isännän sopii. Kaippa sinun onkin hauska olla isäsi oikeana kätenä nuorin voimin auttaa, ettei väsymystä tule.

Me täällä pänntäämme kaiken maailman teorioita kalloomme, tiedä kääntyykö turve paremmin ja tuleeko vako kyynärää syvemmäksi helpommin, kun on sitä "tietoa" päänupissa. Wäsymään jo tuppaa tähän alituisen istumiseen, mieli palaa kovasti jo auran kurkeen, joko oman tai toisen?

Muuten en moiti elämäni tätä nykyä. Käyn melkein joka kolmas päivä "flammaani" katsomassa, onkin virkistävä 4 km hiihtomatka välillämme. Sunnuntaina olen päiväkaupalla sielä. Käymme ajelemassa ym. ym. Se kyllä sulostuttaa elämää, koe-

Aatto Koskenkorvan koulukuva 1915. Seisomassa toinen vasemmalta. Koulu jäi arvoitukseksi.

tappa Sinäkin...

Wai kävit sinä Helsingissä joulun aikoina, olisit poikennut meille. Älä toista kertaa ohitse mene, muista se.

*Olikos tässä jouluna 1915 Maunon ensi matka Helsinkiin? Vaaran vuosi-
sina niitä sitten tehtiin useita asioiden hoidossa, mutta myös aivan vain
huvin vuoksi Aattoja ja muita katsomassa.*

Keväällä täältä päästyäni käyn keski-suomessa ehkä myös Jyväskylässä. Hauska olisi Pohjanmaallekin tulla, jos on aikaa.

Miten se Saarikoski siellä hommailee? Kerro hänellekin terveisitä. Siellä Herkoolissa on myös eräs H. Savala, hän oli Orismalassa samalla kurssilla kuin minäkin. Oletko kuullut, miten se poika jakselee?

Kaikki muut asiat kai menevät entistä neuvooaan, te häärräätte flikkojen kanssa jne. kuten pitääkin. Täytyy taas lopettaa tämä töherrykseni ja mennä kuuntelemaan kuivaa luentoa. Kerro kaikille kotiväellesi terveiset, itsellesi eniten. Wilho

Vilho kirjoittaa Lapualta 16/3 1916

Kiitettiin kirjeestä ja kuvasta. Seitsemäsluokkaisetkin kirjoittavat ylioppilaskokeet, huomenna viimeinen päivä ja saksan koe. Se oli vaikeaa, mutta ryssä oli vielä vaikeampaa.

Matikassa taisi kaikki reppua paitsi Ilmari Laurila, Nelli Lindfors ja Tauno Haila.

"Täällä Lapualla kuuluu muuten tuimia asioita. Vihtori Kosolan ne täältä veivät ja samoin olis käynyt J. Talvitiellekin, ellei olis päässyt pakoon. Ville Malkamäki ei ole myöskään enää meidän koulussa, vaan on lähtenyt hiihtelemään. Ei ole vielä tänne tuotu sotilaitakaan. Saa nähdä mitä vielä tapahtuu."

Vielä pahoiteltiin vuokraisännän hankkiman pontikan juontia, jota ei kuitenkaan tapahdu usein. Eeli Viitasaari ja Tiitun Köpi oli lähdössä harjoittelemaan. "olishan sinulle sitten kesätovereita ja työ tovereita, vaikka eihän sun nuoren isännän tarvitsekaan aina olla Toïssä? Taidat olla piru siellä tyttöjen parissa? Joko on valittuna – tietysti koria. Toveri Nurkkinen odottaa jo iltajunalle menoa – terveisin ja hyvää vointia Vilho

**Mauno saa koulukaveri Göstalta (Köpi) terveisiä Toisve-
deltä 26.3. 1916**

Mauno Helsingissä joulu-
na 1915, kuvassa vuosi-
luku 1916.

Pahoitellaan ettei ole ehditty kirjoittaa ja kiitetään Helsingissä tehdystä hyvästä kuvasta. (kuva vieressä)

Marian päivänä oli näytelty Arvid Järnefeltin vaikea "Valtaset" näytelmä ja saatu hyvät arviot ja seuraavassakin näytelmässä Köpillä ja sisarella on "rollit."

Killinkosken herrat olivat tehneet rekiretken kylään ja Köpi oli joutunut niin hienojen tyttöjen seuraan, että huimasi: "Massatehtaan johtajan koti-opettajatar ja venäjän kielen opettajatar, ihan umpi venäläinen – massatehtaan konttori-neiti ja nauhatehtaan konttori-

neiti sekä neiti Roobertin, eli piispa Roobertin pojan tytär, jolle oli tullut mielenhäiriö vähä ennen häitään."

"Ihan piti kaikkia tanssittaa ja ruotsia puhua ja muutama sana venäjää" Entisessä koulussa oli taas kirjoitettu ylioppilaaksi ja poikien puollakin, on jo saanut maistaa esimakua."

Koulukavereista jo yksi oli saanut pojan ja toisella on tulossa –"niin kauheita sieltä kuuluu"

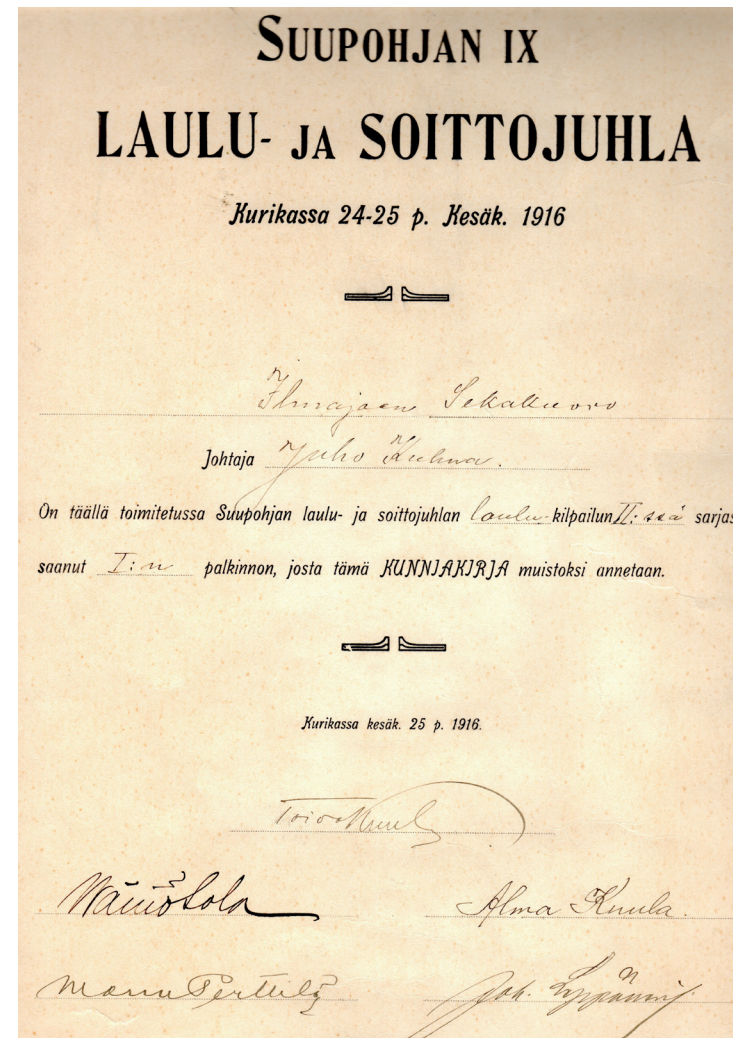
Aili kirjoittaa Ilmarille kortin Lapualla 18.4.1916

Yhteiskoululainen Ilmari Koskenkorva Lapua Tohtori Tiitisen luona.

Jämsä: Kiitoksia kortista ja hienoa kun sait niin hyvän todistuksen. Oletko sinä lukenut vielä neiti Katajan kanssa. En minä tule pääsiäisenä kotiin, kun on niin huono keli ja kohta meidän loppumassa opisto pääsiäisen jälkeen, se loppuu jo 7 pv toukokuuta, viikon päästä minä sitten lähdän kotiin. Onko siellä jo hyvin kesään päin, taidetaan jo ajaa kärryilläkin. Tässä kuvassa meidän nykyinen opisto on Eikö olekin oikein pulska? Meillä on kovasti kiire nyt nämä loppuajat. Voi nyt oikein hyvin. Paljon terveisiä sulle Aililta. Jämsän kansanopiston kuva Ailin osuudessa.

**Suupohjan IX LAULU- JA SOITTOJUHLAT Kurikassa 24–
25 p. Kesäk. 1916**

Ilmajoen sekakuoro Johtaja Juho Kuhna On saanut täällä toimitetussa laulukilpailun II-sarjassa I:n palkinnon, josta tämä KUNNIAKIRJA muistoksi annetaan.

Allekirjoitukset: Toivo Kuula, Väinö Sola, Alma Kuula, Manu Perttilä, Joh. Leppänen.

Juho myy Hesarin ilmoituksella 23.4.1916 Vähän käytetty 30 hv raakaöljymoottorin.

Talon pidossa on koko ajan ollut erittäin merkittävä hevoston osuus. Tallissa oli oma renki ja hevosia piti hoitaa hyvin, kuten Ilmarikin muistelmassaan kertoi. Hevosjalostuksestakin on muutamia merkintöjä ja tässä varsalle Orpo kunniakirja 1916, jonka allekirjoittaa Oiva Jääskeläinen, joka oli edellä kuvassa Maunun kanssa.

Tämä kuva vuodelta 1916 kertoo hyvin miksi Aatto, joka on kuvassa oikealla, kutsuu Inkeriä äidiksi. Onhan hänellä ikäeroa vain 5 vuotta Mauriin, joka on Inkerin ja Juhon välissä ja mukana leikeissä oli varmaan myös Kalervo. Paljon siis yhdessä oloa Inkerin kanssa.

Polkupyöräpassi.

Täten myönnetään tämän omistajalle *Talvi-*
seurajalle Mauno Koskenkorva-
lle, Kokkolan kylästä El-
majoen pitäjää oikeus omistamallaan
 polkupyörällä, johon kiinnitettyssä numerokilvessä on
 N:o *606*, vapaasti liikkua
Vaasan läänissä

..... sinä aikana kuin pakollinen määräys 28 p:ltä kesäkuuta — 11 p:ltä
 heinäkuuta 1916 N:o 66 on voimassa, eli siksi kunnes siitä toisin määrätään. Tätä passia
 tulee seurata *Mauno Koskenkorvan* valokuva, joka on varustettuna allekirjoit-
 taneen nimikirjoituksella ja virkasinetillä.

Ilmajoen piirin kruununnimismiehen konttorissa, *el* kuun *24* p. 1916.
Lauri Tolonen.
 Nimismies.

Lunastus 1: 20.

Vaasan Kirjapaino

Vaikka hevonen oli työ- ja myös liikkumisvälineistä tärkein löytyy historiasta jo 1912 Aililta polkupyöräpassi ja tässä Maunon vastaava vuodelta 1916. Molemmat jo nimellä Koskenkorva. Pyörä oli tärkeä liikkumisväline ja vain lähinnä Juho kulki asioilla hevosella. Monien vuosien varrelta löytyy merkittäviä korjauskuluja joita pyöriin meni, eli olivat siis kovassa käytössä ja melkein jokaisella oli omansa. Pyörien parkki näytti olevan salinkuistin vierellä ainakin vielä Juhon eläessä.

Mauno saa kirjeen koulukaveri "Göstalta" 10.9
(vuosi jää epäselväksi 14 tai 16) mutta kirjeestä puuttuu osa ja lähettäjän arvelen käsialasta.

Valitellaan ettei ole kirjoitettu, mutta kun ei ole asiaa ja töihin nousee jopa ennen klo 5 ja ollaan ainakin kello 8 illalla. Siskon kanssa oli käyty elokuussa Lapualla, jossa oli paljon väkeä "ettei itseään seasta löytänyt". Vilho oli kertonut, että 16 oppilasta on kahdeksannelta luokalta. Syksyiset ylioppilaskirjoitukset olivat olleet helpot paitsi "Saksan kirjoituksista minä jäisin niin kuin Jämsän äijä Jumalasta."

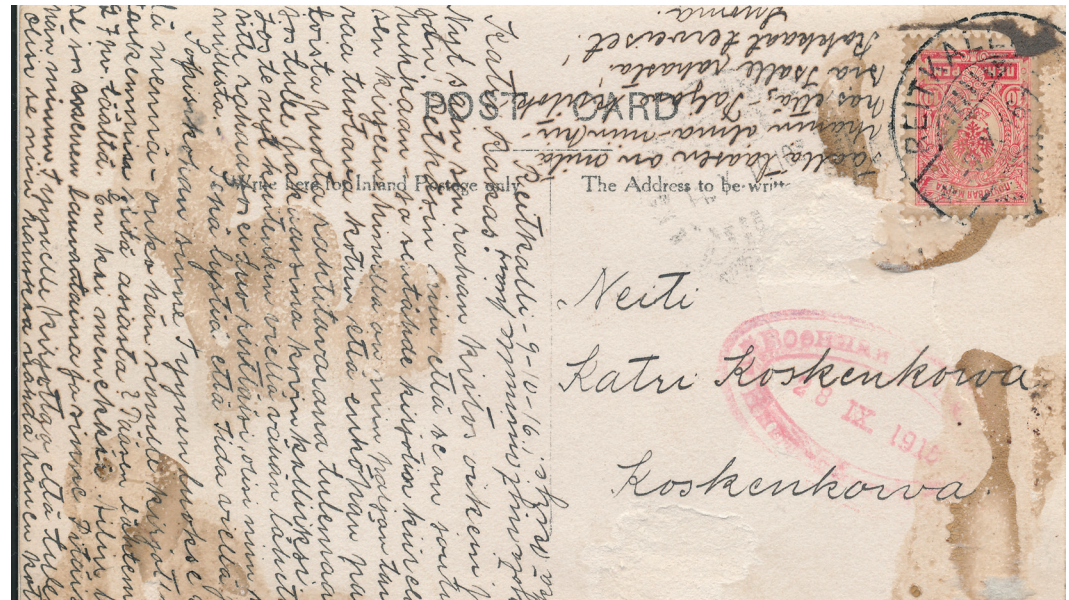
Gösta kirjoittaa Toisvedeltä 26.6. -16 (kirje kulkee Vaasan kautta ja on repeytynyt pahoin)
Parahin Mauno! Taas oli vastaus viipynyt, mutta sitä iltaa, jolloin vastaisi ei vain ole tullut. Näytelmäharjoituksia oli ollut harva se ilta "Juhannustulilla – yksinäytöksinen pila vaikeine lauluineen" oli työn alla.

Oli saatu kortti Vilholtta, joka oli Sinnemäen Jussin kanssa Lahdessa ja matikan reppuja lukemassa. Arveli Maunon olleen Kurikan laulujuhilla, mutta ei itse viitsinyt pyörällä lähteä "vaikka olisi varmaan maksanut vaivan". Göstan veljen yritys pyörii hyvin ja on nahka-alalla ja ainakin kesän vielä on Göstakin siellä töissä ja sitten ei tiedä minne menee. Kalasteltu on ja koskesta saatu lohia "mutta riitäköön jo - Tuhansin terveisin Gösta."

Suoma kirjoittaa kortin Katrille Reitkallin puutarhakoulusta 9.10.1916

Katri Rakas. Nyt sain sen rahan, kiitos oikein paljon. Pelkäsin niin, että se on joutunut hukkaan ja sen tähden kirjoitin kiireisen kirjeen. Minulla on niin paljon tavaraa tuotavana kotiin, että enköhän laita toista puolta rahtitavarana tulemaan, jos tulee pakaasina kovin kalliiksi.

Jos te nyt kuitenkin vielä vähän rahaa lähettäisitte, jos tuo ei riittäisi olisi niin harmillista. Sepä lystiä, että lida vielä muistaa. Sopsisikohan sinne Tyynen luokse vielä mennä, onko hän sinulle kirjoittanut aikaisemmin siitä

asiasta? Pääsen lähtemään ensikuun 7 pv täältä. En kai menekään Ailin luokse niin pitäisi sinne Tyynelle kirjoittaa, että tulen, olisi se niin hauskaa nähdä hänen. Kirjoita pian kirje. Täällä taas on mitä ihanin ilma, niin kirkas että. Paljon kiitoksia isälle rahasta. Rakkaat terveiset Suoma.

Mauno saa kirjeen Wilholtta Taumossan kartanosta 26.9.1916

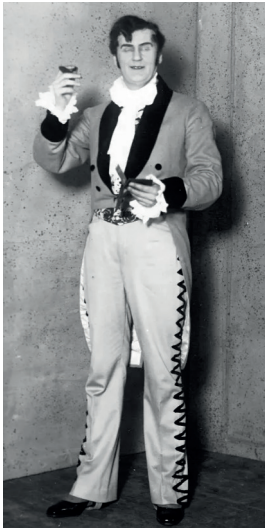
Wilho oli harjoittelemassa liikemiesten omistamassa kartanossa 5 km Keravan asemalta. Oi jo ollut aikeissa ostaa oman tilan, mutta sai hyvän pestin. Kiirettä piti ja Mauno kutsuttiin katsomaan sillä "täällä näkisit ja kokisit yhtä ja toista sekä monenmoista."

"Niin sen kait olet, kuulut jo useamman kerran, että olen jo lähes puoli vuotta ollut naimisissa ja kuule mitä sanon hiljaa, minulla on jo myös sellainen pieni posetiivi, mikä pidetään kapalossa, vaikka en vielä ole sitä itsekään nähnyt."

Sitten kysytään isän voinnista ja Maunon avusta, että pysyisi terveenä ja antaisi uutta puhtia. "Miten jaksavat veljesi ja siskosi. Kait Ilmari jatkaa lukujaan ja Paavo hommailee kotosalla? Onko Katri nykyään kotona- sano hänelle terveisiä. Wilho

Vilho kirjoittaa Lapualta 29/ 10 1916

Taas oli vastaus viipynyt, jota pyydettiin anteeksi. Ehtojen luvun kautta oli päästy kahdeksannelle luokalle. 18 yrittää sitten ylioppilaaksi.

"Sinä kai hommailet siellä entiseen tapaan. Hääraat nuorena isäntänä ja komentelet renkipoikia. Ja yöajat kai kuluvat tyttöjen perässä juostessa? Taitaa olla jo vasituinen katsottuna? Muuten elämä täällä Lapualla on kuivaa. Ei tiedä missä viettäis pitkät pyhäpäivät. " ei saa sitä paremman puoltakaan (viinaa), josta sinä muuten et kai välitä. Köpikin oli täällä käymässä. Ei siitäkään taida enää oikein huvittaa siellä Toisvedellä.

Tänä iltana on seurahuoneella painit ja tiistaina Aarne Orjatsalo. (taiteilija ja punaisten propagandisti, josta lisää kirjassa Saappaanjälki) Tietysti niihin pitää mennä."

Sitten toivotellaan reilua elämää vaapaaviikollasi! ja terveisin Vilho

Gösta kirjoittaa, alkuosa ja päiväys puuttuu, mutta kesän loppua 1916

Hannukselan Ilmi oli kuollut yllättäen (21.7.1916), mutta koko luokkaa ei ollut kutsuttu hautajaisiin. Kesä oli lopussa, kesällä oli käynyt kovasti vieraita Kujanpäästäkin kaikki, Vilho vasta elokuussa ja silloin oli ollut "naispaini championaatti" (tanssit?) jossa polkkasimme kuten täällä koko kesän on tanssittu, mutta morsianta en täältä löydä itselleni.

Killinkosken herraskaiset olivat olleet lomilla ja niitä ei kaivattu kuin nauhatehtaan konttoristia, joka oli lähtenyt pois ja oli todella hirvittävän kaunis. Kirjoita pikimmin. Gösta

Tästä kirjeestä ilmenee Hannukselan Ilmi Sofian kuoleman kautta, että tuttavuuksia on näillä Maunolle kirjoitelleille pojille Katilan lisäksi lisäksi Hannukselan perheeseen, sillä myös tytär Helmi Hannuksela on käynyt Lapuan yhteiskoulua. Mutta ei selvinnyt tarkemmin ketä olivat Gösta eli Köpi ja Vilho.

Mauno saa kirjeen Göstalta Toisvedeltä 26.11.1916

Mauno oli vastannut vähän myöhässä ja Köpi ihmettelee,

että mikäs siellä ihmisten ilmoilla on pitää niin hauskaa. Köpi valittelee sydänmaiden syrjäisyyttä ja kaavailee muuttoa, mutta palkat ovat liian pieniä. Oli ollut Pohjanmaalla kihlajaisissa, jossa näki juuri edesmenneen Jyrän lisäksi viimeisen kerran.

Nyt oli vuorossa näytelmä "Roinilan talossa" ja uusia ei ollut näköpiirissä. Joulua tulee ja kiltti pitäisi olla, että pukki muistaa. "Lapuan koululaisia on ruvennut nyt kovasti menemään yhteen. Ensiksi Suhos Pekka ja Alma, sitten Elena ja Onni ja nyt aivan hiljan Ellen Prosi ja Eino Järvilehto, siis jo kolme paria. Ei tiedä kenenkä me niistä löydämme ja kuinka pian? Mulla raukalla ei ole vielä yhtään tietoa siitä asiasta."

Ja voisin Maunon osalta sanoa, että "samoin", oikean löytäminen vei vielä yli 30 vuotta. Mutta kovasti näissä kirjeissä tulee ilmi, ettei yritystä ole puuttunut.

Lehtijuttu 17.5.1917

Ilmajoen vanhalla lauluseuralla piti oleman eilen maahanpanijaiset, mutta ne muuttuivatkin uuden innostuksen lähteeksi.

Kokoonnuttii klo 5 kunnallistalolle, jossa kuoro johtajineen valokuvattiin kentällä olevalla musiikkilavalla.

Vaasan marssin kajautettua käytiin talon suojiin, jossa kansanopiston johtaja H. Alanko puhui kuoron johtajalle maanvilj. Juho Kuhnalle,

tunnustaen ne ansiot mitä Kuhna on Ilmajoen musiikkielämän hyväksi tehnyt, tulkiten laulajain kiitollisuuden alituisesta innostuksesta. Samalla ilmoitti hän laulajain hommanneen johtajalleen muistoksi korukansiin sidotun Kansanvalistusseuran Sekääniset laulut. Iltapäivä kului hausassa seurustelussa laulujen kajahdellessa ja kahvia maistellessa. Innostus nousi niin korkealle, että päätettiin hautajaisten sijaan ryhtyä entistä pirteämpään toimintaan. Helatorstaina pidetään kunnallistalolla musikaalinen iltama, jonka tulot käytetään laulun ja soiton elvyttämiseksi paikkakunnalla.

Niin se käy, kun laulajaveri pelaa! Laulaja ei koskaan tule vanhaksi – vaikka se elääkin kauvan. Joskus tuntuu rauhan tuu-

lahdus, mutta sitten taas veri vetää työhön entistä tulisemmin. Niin on Ilmajoen laulajain laita ja niin on laita ennen kaikkea heidän johtajansa Juho Kuhnan, johon jo 40 vuotta on aina "kriipa katkennut" silloin kuin on laulua tarvittu. Hän on ollut valmis panemaan kiireistä töistä huolimatta parikin hevosta valjaisiin ja ajamaan oikein joukolla "rinnalle" laulu- ja soittoharrastuksiin. Sellainen mies ei voi vielä 100-vuotiaanakaan musiikkiin kyllästyä, sillä se on hänellä veressä. Toivomme puolestamme parahinta menestystä Ilmajokelaisten uusille pyrinnoille.

Mauno saa onnittelukortin 18/8 1917

Kauneimman punaruususeppeleen Sulle onnetar puolestani solmikoon. Köpi. Ilahdutathan pian mua kirjeelläsi.

Suoma Reitkallin puutarhakoulussa 10.2. – 24.9. 1917

Vuoden 1916 marraskuulta oleva kortti, joka on edellä, antaisi ymmärtää, että koulu oli kaksivuotinen (kuten se yleisimmin olikin) ja Suoma oli tulossa vuodenvaihteeksi kotiin ja tämän kirjan perusteella koulu olisi jatkunut sitten taas helmikuussa?

Koulusta Suoma on laatinut aivan valtavan tarkan muistikirjan. Se alkaa 10.2. osuudella, jossa kerrotaan kaikki koulussa tehdyt toimet hyvin tarkasti. Kun kylvetään siemeniä, kirjataan ylös lajikkeet alkuperäisillä nimillä. Käydään läpi tehtävät kasvihuoneella ja ulkolavoilla, joista luodaan lunta, hakataan jäätä ja sitten tehdään lantapeti. Koulutetaan taimia niin hyötykasvien kuin koristekasvien osalta. Lämmitetään multaa ja valmistetaan uutta kasvihuonetta. Välitöinä tehdään talviaikaan olkimattoja ja kukkakoreja ja etikettejä sekä piirustettiin. Saattoi olla, että näillä kukkakoreilla, joita on varmaankin tehty paljon, rahoitettiin koulun toimintaa.

Kevään tullessa ei näihin enää ollut aikaa. Vain sunnuntai oli

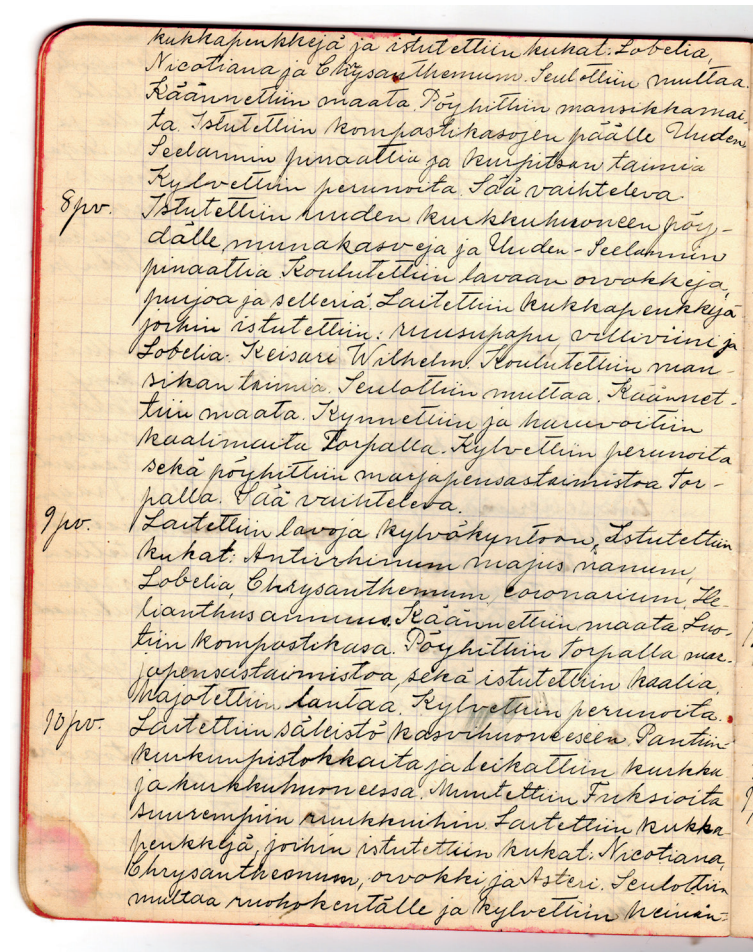
lepopäivä ja lisäksi muutama juhlapyhä oli vailla merkintöjä, ei kuitenkaan Vappu. Joitain iltamia oli myös vietetty.

Syksy oli sadonkorjuun, omenapuiden leikkauksen ja jalostusoksien aikaa. Torjuttiin villiomenapuita ja nostettiin perunoita torpalla.

10.8 kirjataan, että vanhat oppilaat lähtivät opintomatkalta Lepaalle. Tästä voisi päätellä, että muistikirja on ensimmäisen vuoden kirja, mutta toisaalta tuli ilmi, että Suoma oli ollut koulussa jo 1916, miksi ei hän sitten ollut Lepaalla?

Vihko jatkuu sitten päiväkirjana, jossa jaksoittain, 1–2 viikkoa, kerrotaan koulun tapahtumat lyhyesti myös sään osalta.

Tammikuussa kasvihuoneiden lämpö oli pysynyt 3–6 asteessa ja ilma kosteana ja hometta olivat saaneet runsaasti pelargoniat ja kultalakat. Parsaperunat olivat ruttoisia ja poistettiin. Il-

mat ovat lämpimiä ja sellerit on valittu ja purjot alkaneet kasvaa.

Helmikuu alkoi kovilla pakkasilla ja piirrustettiin koko viikko. (mitä tämä toiminta oli ei aivan selvinyt, mutta ajattelin että piirrettiin kasveja niiden tunnistamiseksi?) Kun sää lauhtui, otettiin ensimmäiset jalostusversot, jotka olivat huonoja. Kurkun siemenet pantiin itämään. Puolen kuun maissa ilmat taas pakastuvat, ensimmäiset selleri- ja tomaattikylvöt tehdään. Porkkanat, palsternakat ja mustajuuret ovat säilyneet paremmin hiekassa kuin turvepehkuksa.

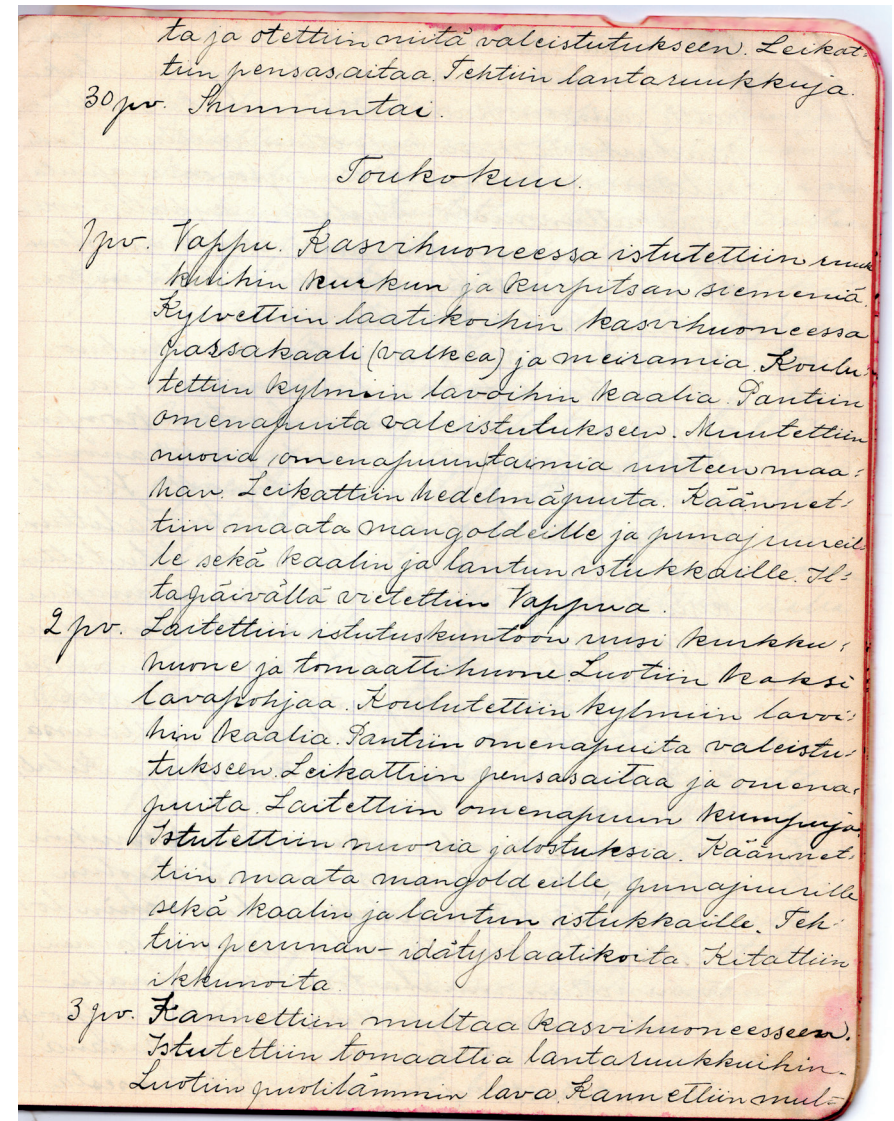
Loppukuun jatkuu kylmyys ja sipulikasveja on otettu lavasta.

Helmikuun loppu, maaliskuun alku on keskimäärin -5 astetta pakkasta, lunta ja pyryä ja joku kirkas päivä. Ensimmäiset salaattit ja tomaattit on koulutettu 26 pv. Luotu ensimmäinen lantaharju ja istutettu verenpisara ruukkuihin. Tupakka, joka oli 15/1 hyötöön kukki nyt vasta. Sitten 4 pv jälkeen ilma pakastuu ja ovat kirkkaat ja tuuliset. Istutettiin verenpisaroita ja hortensioita suuriin ruukkuihin. Lantaharju ei ollut lähtenyt palamaan ja tuodaan uutta kuumaa lantaa. Multaa lohkottu kasoista ja viety sulamaan. 15/3 laitettu porkkanan siemenet itämään lavakylvöä varten. Home on tuhonnut istukassipulit. Koristekukat ovat jo kukalla ja kurkut aukaisivat jo kolmannen lehden. Kuun loppu on kylmää aina 30 asteeseen saakka, mutta lauhtuu äkisti 24 pv vain yhteen asteeseen. Lava ei lämpene vielääkään vaikka on yritetty poltetulla kalkilla sitä edistää.

Huhtikuun alussa on yöpakkasia. Otettu jalostusoksia ja kannettu multaa sulamaan. Koulutettu leukoijat, begonia, orvokki ja selleri. Yöt lämpiävät, päivät pilviset sataa lunta, tuuli etelästä. 13/3 luotu lava, johon oli istutettu salaattia, lämpeni äkisti ja salaattit paloivat. Muutkin lavat paloivat kovasti lämpö jopa 60 astetta 3 / 4. Lavoihin kylvettiin porkkanaa, purjoa ja paistinsipulia, retiisiä ja lavoja piti tuulettaa öisinkin, kun olivat niin kuumia. Sidottiin jäkälstä seppele, johon kuusen oksia koristeeksi.

Kuun puolivälissä ilmat lämpenevät kovin ja lumi sulaa niin, että kellarien eteisestä on saanut kantaa vettä pois. On sataanut jo vettä ja lumi sulanut ja loppukuussa päivän ylin lämpö +16 astetta. Luotiin 9 lämmintä lavaa ja kannettiin niihin multa. Kylvettiin monia kukan siemeniä, lehtiryhmä ja mattoryhmäkasveja. Mansikat peitetty ja raparpereille voimaksi lavan pohjaa. Haravoitu teitä ja hajotettu lantaa. Kirjoitettu nimilappuja ja tehty olki- ja risumattoja. Leikattu nuoria omenapuita. Ilmat ovat kylmenneet, yöt pakkasella. Luotu 6 lavaa, raivattu metsää ja tehty perunoiden idätyslaatikoita. Kasvihuoneista vanha multa pois ja luotu lämmin lantapohja. Leikattu koriste- ja pensasaitaa. Jänik-

sien vahingot pieniä ja syynä lumen vähyys. Mustaviinimarjan silmut hyvin suuria.

Toukokuun alku enimmäkseen kylmää, öisin -9 / +4 ja päivisin +3 / +16. Laitettu lavoja kylvö- ja istutuskuntoon. Kylvetty salaattia, pinaattia ja retiisiä. Istutettu salaattia, kurkkuja, meloneja ja koulittu selleri. Hortensian ym. lehtiä on pesty vahvalla

saippua- ja tupakkavedellä lehtitain poistamiseksi. Haravoitu nurmikänttiä ja sammaloituneelle osalle kylvetty tuhkaa ja kalkkia. Kuun lopulla satoi lunta. Istutettu ensimmäiset istukassipulit avomaalle. Hortensiat kukkivat. Lavojen luokse ensikylvö punajuuria ja palsternakkaa ja lanttuja kylvettiin taimien kasvatusta varten. Tomaatit istutettiin 25/5. Istutettiin kuusi aita.

Kesäkuun lämpötila 1-10 pv: alin lämpö +8 ja ylin + 28 heikko tuuli etelästä, päivät kirkkaat, myös ukkosta ja sadettakin. Istutettu purjo ja selleri, palsternakka ja retikka avomaalle ja mallipuutarhaan. Torpalla jatkettu lantakasojen kääntämistä. Otettu vanhoja viinimarjoja pois ja istutettu uusia. Jalostettu kanelia jalostusoksaa käyttämällä. Laajasti koulutettu kasveja ja kylvetty ja istutettu kukkia. Istutettu useita lajeja kaalia, kurpitsaa tomaatteja. Kylvetty perunoita, talonpoikaspapua, punajuuria ja sipulia. Kitketty ja lannoitettu mansikkamaa. Lantaa ja sarviöljyä pantu lanttu- ja kaalimaalle maakirppujen karkottamiseksi. Kitketty ruohokentiltä voikukkaa, takiaista ja ohdaketta. Mesimäen linnan mäelle istutettu bellistä ja hedelmätarhaan parsa-perunaa.

11-24 pv lämpötilat aamuisin 15-20 ja päivisin 20-30 astetta. Kylvettiin perunaa, palsternakkaa ja pinaattia ja lavoille persiljaa ja tilliä. Istutettiin kasvuhuoneen seinämille tomaattia ja tarhaan lehti- ja mattoryhmän kasveja. (Suoma oli kirjannut kasvien nimiä, joita opettajan punakynä korjaa). Ripoteltu tuhkaa ja lantaa lantuille maakirppuja vastaan. Kitketty mansikkamaa ja lannoitettu se lantavedellä. Harvennettu ja mullattu ensimmäiset porkkanakylvöt. Kylvetty lavaan retiisiä ja istutettu kompostikasoille kurpitsoja. Lavoihin istutettiin viimeiset kurkut ja melonit, samoin tomaatit ja munakasvit. Laitettu hedelmäpuiden kumpuja ja leikattu paleltunut lumimarjapensas ja kuivuneet kriikunapuiden oksat. Oksia vaivaa kovakuoriaisen toukat, jotka syövät ne sisältä ja ahdistavat myös punaista viinimarjaa.

Heinäkuu 1-9 pv. Lämpötila aamuisin 12-15 ja päivisin 13-30. Sää vaihtelee, alussa kuun vain yksi sadepäivä, tuuli kohtalainen. Istutettu kaalia kyykkylän taakse, kylvetty lavoihin erilaisia koristeheiniä sekä pinaattia. Kaalintaimilava tyhjennettiin ja käännettiin ja siihen laitettiin avomaan kurkkua, tilliä, persiljaa ja pinaattia. Mansikkamaa on perattu ja lannoitettu lantavedellä ja laitettu sammalta, ettei marjat likaannu mullasta. Pikkukurkun lehdet aurinko on polttanut aivan keltaiseksi. Kurkkuja on suolattu ja raparperimehua väännetty. Harvennettu torpalla sikuria, naurista ja lanttua. Kaalien multaus ja herneiden kepittäminen. Kerätty käpyjä.

Sitten muistivihosta puuttuu sivuja, kun yhtäkkiä teksti muuttuu:

Korjattiin säkkeitä ja kerätty käpyjä ja myöskin on oltu puolukassa. Maininnasta vanhat opintomatalla saamme selville, että on elokuu.

3-9 pv aamulämpö 0-15 ja päivä lämpö 13-20. Tuuli pohjoisesta ja on kohtalainen. Pari sadepäivää. Ensimmäinen halla

bellistä. Hedelmätarhaan istutettu parsa-perunaa.

11-17. Aamulämpö vaihteli 13-16° välillä päivälämpö 23-30° tuuli etelästä toisinaan ajoittain länneistä sen voimma. Ilmat enimmäkseen kirkkaita joku kerta pilvistä ja satoi. Kylvettiin perunaa, palsternakkaa ja pinaattia. Lavaan kylvetty persiljaa ja tilliä. Istutettu kasvihuoneen seinämille tomaattia. Istutettu lehtiryhmä, mattoryhmä, pukkisiakryhmä, Gladiolus ryhmä sekä dianthus ja ²ageratum nauhat ³artereja leuhokijat ja Begonia. Hedelmätarhaan on istutettu ²ajates. Kylvetty mallipuutarhan kukkalapenkit. Ripoteltu tuhkaa ja lantaa lantuille maakirppuja vastaan. Pesty Cineraria tupakka- ja saipua vedellä lehtitaiden poistamiseksi. Kitketty mansikkamaa ja kastettu lantavedellä. Harvennettu ja mullattu ensimmäiset porkkana kylvöt. Tasoitettu ruohokentän reunoja ja puhdistettu teitä. Kitketty mallipuutarhan penkit ja kitketty kukkalapenkejä. Puhdistettu juurikasveja kellarissa.

18-24. Aamulämpö +15 + 20° päivälämpö 20 + 30° tuuli etelässä sen voimma 0. Alkuvuorolla kirkasta loppuvuorolla tummasta ja satoakin. Kylvetty lavaan re-

oli vasta 7 pv. Poimittiin matoja kaalista, jatkettiin papujen leikkaamista ja suolaamista, samoin kurkun ja pinaatin suolaamista ja sikurin kuivaamista. Kerätty kanervia värjäämistä varten ja värjätty viltti. Kerätty härkäpavut ja laitettu kuivumaan. Kerätty paisti- ja hillosipulit. Tyhjennetty ja siivottu pieni kurkkuhuone. Hallan uhatessa otettiin talteen kypsät tomaatit ja peiteltiin seinustalla olevat laseilla. Niitetyt perunan varret on laitettu haasioille kuivumaan. Ajettu hiekkaa kuivumaan kellarille juurikasveja varten. Viime syksyn pistokkaat istutettiin torpalle sarkaan, josta oli nostettu perunaa, tainten etäisyys 30 cm ja riviväli 50 cm.

10–23 pv aamulämpö 7–17 ja päivälämpö 10–18. Sää syksyisen vaihtelevia. Otettu ylös perunaa ja sokeri- ja silpoydinherneet poimittu pois varsistaan. Viimeiset hillosipulit otettu maasta, mangoltin ja pinaatin suolaamista. Maat kynnetty. Puhdistettu sekä koti- että isokellari kaikista vanhoista jätteistä ja sen jälkeen rikitetty. Istutettu koristekasveja ja viety kasvihuoneeseen. Otettu viinimarjapensaita ylös ja pakattu lähettämistä varten. Pakattu koristekasvien siemeniä. Luetellaan pitkä lista kauneimmista monivuotisista kukista. Punajuuret ylös jokirannasta ja tasoitettiin maa ja istutettiin viinimarjapensaita. Alettiin perunan nosto. Melonihuoneesta otettu munakasvit pois, multa kannettu pois. Väännetty raparperien paksuista varsista mehua.

24–30 pv aamulämpö 5–13 ja päivä 9–17. Alkuviikko sateinen. Jatkettu perunan ylösottoa, perunat on viety kellarin katolle kuivumaan. Jatkettu lavojen purkamista. Otettu ylös selleri, puhdistettu säilykekellari.

Sitten puuttuu taas sivuja, kun on päivän väli. Viimeisellä sivulla on 8–14 ja päiväkohtaisessa työlistassa hommat jatkuu 24 pv syyskuuta, joka on sunnuntai. Lauantaina oli ollut yleinen

perunannosto ja otettiin ylös begonian mukulat ja Montbretian sipulit.

Näin päättyi Suomen opiskelu. Päiväkirjan perusteella Suoma oli koko ajan täällä lähellä Haminaa, eli työpäivissä ei ollut kotona käyntiä riittävää aikaväliä. Varmaankin kova reissu helmikuun 10 pv alkoi ja syyskuun 24 pv loppui, pitkä poissaolo

kotoa? Vuosikurssien välissä oltiin kuitenkin kotona ehkä joku kuukausikin. Tätä oppia sitten sovellettiin Koskenkorvan jopa kuuluisassa puutarhassa, josta mainintoja monissa lehtijutuissa.

Reitkallin puutarhakoulu tai Reitkallin puutarhurikoulu oli vuosina 1898–1991 Sippolassa ja Vehkalahdella toiminut suomalainen puutarhakoulu. Koulu oli Suomen ainoa pelkästään naispuutarhureita kouluttanut puutarha-alan ammattikoulu.

Koulun perustajat olivat rouva Alma Forstén (o.s. Lönnroth) ja hänen puolisonsa eversti Lennart Forstén. Koulu toimi aluksi vuoden 1897 ajan Forsténien kodissa Liikkalan kartanossa, josta se siirrettiin Sippolan hoviin vuonna 1898. Sippolasta se siirrettiin edelleen vuonna 1906 Reitkallin kartanoon Vehkalahdelle.

Koulu sai valtionapua toimintaansa vuoteen 1933 saakka. Tämän jälkeen koulun toiminnan rahoituksesta huolehti maaliskuussa 1933 perustettu Reitkallin Puutarhakoulun Osakeyhtiö. Koulua yritettiin vielä saada valtion hoitoon 1963 ja 1964, mutta tämä hanke ei onnistunut.

Koulu oli 1960-luvulla kaksivuotinen ja

sinne otettiin vuosittain 16 uutta oppilasta. Reitkallin koulutila oli kooltaan 91 hehtaaria, josta viljeltyä oli 37 hehtaaria ja puutarhaa 7 hehtaaria. Koulussa oli puutarhaopetuksen ohella myös kauppapuutarha-alalle valmistava puutarha-alan liikelinja. Puutarhakoulun toiminta päättyi 1. tammikuuta 1991, kun Reitkallin Puutarhakoulun Osakeyhtiö lakkautettiin.

Tarkastustuloksia vuodelta 1917

Tuotannolliset tulokset keskimäärin 15 lehmälle:

Rehuyksikköä käytetty 2047, maitoa kiloa 2.590, rasvaa 100,68 kg rasva-% 3.89

Taloudelliset (mukana nuorikarja) tulokset keskimäärin 28.8 lehmälle

Rehuyksikköjä 2.000, maitoa 2.416 kg, rasvaa 94 kg, rasva-% 3,92.

Velkamääristä ei tarkkaa tietoa. Näyttäisi, että vuoden 1914 listaus oli virheellinen etenkin Laihian osalta ja tältä viimeiseltä listalta on viivattu yli Isokyrö, Alavus, jossa lisäksi merkitty maksettu 4/1 1917, samoin Kurikan Sp 800 markkaa on maksettu ja myös Mettä kassan 600 mk. Yli on viivattu myös Ilmajoen Sp 5.000 mk laina.

Tällöin Säästöpankeista olevat luotot vapaussodan riehuessa keväällä 1918 olivat yhteensä tasan 65.000 mk, joka oli nykyrahassa 82.000 euroa. Inflaatio seuraavien vuosien aikana söi tämän velan melko vaatimattomaksi. Kokonaisvelkamäärä oli suurempi, mutta sulanut melkoisesti vuodelta 1914.

Mustakantinen pieni vihko kertoo toiminnasta vuodelta 1917 seuraavaa:

Jauhatuksia: 7.3 Kokkolan osuuskauppa 8.740 kg 122 säkkiä, Kristiinan Andelskonder 2.005 kg 29 säkkiä. Rouva Alli Trygg-hansen 29 Annankatu Helsinki lähetettävä 1 säkki hienoja vehnäjauhoja 23 pväksi maaliskuuta. Maksettu.

10.3 Harjun osk. 495 kg ja Kristiinan Andelskonder 1358 kg, J. Kuoppala Lapuan Wehnä 3.043 kg 40 säkkiä. Eino Lahdensuo Lapua 1.694 kg eri laatuja. Ylistaron höyrymyllystä omia vehniä 6.453 kg. Röyskölän osuus-

kauppa 2.964 kg ja lisää 2.535 kg omia säkkejä 41 joista uusia 25 kpl. Maksu 1.233,50 mk.

Seuraavat määrät myyty vähittäin maaliskuulla 1917:

350 kg á 85 p = 297,50, 1.620 kg á 90 p = 1.521 mk, 200 kg á 1 mk = 200 mk, 70 kg á 85 p = 59,50 mk, 360 kg á 90 p = 324 mk, 4.610 mk á 1 mk = 4.610 mk yhteensä 7.280 kg ja 7.012 mk. (9.000 nykyeuroa eli myllyn tuotto oli hyvää!)

Huhtikuussa: Omia vehniä Lahdensuolta 8.045 kg 121 säkkiä. Toivo Yli-Soini Toisvesi Ostola lähetettävä 50 säkkiä, 20 säkkiä hienoja ja 5 säkkiä karkeita, keskinen 8 säkkiä. Leskelä Lapua 8 säkkiä hienoja, 2 säk. karkeita. Kukkonen U.L. Alavus 12 säk. hienoja 3 säk. karkeita lähti 20.4. Toivo Terho Alavus 16 säk. hienoja ja 4 säk. karkeita. Kustaa Bagge Tuovila 4 säk. hienoja ja 1 säkki karkeita, lisäksi Arvola Kauhajoki 1 säk. karkeita ja 4 säk. hienoja. J. Viitasalolle Ylistaroon lähetetty tyhjiä säkkejä 115 kg. Kotiin vehnäleseitä 706 kg. Oskari Lahdensuo Lapua vehnää 18.4. 1.026 kg 15 säkkiä. J. Knuuttila Waasa Jauhettu 10 säkkiä mannanryynettä 800 kg, lähetetty 18.4. E. Hopiavuori leseitä 570 kg.

Siemenkauroja 14.5. 1.648 kg, Kauroja lähetetty Helsinkiin 1917 1.548 kg

Kuivausriihestä "Köyliöläisiä" rukii-ta 1.760 kg ja 2.727 kg. Omia kauroja 31.10.17 aittaan siemeneksi 2.480 kg.

Valentin Suomelan töitä ja ottoja 1917: 29.5 3 lastia soraa á 8 mk = 24, hevosen kans myllys 4 mk. Ottoja: 29.5 50 mk, 30 kg leseitä á 40 p = 12 mk, 1 hl kauroja 10 mk, kunnallista palorahaa 5 mk.

Räkninki 3.000 kg nisujauihojen teosta: 1 numeron jauhoja 1.168 kg, II no 662 kg, III karkeita 371 kg 4 numeron huonoja 125 kg hinta 1 mk/kg 2.326 mk. 570 kg kaunoja á 35 p/kg 199,50 mk kaikki yhteensä 2.525,50 mk.

Soranmyyntiä 1917: Leino 2 vau-nua, Hertzen 2, KOP 3, Jyrä 4, J. Parvi 2, Hankkija 22 , Hakola 4 yhteensä 37 vau-nua (aikaväli ei selviä).

Aatto vuonna 1917

Elokuulla laskutettu: Seinäjoen yhteiskoulu 10 vaunua 190 mk, Koivusalo 8, Hautala 2 lastia 40 mk, Seinäjoen yhteiskoulu 10 vaunua 190 mk, Hakola 7 vaunua 105 mk.

11.9 Mikko Laurilalle 4 vaunua, 12.11 Mikko Laurila 4 vaunua, Seinäjoen Werkatehdas 2 vaunua, Korkonen 3, Leino 15, Nimismies 3, Lehtinen 1, Korpela Munakka 1, Itikka 2, KOP 3.

Joulukuussa Hertzen 5 vaunua, Seinäjoen Werkatehdas 4 vaunua, Pojanluoma 3, Laurilalle 3, Korpela 1

Jos hietaa ajettiin keväällä ja syksyllä voisi arvella soran myynnin arvon olevan näiden perusteella n. 2–3.000 mk. Josta vähennettävä lastausmaksu?

Loppuvuodesta alkaa näkyä poikkeusolot: Sotaväelle perunoota 50 p/kg (215 kg) ja kaalia 2 mk/kg (115 kg). Maisteri Aulanko 183 kg, viety opistolle perunaa 70 p/kg = 126 Smk ja lisää 27.9. 1.416 kg.

Elintarvikelausakunnalle 7/9 rukiinjauhoja 0.9 mk/kg 1.221 kg = 1.098.90 mk.

Seinäjoen Elintarvike lautakunnalle 21.9. lähetetty vaunulasti jyvistä jauhettua: 3.000 kg rukiita ja 3.700 ohria, käytetään 500 kg kryyniä.

29.9. Seinäjoen Osuuskaupalle lähetetty jauhoja 3.059 kg ruisjauhoja ja 3.768 kg ohraja. Osuuskaupalle 11.10 lähetetty lasku jauhettu 5.879 kg ruista á 2 p = 117,50 mk, 6.715 ohria á 4 p = 268,60 mk = 386,18 mk ja lisää ruista 7.000 kg á 2 p = 140 mk eli kaikki yhteensä 526,18 mk.

Seinäjoen hotelli Vikman 350 kg ruisjauhoja 1.8 mk/kg 300 kg ohraja 2.50 mk/kg ja 200 kg kauraryynejä 2,50 mk/kg = 1.880 mk.

S.V.R. Turun piirin elintarvikelausakunta Turku 2.000 kg kauraryyniä 3 mk/kg, 2.000 kg ohraja 2.50 mk/kg = 11.000 mk. Melkoinen kauppa!! 22.10 vielä lisää ohraja 201 kg ja 1.024 kg kaurajauhoja ja tänne mennyt omia säkkeitä 67 kpl.

S.W.R. Helsingin piirille kaurajauhoja 15.10.17 1.000 mk. (mikä järjestö - Suomen valkoisen ruusun ritarikunta?) Laskussa 1.082 kg kaurajauhoja ja 988 kg á 2.50 mk eli 5.175 mk saatu 3.000 mk, joten saatava 2.175 mk. Samalle kuitenkin lisää 24.10 Kaurajauhoja 1.011 kg ja 25.10 1.684 kg.

Ähtärin elintarvikelausakunnalle Ostolan asemalle 600 hl ohria ilman kuorimata ja 600 hl Kaurajauhoja kuorimata 1,75 mk / hehto. 5.11 samalle Kaurajauhoja 3.676 kg ja ohria 3.867 kg.

Samalle 26.11. ohraja 11 säkkiä ja kaurajauhoja 123 säkkiä ja edelleen 28.11 ohraja 28 säkkiä, kaurajauhoja 78 ja kaurajauhoja 110 säkkiä.

14.12 ohria 89 säkkiä ja kaurajauhoja 75 säkkiä

Kansanopistolle viety 140 kg ruista, 120 kg ohraa ja 50 kg kaurajauhoja 28.11.17 Smk 440 mk. Korven koululle 150 kg kaurajauhoja.

Alfred Yli-Penttilä 125.10 ohria 1.515 kg. Riihestä tuoreita kaurajauhoja keskiaitta 16.10.17 1.418 kg. Eero Kuhna maksoi 1.500 mk kaurajauhoista 16.11.17.

Seinäjoen Osuuskauppaan lähettänyt kuivattavaksi ja jauhettavaksi 7.024 kg kaurajauhoja 157 säkkiä lasku 10 p /kg 702,40 mk.

Koskenkorvan asemapaällickölle viety 1 hl rukiinjauhoja 70 mk ja 22 kg ohrankraadia 66 mk = 136 mk

Nauriskellarin tilavuudet: I sementtikellari 260 hl, II sementtikellari 300 hl, jää/nauriskellari 322 hl, maakellari 170 hl, vanha jääkellari 115 hl yhteensä 1.167 hl.

Maininta äjestyystöistä: liska: Lääkkä ja Harmaa, Jussi Musta, Matti Ruskea, Pikkumustalla lautapihtiin.

Muistikirjassa on mystinen ruudukko, jossa mainitaan:

1: Matti, Jaakko, Salu 2: Jussi, Jussi, liska 3: Eero, Eero, Mauno, Paavo, 4: Katri, Helmi, Aili 5: Hilda ja sitten hevoset Lääkkä, Ruskia, Harmaa, Musta, Freija. Joku työryhmä jako tässä on, olisiko kaurajauhojen ajo ladoista riihelle ja niiden puinti työt.

Jo keväällä 1917 alkoi eteläisessä Suomessa olla levotonta, estettiin maanviljelijöitä tekemästä työtä ja ajettiin työntekijöitä pois pelloilta ja peloteltiin ja rääkättiin, kuten lisakki Nikkola kertoi.

Pohjanmaalla oli vielä hiljaista, mutta kesällä -17 Lapuan päivillä, jossa olivat myös Mauno ja Paavo ja ehkä Juhokin, alkoi suojeluskuntatyön aktivoituminen ja leikinomaiset aseharjoitukset saivat vakavan luonteen, kun ryhdyttiin hankkimaan aseita. Myös Mauno ja Paavo olivat venäläisiä siltavartijoita vältellen tuoneet Vaasaan ja rannikolle saapuneita aseita varastoon.

Vuoden alussa 31.1.1918 julkaistaan lahjoitukset kansanopistolle. Suurin lahjoitus on Edla ja K. Lanne 2.500 mk, mutta seuraava on sitten jo Juhon ja Inkerin 250 mk, muut yleisimmin 25–50 mk ja muutama sadan markan lahjoitus.

Juhon muistikirjasta poimittua vuodelta 1918:

Hiekan myyntiä: Karjanmyyntiosuuskunta Itikka maksanut vuoden 1918 alusta syyskuun 4 pv asti kaikki hiekkavaununsa: 26 vaunua á 25 mk, 28 vaunua á 30 mk ja 10 vaunua á 35 mk = 64 vaunua ja 1.840 mk.

Taustaa: Kotiteurastukseen kuului syltityjen teko, ja sellaista suunnitellaan myös Itikan toimintaan. Syksyiset lahtipäivät olivat pohjalaistiloilla ruokaisia, kun syltityä hutkutetaan puoli päivää, huuhotetaan keittopadasa ja lykätään uuniin paistumaan.

Itikan hallitus päättää syyskuussa 1915 rakentaa saunasta tilat makkaranvalmistusta varten ja palkata makkaramestari W. Sillgrenin Seinäjoelta sen työntekijäksi.

Vasta vuonna 1917 aloitetaan makkaranteko tarkoitukseen rakennetussa tehtaassa. Koneet on hankittava käytettyinä, koska maa on sodassa ja ulkomaankauppa pysähdyksissä. Makkaraa ja syltityjä valmistetaan vuonna 1920 noin 28.000 kiloa.

Voisi hyvin arvella, että tämä toiminta rohkaisi Juhua ja kumppaneita perustamaan leipätehtaan, kun syksyinen makkarantekokin voitiin koneistaa niin miksei jokapäiväisen leivän tekokin?

Hiekkaa lastattu: yhteiskoulu 2 kuormaa 70 mk, Koivulahti 2 vaunua Seinäjoki, osuuskauppa 1 vaunu.

Suomen Sähkö ja mirkelitehdas Kauhajoelta laskutettu 300 mk sorasta 18/10-18.

Hiekasta laskutettu 12/11 -18: Seinäjoen yhteiskoulu 6 vaunua á 45 mk = 270 mk , maksoi 27.11. Yhteiskoululle toiset 6 vl á 45 mk, Suomen Tahkotehdas Kauhajoki 27 vl á 60 mk = 1.620 maksoi 27.12. Erkkus 4 vl á 50 mk, Lehtinen 1 vl á 60 mk. J. Kuoppala 3 vl +a 50 mk = 150 , maksanut. Mikko Kivistö 6 vl, J. Heinonen 5, Waravankila 2 vl, Kahma 3, Tapola 2, Laurila 2, Erkkus 2 vaunulastia ja näissä kaikissa uusi hinta 60 mk/vaunu, joka oli hiekasta ja junarahti oli sen päälle esim. Waravankila 78,35 mk.

Otettu ylähä asemalta soravaunut 4.9-11.11-18 väliltä: Itikka 6 vl, Erkkus 6, Filppula 1, Tahkotehdas 13 vl, Yhteiskoulu 6,

Kyrönpelto 2, Dahlberg 2, Koivulahti 4, Seinäjoen osuuskauppa 1, Mikko Laurila 2, Lapuan osuuskauppa 2, Kansallis.pankki 1, Granvall Kauhajoki 3, Tolvanen 3, Yhteiskoulu 6 maksanut, Kuoppala 3 ,Itikka 3, Kuusela 2. Tällä välillä eli 2 kk 63 vaunua á 60 mk 3.780 mk. Kohdassa laskutettu on osittain samoja nimiä ja määriäkin, joten voivat olla tässä päällekkäin. Mutta arvio olisi kahden kuukauden myynti varmaankin liki 6.000 mk.

Toisaalla muistikirjassa on merkintä: Hiekkaa lastattu marraskuun 20 pv 1918: Grönvall Kauhajoki 1 vaunu 50 mk, Tahkotehdas Kauhajoki 1 vl 60 mk, Itikka Seinäjoki 1 vl 45 mk sitten 21 pv Itikka 2 vl 90 mk ja Tahkotehdas 2 vl 120 mk. Tästä voisi päätellä, että vuorokaudessa vaunuja saatiin lastattua 3-4 vaunua.

Lista jatkuu: 3.12 3 lastia Itikalle, 4.12 4 lastia Itikalle 5.12 4 lastia itikalle = 495 mk.

Itikka maksanut 5/12-18 25 vaunua soraa á 45 mk = 1.125 mk.

Myynti on tosin voinut olla jaksoissa kuten vuoden 1917 kohdalla todettiin. Vuoden myynniksi arvioisin 10-15.000 mk.

Vuodelta 1918 pystykokkosten määriksi kirjattiin: Uuno Syrjälä 108, Leena Kuusisto 249, J. Järvimäki 127, Juha Rajala 325, Hessa Tammi 240, Titta Hietarinta 124, Leena Rajamäki 150, Oskar Haarala 199, K. Viinamäki 400 ja Manta Hietikko 204 mk yhteensä 2.341, joista maksettiin 50 p/ kpl. Sama hinta naisille ja miehille ja molempia yhtä paljon.

Myity Rouva Jokelan konserttilippuja numerot 15-20 (6 kpl) á 5 mk. Kyseessä oli taitelija Lempi Jokela, joka näytti pitävän konsertteja ympäri maakuntaa. Lipun hinta oli korkea?

Vilja- ja myllyasiaa:

Kuivausriihestä syyskuun 20 pv 1918 ohria 3.065 kg netto. Valkeata kultasadekauraa 1918 riihestä 2.400 kg.

Kytörukiita 1918 1 riihi 1.100 ja 2 riihi 1.170 kg.

Myity elintarpeita marraskuu 8 p 1918: Honkajuuri 129 kg rukiinjauhoja 387 mk (3 mk/kg), K. Kari samaa 115 kg 188 mk, Viipuri kauraryynejä 60 kg 300 mk, Oulu kauraryynejä 98 kg 490 mk (5 mk/kg) Yhteensä 1.365 mk.

Asemapäällikkö Nikander 20 kg kaalia 20 mk ja 12 kg kauraryyniä 60 mk = 80 mk . Annettu jauhoja 1918 rukiinjauhoja 51 kg 127,50 mk (2,55 mk/kg), ohranjauhoja 25 kg 97,50 mk (3.90 mk/kg)

Antti Haapalalle 50 kg rukiinjauhoja á 250 p /kg = 125 mk.

Asemapäällikön rouva antoi 800 mk rahaa, jolla pitää antaa 270 kg rukiinjauhoja 1918 (3 mk/kg)

Sofia Roos tiliin 150 kg kauraryynejä ja ohrakryyniä 25 kg.

Jaakko Kosken ottoja 1918-1919: 50 l rukiita 50 mk, 50 l ohria 50 mk, 2 kappaa heiniä 15 mk, 38 kg kaunoja 15,20 mk, pahnakuorma 10 mk, 60 l rukiita 72 mk, 60 l ohria 72 mk

Tilta Hietarinnan töitä: Naurismaalla 4 pv 10 mk, ohria leikkannut 81 pystyk. 40,50 mk ja lautapihdissä 124 kokkosta 62 mk = 112,50 mk. Ottoja 1 hl rukiita 60 mk ja 1 hl ohria 60 mk = 120 mk jäi velkaa 7,50 mk.

Eero Kuhnalta ostettu kauroja 175 p /kg 1.815 kg yht. 3.348,70 mk. Kansanopistolle kauraryynejä 300 kg ja maisteri H. Alanko (johtaja) kauraryyniä 25 kg ja kaurajauhoja 50 kg. Ja toinen merkintä 252 kg kauroja, 103 kg kryynejä ja Aulanko 48 kg ja Tupilalle perunoota.

Hopiavuorelle annettu 1918: Kaappi 400 mk, rahaa 500 mk, "slikki alauno?" 387 mk = 1.087 mk.

Muita toimia:

Kaivonrenkaita myity: Jenssen Pietarsaari 2 kpl, J Torkko Ylistaro 5, Mikko Rantamo 4, E. Savio Laihia 9, Hoiska Kurikka 25, T. Huikka Ilmajoki 9, Seinäjoen saha 11. Kaikkiaan 65 ja ympäri maakuntaa!

Sotavuoden 1918 kulusta saat hyvän kuvan, kun luet kirjan Saappaanjälki, jossa on mm kaikki perheen kirjeet tuolta ajalta, kuten tässäkin seuraavaksi, mutta myös paljon muuta selvitystä tapahtumista.

Tässä kirjassa kirjaan kirjeiden taustalle joitain kommentteja.

Tammikuussa tulee jo esille uhkaa venäläisten liikehännästä, mutta tilanne menee ohi ja ammusvarastoista haetaan panoksia eri suojeluskuntapiireihin, jotka oli muodostettu äänestysalueittain. Mauno Koskenkorva hakee Västilän äänestysalueen päällikön Pentti Västin luvalla panoksia Tolppaharjasta lisäksi Nikkolalta 9.1.-18.

27.1 Pentti Västi tulee tekemään hälytyksen venäläisten riisumiseksi aseista ja Mauno ja Paavo vievät saanaa joen itäpuolelle. Kokoonnutaan Ahonkylään Knuuttilan mäkeen, josta

Pentti Västi

monien empimisten ja muutosten jälkeen siirrytään Kunnantalolle, jossa venäläiset riisutaan aseista ilman vastarintaa.

Sen jälkeen tehdään samat toimet Kristiinassa, jossa myös taistellaan ja sitten lähetetään pikavauhtia ilmajokisten ensimmäinen joukko kohti Vilppulaa, jossa lapualaiset olivat jo tulpanneet rataa, ja jota vastaan etelästä oli tulossa punaisten sotajoukko.

Mauno oli tässä ensimmäisessä ryhmässä, joka lähti kohti rintamaa 1.2.-18. Västin Pentti lähti rintamalle pääjoukon yhteydessä 3.2. jossa ryhmässä oli sitten mukana myös Paavo

Karikkokassa 1/2 1918.

Rakkaat Lapset!

Kun Västilän Pentti lähti sinne Rintamalle niin lähtöamme tässä mukana. Tarkutusta asteluta kassoja jaissa on etu saannut erillään, ei niitä ole ollut jaksamain ja niissä on sellainen alkuu kassa. No suaksen 2 mk pari, siitä vai vain. Västilän niin japirot kaittti aikasen kateen. Kuinkas sieltä nyt kuumat. Västilä teille tulla kuumat väivät suksella alette Tampereella. Jinnu da vain suksella etia asiaamme hyvin munis. Kaittaka varjella itseämme etia etia Suurhän syötävään veti mene kuten nuo Kurikka kalaiset mittii surmausa saivat.

Minä astin Työhisto Kaptienin kassaan 6 vuor. vanhan salvia. Se on sellainen en tikkajalkainen kassaa kassu.

Juho kirjoittaa ensi kirjeen rintamalle Koskenkorvalta 7.2. 1918

Rakkaat lapseni

Kun Västilän Pentti lähti sinne rintamalle, niin lähetimme hänen mukanaan Harjulta ostetuita rasoja, joissa on etusormi erillään, ei niitä ehditty pesemään ja niissä on sellainen öljyn haju. Ne maksaa 2 mk pari, niitä voi vain kääntää niin sopivat kaikki oikeaan käteen.

Kuinkas sieltä nyt kuuluu. Taitaapa teille tulla kuumat päivät ennenko olette Tampereella. Jumala vain suokoon, että asiamme hyvin menis.

Koettakaa varjella itseänne, että ette suuhun syötävään heti mene kuten nuo Kurikkalaiset mitkä surmansa saivat.

Minä ostin tykistö kapteenin harmaan 6 vuotta vanhan salviaan. Se on sellainen tukeva jalkainen komea ratsu. Mutta samalla työhevonen. Kehoitettiin sitä tuomaan Seinäjoelle näyttää, jos se ostettaisiin valtiolle. 2.500 markkaa se maksoi.

Kirjoitakaa nyt heti myynkö sen vai pidetäänkö se, itse toivoisin siitä saada ainakin 3.000 mk Seinäjoella.

Tuleeko teistä kukaan kotiin käymään piakkoin eikös sieltä pääse kyllä käymään. Ei nämä Rannan kyläiset lupaa tulla ollenkaan, isät pelkää, että paskat housuis.

Kirjoitakaa nyt edes pian, kuinka voitte. Kun Suomalla on enemmän rahoja, niin anna sinä Paavolle, ei pidä paljon pitää rahoja päällään antakaa olla rahat Suomen takana.

Uhkailee ne täälläkin poltoilla ja isäntäin tapoilla mutta on niitä vielä täälläkin pyssyjä ja miehiä. Mutta en minä usko, että ne sentään uskaltaa. Iiska Ranto, minä ja Havusela, Västi siinä nyt ensimmäisnä pitäs poltettaman ja isännät tapettaman, että on

Ilmajoen suojeluskuntakomppanian pääjoukko lähtee katselmuksen jälkeen kohti Vilppulaa 6.2.1918. Kuvausta varten py-sähdyttiin Hannukselan kavinavetan edessä.

sitä täälläkin vaaransa. Voikaat nyt vain hyvin ja pidetään luja usko, että Jumalan avulla hyvä asia voitetaan.

Herran huomaa Isä

Maunon tullessa rintamalle oli ensimmäinen taistelu juuri käynnissä ja uusia rynnistyksiä oli tulossa, joista kirjeet kertovat hyvin totuudenmukaisesti.

Mauno kirjoittaa Vilppulasta 6.2.18

Rakkaat kotolaiset!

Terveisiä täältä toimivasta armeijasta! Täällähän sitä nyt on oltu pari päivää, täällä on ollut jotensakin hiljaista, passissa on oltu yhtä mitta. Samana päivänä, kun tulimme, oli täällä ollut kova ottelu, ryssät olivat hyökänneet, mutta takaisin lyötiin. Yksi jääkäri kuoli, ei muuta tullut, vaikka kuulia oli satanut oikein hurjasti.

Lisämiehiä odotetaan vain, että päästäisiin hyökkäämään. Kyllä siellä pitää akiteerata lujasti, että tänne tulisi miehiä lisää joukoittain.

Kyllä Ilmajoeltakin pitäisi lähteä vielä muutama sata, ei tule muuten mitään tästä hommasta.

Pari kurikkalaista ammuttiin ja ryöstettiin, olivat patrullissa ja menivät liian kauas, vaikka varotettiin. Kyllä kai tämä tästä sel-

Vilppulan esikuntaa sodan alkuvaiheessa. Kuvasta ei ole tunnistettu ilmajokisia.

kiää, kun kerkiää, hyvin piankin, kun vain olisi miehiä paljon.

Kuinka teidän laitanne siellä on? Onko kaikki rauhallista ja mitäs se väki tuumaa? Totta kai olette olleet terveitä? Älkää nyt Isä kovin murehtiko, ei se siitä parane!

En tiedä yhtään koska kotia pääsen mutta kai sitä joskus pääsee. Ruoka täällä vielä ainakin on hyvää, yöt tahtoo mennä pilalle, kun ei aina löydy makuu paikkaa. Muuten täällä on aika hauska olla.

Suoma häärää keittiössä muiden Ilmajokisten kanssa. Eipä tässä kerkiä enempää on niin kovin huono kirjoittamispaikka. Terveisiä vaan kaikille siellä. T. Mauno

Katri oli "postifröökynä" opissa Vaasassa ja kirjoitteli aktiivisesti eikä

varmaankaan kaikki kirjeet ole tallella, mutta näistä Katrin kirjeistä ilmenee hyvin kotirintaman tunteet ja halu auttaa ja lähteä mukaan.

Ilmari oli kovasti lähdössä mukaan sotaan ja pääsee jo auttamaan, kun ilmajokiset pääsevät työläistä venäläisvangeista eroon, kun ne viedään Vaasaan ja monelle "ryssänmorsiamelle" tulee suru puseroon, joista ker-toi muistelmissaan etenkin Antilan Juho, jonka kanssa toimitaan monissa asioissa myös sodan jälkeenkin.

Katri kirjoittaa: Vaasa 9.2.-18

Ilmari Rakas!

Kiitos paljon kirjeestäsi. Sain sen sekä paketin eilen vastaan! Kukapa olisi uskonut, että sinä saat sillä tavalla ryssiä vartioimalla, nähdä ensikerran Vaasan. Se oli oikein tehty, että sinäkin menit suojeluskuntaan! Niin jokainen kunnon mies ja poika tekeekin, joka ei ajattele vaan omaa mukavuuttaan ja vatsaansa. Ole vaan reipas ja uljas, tosi pohjalainen, joka ei turhia säiky. Jumala sinua siunatkoon.

Minua harmitti niin kauheasti, kun en sattunut sinua näkemään silloin täällä Vaasassa. Olin koko ajan täällä Haapalassa, mikses soittanut vaan tänne niin olisi tavattu. Katselin juuri ikkunasta, kun se juna meni tästä sivu, jossa sinä menit. Satuoin soittamaan kotiin silloin ja sain sieltä kuulla, että olit täällä.

Kun toiste satut tulemaan soita tänne toimittaja Haapalaan niin tavataan. Missä sinä saat syödä ja juoda? Kyllä kai Seinäjokelaiset pitävät teistä hyvää huolta! Onko siellä kamarissa lämmin tarpeeksi ja oletko muuten hyvin puettu siellä vahdissa ollessasi, ettet vilustu. Koska koulut alkavat?

Vai niin teillä oli yövieraita! Kuinka te kaikki sovitte siellä nukkumaan. Kuinkahan poikaparkamme nyt jaksavat siellä Vilppulassa.

Koeta kirjoittaa minulle, kun saat niistä vähänkin tietoa. Olivatko reippaalla mielellä? Paavokin on mennyt, saiko mennä sinne, minne muutkin Ilmajokelaiset.

Täällä on juhlallisuuksia tavan takaa, kun pojat tulevat rintamalta tai kun tuodaan ruumiita tai haavoittuneita. Kyllä se oli eri touhua silloin sunnuntai yöllä, kun kuularuiskut ja konekiväärit ja pommit lensivät ja paukkuivat.

No niin voi nyt oikein hyvästi ja terveisiä paljon siskoltasi Katrilta

os. Klemetinkatu 24 Haapala.

Vilppula 9.2.1918

Terveisiä taas täältä

Täällähän sitä vielä ollaan eikä tiedä yhtään, koska pois pääsee.

Jotensakin hiljaista on ollut. Toissa päivänä kyllä Helsingin punakaartilaiset tekivät koko kovan hyökkäyksen tänne, mutta verisesti ne lyötiin.

Kyllä se oli täyttä sotaa, kranaatit vinkuivat ja kiväärit ja kuularuiskut rätsivät. Melkein siinä monen pojan housut tutisivat. Mekin menimme pahimmassa kuulasateessa tuonne kirkolle avuksi sinne kun hyökkäsi niitä oikeen sadoittain ja meidän puolella muutama ryhmä. Niistäkin puolet lähti kypälämäkeen, onneksi on tuo joki ilman jäätä niin että sulan yli tule muuta kuin veneellä.

On ne kranaatit ja shrapnellit aika väkeviä, yhteen mökkiin tässä vieressä meni muutama ja kyllä siellä oli kaikki aivan sekaisin. Siellä ei ollut onneksi ketään ihmistä. Oli se kummaa kun meidän puolelta ei kaatunut yhtäkään miestä, eikä edes haavoittunut!

Punaisia kaatui ainakin 5 jotka on jääneet niiltä viemättä. Kuka sen tietää montako ne vievät mennessään, sillä verta on joka paikassa tuolla metsässä.

Onhan se vähän kamalaa omia kansalaisia vastaan taistella, mutta kun ei järjestys muuten tule niin mikäs auttaa!

Paavo kans on täällä ollut muutamia päiviä. Hän oli jonkun päivän Haapamäellä ennen kuin tuli tänne. Ei täällä paljon toisiansa näe vaikka olemme samassa asemassa, täällä kun on niin paljon metsikköä ja pitää olla oman ryhmän luona.

Suoma se häärrää ruokalassa, kyllä nämä Ilmajoen tytöt ovat aivan liian lujilla täällä. Mutta kun ei muiden pitäjien tyttäret eivät ole tulleet tänne!

Mun pitäisi saada rasat, vaikka kyllä kai täältä sentään piakoin pääsee lomalle. Kyllä tänne tulee kirjeet ja paketit sillä osoitteella, jonka kirjoitin kirjekuoreen, mutta älkää nyt panko paljon muuta, tulee niin raskas reppu. Paavo kai kirjoittaa omat tarpeensa.

No niin terveisiä vaan täältä

t. Mauno

Vilppula 9/2.
Terveisiä taas täältä!
Täällähän sitä vielä ollaan eikä tiedä yhtään, koska pois pääsee.
Jotensakin hiljaista on ollut.
Toissa päivänä kyllä Helsingin punakaartilaiset tekivät koko kovan hyökkäyksen tänne, mutta verisesti ne lyötiin.
Kyllä se oli täyttä sotaa, kranaatit vinkuivat ja kiväärit ja kuularuiskut rätsivät. Melkein siinä monen pojan housut tutisivat. Mekin menimme pahimmassa kuulasateessa tuonne kirkolle avuksi sinne kun hyökkäsi niitä oikeen sadoittain ja meidän puolella muutama ryhmä. Niistäkin puolet lähti kypälämäkeen, onneksi on tuo joki ilman jäätä, niin että sulan yli tule muuta kuin veneellä.
On ne kranaatit ja shrapnellit aika väkeviä, yhteen mökkiin tässä vieressä meni muutama ja kyllä siellä oli kaikki aivan sekaisin. Siellä ei ollut onneksi ketään ihmistä. Oli se kummaa kun meidän puolelta ei kaatunut yhtäkään miestä, eikä edes haavoittunut!

Katri kirjoittaa Vaasasta 10/2 1918

Rakas Mauno

Oikein lämmin käden puristus pitkästä aikaa. Kuka olisi uskonut silloin kun asemalla erottiin, että ensikerran kirjoitan sinulle rintamalle! Vaikka tiedettiin, että siitä jokin ratkaisu pitää tulla, niin yhtä kaikki se oli odottamatonta. Kyllä minä olin sitten levoton teidän puolestanne sen ensimmäisen viikon, kun ei päässyt telefoonilla ja huhuttiin yhtä ja toista, että Ilmajoella olisi ollut hyvin kuumat paikat.

Onnellisesti meni sentään kaikki, Jumalan kiitos!

Tehän olette olleet jo monessa tulessa! Se todistaa, että olette urhoollisia miehiä. Olen kuullut, että Ilmajokelaiset ampuvat yhtä tarkasti kuin saksalaiset. Kiitos teille pojat, että näytätte mihinkä kelpaatte!

Ne Etelä-pohjalaiset ovat sentään vielä "pohjalaisia". Eilen, lauantaina, tulivat Vaasan pojat Oulusta. Reippaita olivat ja innostuneita. Kohta lähtevät teidän avuksenne. Jokaisella oli pieksusaappaat sotasaaliina. Ihmisiä oli sitten hurjasti asemalla niitä vastaanottamassa ja hurrattiin niin että kaupunki kaikui!

Kun Oululaisissa vaan olisi nyt miestä pitää kaupunkinsa! Täällä vähäsen moittivat esikuntaa, ettei se olisi tarkotustaan vastaava, mutta sanovat että muutos tulee pian parempaan päin. Se onkin muuttanut Seinäjoelle täältä.

Vaasa on saanut nyt kunnian tulla pääkaupungiksi. Senaatti istuu täällä joka ilta jne.

Oletteko saaneet sanomalehtiä sinne? Ilkassa on ollut muu-

tamia hyvin onnistuneita kirjoituksia, jotka teidän pitäisi saada lukea.

Täällä on muuten hyvin rauhallista. On niin turvallista, kun näkee nuota valkonauhaisia miehiä kävelevän tuolla kadulla vahdissa.

Iltaisin on niin ankara valvonta, ettei pääse muualle kuin päävahiin, ellei tiedä päivän tunnus sanaa. Se on kyllä hyvä, että ollaan niin ankaria, eihän siinä muuten reirua saada pidetyksi.

Kyllä siinä sitten oli kova prätinä ja pauke kun niitä kasarmeja vallattiin täälläkin! Ei siinä pelkureita saa olla, kun sodassa ollaan.

Postikurssit alkoivatkin uudestaan maanantaina, etten päässytkään sinne ambulanssiin. Kyllä minua harmitti sitten niin kauhiasti! Eihän nyt mihinkään lukemiseen voi kiinnittää ajatuksiansa se on aivan mahdotonta ainakin minulta. Sitä paitsi meidän opettajamme kuuluu myöskin suojeluskuntaan, että tuntien pito on niin ja näin.

Kyllä minä kohta olen kans rintamalla, kun vaan tilaisuus tulee. Tuo meidän touhu tuntuu niin pieneltä kaiken sen suuren rinnalla mitä nykyään tapahtuu, että tekisi niin mieli jättää kaikki siihen ja lähtiä.

Tulee toiselta puolen kans ajattelua, että kun nyt on 3 vuottakin kitkuttanut noiden kurssien eteen, niin

ei tahdo oikein sekään sopia.

Tunnen niin selvästi, että paikkani kuuluu sinne rintamalle, jossa tekin työskentelette isänmaan kunniaksi ja hyväksi.

Kun en muuta voi tehdä sen asian hyväksi niin rukouksen ainakin hartaasti teidän puolestanne Jumalaa siunaamaan ja varje-

Katrin postikurssilaisia Vaasassa vuoden 1918 aikana. Katri istuu vasemmalla ja nojaa ystävän olkapäähän, josta eleestä hyvin tunnistaa Katrin ystävällisen luonteen.

lemaan teitä kaikelta vaaralta. Minä tiedän, että jos kaaduttekkin, kaadutte sanakareina, joita tullaan kunnioittamaan sukupolvesta sukupolveen, joiden nimet kulkee suusta suuhun. Eihän se varmaa ole koska viimeisen kerran tavataan, kyllä se vaikeaa on ajatellakin, mutta täytyy siihen tyytyä, jos isänmaa niin vaatii uhria!

Oi kuinka me naiset ja muut, jotka eivät voi ottaa osaa taisteluun kunnioitamme teitä, jotka taistelette kaikkien meidän puolestamme!

Kuinka muuten kaikki Ilmajokelaiset siellä jaksavat? Sano paljon terveisiä heille kaikille, Laurille ym. Mikäs Suomen osoite on, käske sen kirjoittamaan pian! Ja sinä myöskin pian, jos vaan suinkin ehdit! Odotan niin hartaasti sieltä tietoja! Jumalan haltuun vaan! Koska pääset lomalle? Sopiiko teille lähettää pakettaja sinne? Rakkaat terveiset teille kaikille! Onkos Paavo missä? os. Postikurssit tai Klemetin katu 24 Haapala. Katri

Vilppulan suurin taistelu käytiin 7. helmikuuta. Punaiset olivat saaneet vahvistuksia Helsingin punakaartin ja Pietarin suomalaisen punakaartin miehistä, ja läpimurtoa yritettiin nyt 1.300 miehen sekä panssarijunan voimin. Lisäksi heillä oli käytössään neljä kenttätykkiä. Punaiset eivät kuitenkaan pystyneet etenemään rautatien suunnassa, koska valkoisten tykistö esti panssarijunan lähestymisen. Päähyökkäys tehtiin lopulta iltapäivällä siltojen länsipuolelta Kirkkoniemen tuntumassa. Punaiset tulittivat Vilppulan kirkkoa tykistöllään ja onnistuivat ajamaan torniin sijoitetut konekiväärimiehet pakosalle. Valkoiset onnistuivat kuitenkin torjumaan hyökkäyksen, jonka aikana heiltä kaatui yksi mies. Punaisilta kaatui kolme Helsingin punakaartin peltiseppien komppanian miestä. Ennen punaisten 21. helmikuuta käynnistynyttä yleishyökkäystä pienempiä yhteenottoja käytiin vielä kolmena päivänä, mutta lopulta taistelujen painopiste siirtyi Ruoveden puolelle Väärinmajan kylään, joka on noin 13 kilometriä Vilppulan kirkonkylästä länteen.

Suoma kirjoittaa Vilppulasta kotiin 10.02.1918

Rakkaat kotolaiset

Terveisiä paljon täältä. Hyvin me täällä voimme kaikki. Miehet hyvällä tuulella ja reippaita. Kyllä vähän ikävää kun tulee näin kylmä, että tahtoo vilustua, kun ovat passissa.

Joutuimme aika kuula sateehin tiistaina tämä talo on aivan rajalla tässä oli miehiä ketjussa suojelemassa linjaa. Ei mitään sentään tullut.

Me olemme tytöt täällä tavallisen lujilla yötä päivää saapi olla

keittämässä niin suurelle mies salkille ja jakamassa sitten ja voileipiä tekemässä, eikä näitä paikkakunnan neitosia, kuin muutama Mäntästä on useampia. Ilmajokiset vain kelpaa joka paikkaan meidän perähän kohta soitetaan, kun hätä tulee. Tänne on myös perustettu kenttäsaaraala,

siellä on lääkärinä nainen ja hän sanoi, ettei huoli yövalvontaan kuin meikäläisiä vaikka täällä on Vaasalaisia ja Lapualaisia ja Kurikastakin on tullut sairaanhoitajatar ja muutakin.

Me olimme vähän noukka pystys, Vaikka kyllä se vähän meitä haukkuukin mutta vähät siitä.

Meillä on niin hyvä asunto, tuomari Authuunin talo aivan hallussa talon väki on pakomatkalla, tytär ja vanhin poika kotona vaan. Meillä on kaikki huoneet hallussa, miehillä on kolme, on Kaivervoin komennuskunta, joka pitää vahtia tällä linjalla kolmekymmentä miestä.

Luultavasti perustamme oman keittiön, ei me tahdo saada siellä aikaan ruokaa, kun on niin paljon.

Miten te siellä voitte, ettehan ole kovin levottomia olkaa vain rauhassa. Koulut varmaankin alkaa siellä jo koska Lapuan yhteiskoululaisiakin lähti pois.

Joko kansakoulut on muutettu omaan taloonsa?

Kai siellä rauhallista on kaikin puolin? Mitä akat tuumaa nyt onko ruoka loppunut.

Joko kangasta on alotettu ne langat siellä konttorissa on meidän.

Paavokin on tullut näin aivan sattumalta syömässä ollessaan. Mauno oli eilen kans täällä. Paavo ei ole vielä käynyt, käyvät täällä kaffilla, jos Lempi vielä tulee, niin pankaa sen joukkoon paita ja se sininen hame, jos ette Lahjan joukkoon ole paitaa sen hameen ainakin sitten. Sain sen paketin Tapolalta kiitos vaan. Rakkaat terveiset Suomalta

Koskenkorva 10/2 1918

Rakkaat Lapseni!

Kiitos Mauno kirjeestäsi joita sain kaksikin. Lähetin sulle ja Paa-
volle eilen oikeen hyvät filttisaappaat osoitteella Filppula että
tiedät mennä niitä siellä vastaan. Ne on ainakin hyvä yöksi ve-
tää jalkaansa ja myös vahdeissa ne on hyvät. Kirjeen myös kir-
joitin samalla osoitteella.

Kyllä tämä meidän paikka on aivan bolsevikkien vallassa

mylläristä alkaen. (*Juha Tupila
varmaankin.*) Uhkaillaan myö-
tään mutta ei sentään uskal-
leta ryhtyä toimiin että kyllä
täälläkin hengenvaara tarjol-
la on. Täällä käy huhu että
aiotte alkaa hyökkäillä silloin
se on vaarallisempaa hom-
maa. Kumpahan Jumala sais
teidän henkissä palajamaan
kotiin, koska tulet käymään
kotona? Metsä-Ketelän poi-
ka kuuluu tulleen lisää mie-
hiä hakemaan. Voiko meidän
päästä enää saada ketään.
Saarikoski siinä on ollut kok-
ka polves lähtiä että kun sinä
tulisit tänne niin kyllä se sun
kans lähtis varmasti. Sanovat
että niitä jääkäriä Vaasan mai-
semas ja ehkä jo Seinäjoella-

kin että pian saatte apua ja kyllähän sitä siellä etelässä vissiin
tarvitaankin. Maaherra Kallan on mennyt Kankaanpäähän jär-
jestelemään joukkoja, sinne on mennyt Kauhajoelta ja vissiin
ruotsalaisista pitäjeistäkin arvelen että eiköhän ne ala sieltäpäin
yrittää Poriin päin, on ne ottanut niitä murhapoikia sieltä päin
jo 20 kiinni ja lähetetty Vaasan linnaan. Savia pitäs huomenna
alkaa ajella j.n.e.p. Täällä on nyt mainio keli, lunta on satanut.
Papin vaalit tässä on paraillaan. Hytöstä ne nyt äänestää mitkä
ennen Laurosta. Se meni sitten aivan pilalle. No niin eipä sitten
muuta kuin Jumala suokoon teille onnea työssänne sekä että
varjelis teitä vaaroista.

Isä

Mauno kirjoittaa Vilppulasta 14.2.18

Rakkaat kotolaiset!

Terveisiä nyt taas täältä! Eipä ole tullut kirjoitettua ennemmin,
kun tässä on ollut pari päivää niin jännittävää.

On odotettu niitä vihollisia jo eilen ja tänään taas. Kello on nyt
puoli neljä, saa nähdä tulevatko vielä tänään. Ryssät pommitti-
vat päivällä meidän kenttävahteja tuolla neljän kilometrin pääs-
sä, meikäläisten täytyi perääntyä, kun heitä oli vain viisi-kuu-
sikymmentä ja ryssiä monta sataa. Eilen niitä myös odotettiin
horrossa suin!

Ruovedellä eilen voittivat meikäläiset loistavasti, satakunta
ryssiä ja 24 punaista sekä vielä yksi tykki.

Eilen täältä muutama sata Ruovedelle taas, Paavokin meni,
minä en päässyt, kun olin juuri patrullissa. Tuli oikein vaivaksi,
kun ei päässyt mukaan, täällä kun tulee niin pitkäksi aika aina
yhdessä paikassa. Waikka kyllähän täälläkin henkensä kaupal-
la, eipä sillä. Tänne tulivat juuri nyt Saarikoski ja Vilho, sopiiko-
han niihin oikeen luottaa, täällä on muutenkin paljon urkkijoita
ja epärehellisiä ihmisiä!

Kaikki pannaan niin kovaan kuriin, ettei tee mieli reistailla.
Perästä kuuluu sano torventekijä!

En ole saanut vielä niitä vilttisaappaita, kyllä ne olisivat saa-
kelin hyvät olemassa. Täällä ei saa kuivaksi kenkiänsä, vaikka
kuinka koittaisi, kun pitää pitää aina samoja kenkiä. Kyllä mun
pitäisi saada uudet saappaat nämät vanhat tahtovat ränstyä,
mutta millä ne sitten saa tehdyksi, kun ei ole sovittaa.

Pitäisi käydä kotona, jotta saisi muuttaa uudet vehkeet pääl-
lensä.

Waasassa tehdään sellaisia jääkäri pukuja, jotka maksavat
160 mk. Kun saisi mitan niin pitäisi teettää sellaisen. En minä
viitsi ruveta siihen vakinaiseen väkeen, se on vähän sen tähden
ikävää, kun pitää tehdä 3 kuukauden sopimuksen.

Ja niitten pitää olla aina pahimmassa paikassa ja kova kuri.

Harjoituksia kai ruvetaan pitämään kovalla höyryllä. Kyllä se
on sentään mukavaa, kun saa olla oma herransa. Waikka en
minä väliä pidä, jos te päästätte.

Wai olette ostanut uuden hevosen, tehkää miten tahdotte
sen kanssa! On täällä jo ruotsalaisia upseereja jokuja. Emme
kai me vielä hyökkää, hyvä kun puolustamme!

Kaippa sitä eteenkin mennään, kun keritään. No niin terve-
siä sitten teille kaikille sinne.

Mauno

Vilppulan rintama, joissa aluksi tehtiin ampujasuojia sellupaaleista. Kuva on lavastettu keväällä sodan jälkeen. Ilmajokisten asemat olivat aluksi kirkkorannassa ja sitten Maunon ja Paavon kuularuiskupesäke oli takana vasemmalla olevan rautatie-sillan päässä. Paalien edestä alhaalla kulkee kapearaiteinen rautatie paperitehtaalle.

Katri kirjoittaa Vaasasta 17.2.18

Rakkaat veljet ja sisko !

Olette kovin hiljaa siellä rintamalla! Olen niin odottanut teiltä kirjoitusta, mutta eipä ole vaan kuulunut.

Te onnelliset, jotka saatte olla isänmaan palveluksessa! Teillä ei tietysti ole pitkiä aikoja levätä siellä, ettei ehdikkään pistää, jos muutaman sanan.

Mutta sekin olisi tervetullut! Joko teitä hyvin väsyttää, kun olette jo niin kauvan olleet yhtämittäisessä vahdissa?

Tehän olette kans jo suorittanut tulikokeenne! Ei kai se mitään hauskaa leikkiä ole, kyllä siinä on joka hetki henki kysymyksessä.

Mutta ihmeellisesti te olette suojeltuna, kun ei edes haavoittuneita tule, vaikka sellaisessa kuulasahteessa maataan. Kyllä sen kaikesta näkee, että Jumala on meidän puolellamme; ja oikeus on ehdottomasti voittava!

Kun meidän jääkärimme nyt vaan pian olisivat valmiit astumaan rintamaan. Kokkolassahan niitten pitäisi jo olla. Sittenhän sitä alkaakin eri leikki!

Onko teillä tarpeeksi siellä ruokaa? Saatteko tarpeeksenne syödä, ettei tarvitse nälissään olla?

Onko kyllä muuttaa kuivia, lämpimiä vaatteita? Onpa siellä sentään Suoma, joka pitää teistä hyvää huolta! Pahnoilla te kai nukutte, sen verran mitä saattekin.

Ei siinä paljon voida itseään hemmotella, kyllä se sota opettaa itseään kieltämykseen! Mitäs te siellä ambulanssissa häärrätte oikein? Teitähän on siellä aika sakki! Kutka sairaita hoitavat ja onko niitä yleensä siellä vielä? Huolisitteko minusta sinne, jos sattuisi vielä vapaaksi pääsemään? Mitäs se Antilan Aili siellä häärrää, eikö hänkin ehtisi kirjoittamaan vähäsen sieltä?

Terveisiä hänelle! Kyllä olisi ihanaa, kun pääsisi vielä joskus sinne! Ja koskahan se ihana aika koettaa, että vielä kaikki ollaan kotona yhdessä ja saadaan jutella kaikista näistä! Mutta sitä ei sovi ajatella, ensin työ ja sitten vasta palkka.

Tulkaa nyt minuakin katsomaan, kun pääsette lomalle, tänne Vaasaan. Meillä on joka päivä kurssit ja pitää olla sitten vuoron perään auttamassa siellä postikonttorissa, kun siellä on niitä neitosia postihallituksesta. Sekin on Vaasassa! Kelpaahan sitä olla pääkaupungissa! Tunttee vaan niin kovin pieneksi ja tarpeettomaksi olonsa siellä kursseilla, kaiken tämän suuren rinnalla! Olen tässä haalinut kokoon teille vähäsen sinne murua, mutta eipä sitä nyt ole vara valita. Koettakaa jakaa keskenänne!

Koetin saada ostaa teille sokeria sinne, mutta ei enää saanut mistään.

Kuulin Haapalan Jussilta, että sitä on vähän siellä. Kirjoittakaa nyt mitä te tarvitsette siellä, niin koetan hankkia täältä sitten.

Olkaa edelleen reippaita ja iloisia sankareitamme! Teitä aina muistava ja kaipaava siskonne Katri Herran haltuun.

Seuraavasta Juhon kirjeestä ilmenee kuinka armeijaan pyrkivät myös talon rengit, joista on kirjauksia edellä ja useasti myös sodan jälkeen. Sota ei siis suinkaan ollut vain talonpoikien ja porvarien sota, vaan Pohjanmaalla tilannetta rauhoittamaan halusivat lähteä kaikki yhteiskuntaluokat, vain pieni osa toimi järjestystä ja vapautta vastaan kuten edellä manittiin.

Koskenkorva 18/2 1918

Rakkaat Poikani Mauno ja Paavo
sekä Suoma

Kiitos kirjeistänne Onpa se Jumalan kiitos hyvä että olette vielä elävitten joukossa, kyllä se vain olis kovin ilahuttavaa kun useimmin jos vain suinkin tilaisuutta on kirjoittaisitte kotiin, että saisimme kuulla teistä jotain.

Vai pommittavat ne Ryssät pahukset teitä myötän, joko-
han nyt olette taasen taistelussa kun tämän kirjeen saatte? Mutta apua on nyt vihdoinkin likellä; Kaskisista nousee aseita ja miehiä 80, sanoi Katri olevan jo Vaasassakin ja 10 tuhannen kivääriä, kuularuiskuja ym.

Että kun ne sinne ehtii niin eiköhän siitä selvä tule.

En minäkään tiedä mitenkä Saarikoskeen ja Vilhoon on luottamista mutta kun niillä halu oli niin en ollut vastaan tuon Vilhonkaan tuloa, tuumin että mihinkään siitä nyt sitten menee, silmällä kumminkin on pidettävä, ei ne uskalla kumminkaan vihollisen puolellekaan mennä.

Mihinkä erinomaaseen ne hyvät filttisaappaat sitte jou-
tuivat. Sähkötin eilen niiden perään kyllä ne Vilppulaan on lähetetty t.k.9 pv onko ne sitten joku ryövännyt vai miten, sinun nimelläsi ne tulivat osoite vain Vilppula.

Olen tässä ollut puuhissa lähteä alapäähän suutariin, mitäs jos teettäisin oikein hyvät kaksipohjaiset pieksusaappaat, eiköhän niitä voisi mitatta tehdä. Lähetämme nämä Pieksusaappaat nyt edes ensi hätiin, että saat niitä saappaitasi kuivailla. Kirjoita nyt heti jos tulet kotiin käy-

Koskenkorva 18/2 1918
Rakkaat Poikani Mauno
ja Paavo sekä
Suoma

Kiitos kirjeistänne Onpa se
Jumalan kiitos hyvä että olette
vielä elävitten joukossa, kyllä se
vain olis kovin ilahuttavaa kun
useimmin jos vain suinkin tilai-
suutta on kirjoittaisitte kotiin että
saisimme kuulla teistä jotain. Vai
pommittavat ne Ryssät pahukset
teitä myötän joko-
han nyt olette
alla taasen taistelussa kun tämän
kirjeen saatte? Mutta apua on nyt
vihdoinkin likellä Kaskisista nousee
aseita ja miehiä 80 sanoi Katri
olevan jo Vaasassakin ja 10 tuhannen
kivääriä kuularuiskuja ym.

mään ja sitten tehdään formusaappaat.

Katrin kanssa puhuimme siitä jääkäriformusta, lähetä ja lähettäkää kumpikin Katrille mitta, eikö siellä ole jossain eli niissä sotilaissa sellaista, joka vois ottaa mittaa eli jos sinä pääsisit käymään Vaasassa niin teettäisit siellä puvun ja Katri lähettäis sen teille kun on valmis.

Olis vähän muhkeampaa kun olis oikea Jääkäripuku.

Olkaa nyt kumminkin siihen Valtion hokeen menemättä palkka soturi on palkkasoturi ja sen on mentävä sinne mihin käsketään. Kyllä se puku sen tulee maksamaan täälläkin.

Tänne tulee palkkasoturia 350 miestä harjoituksia pitämään kunnallistalolle, Antilaan ja Seppälään.

Kun pääsis teitä katsomaan mutta eivät taida laskia. Niin kyllä Ilmari koetti nuo pieksut hyvällä voidella ja on ne edes terveet.

Kyllä minä nämä formusaappaani myös lähetän jos ne sulle vain sopii.

Ilmari paran kans tekee niin kovin mieli sinne mutta olen kehottanut sitä olemaan kotona niin kauan kuin sinä tulet kotiin, vie sitten Ilmari jos tahdot, kyllä sillä on jääkäritakki, Pieksusaappaat ja kivääri. Aivan uudet, teetin takin Nikkolan räätäliillä.

Äiti huomauttaa, että lähettäisitte likaiset vaatteet sillä kopalla takaisin niin

kyllä ne täällä sitten pestään ja parsitaan. Vastaa nyt heti niiden kenkään ja pukuun nähden heti että Katri sitten kun soitan käy heti tilaamassa.

Rauri näkyy olevan kovasti yskällä tulee-ko siitä enää rintamalle meniää.

Savia me ajellemme larvas ja hyvin se näkyy käyvän 4 luoja 4-6 hevosta. Eipä sitten muuta kuin Jumala suokoon teille onnea ja menestystä.

Isä Parka

Katri voi hyvin samoin me voimme kaikin. Kalervokin tuumi, että onkohan silloin enää sotaa kun hän kelpaa lähtemään. Terveisiä Suomalle ja kiitokset kirjeestä. (Inkeri) Sanovat jääkäreillä olevan 100 kuularuiskua.

Ilmari kirjoittaa Koskenkorvalta 2.3. 1918

Rakas Paavo

Terveisiä täältä kotoa taas! Kuinkas matka meni ? Mitä sanoivat, kun olit yhden päivän liikaa? Missä olit Seinäjoella yötä? Ei suinkaan siellä nyt mitään uutta ole tapahtunut?

Maunolta tuli kans tänään kirje, sanoi että ei mitään uutta ole tapahtunut. Pietilän Eki tulis kansa kotia ja sanoi olleensa rintamalla hevosia viemässä ja toi Maunolta terveisiä ja sanoi että siellä se fräks kuularuiskun kanssa. Onko se kuularuisku osastossa vai miten. Se taitaa olla vaarallinen virka, kun pitää aina edellä mennä. Kyllä se Mauno vissiin onkin kätevä, kun se niiden koneitten kans on niin paljon fräkännyt.

Täällä alapäässä harjoittelevat kovaa asevelvolliseksi. Ilmajokiset on Antilassa. Ilmajokisista ja Jalasjärvisistä ne jääkärit kuuluvat eniten tykkäävän. Täällä nimittäin on muistakin pitäjistä harjoittelijoita.

Nopiaa ne kuuluvat oppivan, saavat jo pian formutkin, samanlaiset kun jääkäreilläkin on. Ei meiltä oo vielä ainakaan ketään joutunut vakinaiseen väkeen.

Västilän Penttikin on nyt lomalla, ja lähtöö huomen ehtoolla, ja sen joukossa pannaan ne sun saappaat ja muutakin tavaraa.

Tänä päivänä tuli kans se paketti, jonka Suoma lähetti.

Muuten täällä menee kaikki entisestä menoaan, muuta kuin että kurkkumätää on täällä liikkeellä.

Hannustorpilla jo kuoli yksi poika, Ylitalossa on myös se tyttö kurkkumärässä. Täytyy koittaa olla varovainen, ettei vain edes tartu.

Olen aivan yksin kotona, muut menivät Kiikkalaan. Sano sä Suomalle, kun mä en muistanut sanoa, kun sä lähdit, kun minä olin sitä kaulahista hakemas sieltä Ilkkalan Sannin tyköä niin se käski sanoa, että Selma on Vaasassa ja että sen silmä on sidottu, ettei se pääse nyt hetkeen.

Eipä mulla nyt taas muuta olekaan kuin Herran haltuun ja voi nyt oikein hyvin.

Terveisiä ittelles, Suomalle ja Maunolle kaikilta kotolaisilta, kirjoita nyt joskus!

t: Ilmari

Koskenkorva maaliskuun 6 pv 1918

Rakkaat Lapseni

Kiitos kirjeestänne. On oikein virkistävää saada Teiltä tietoja, miten voitte. Kyllä ne toisena päivänä sitten meni syyniin Matit, Saarakkalat, Viljot ja Jaakkokin. Mutta ei suinkaan niistä keltannut kukana rintamalle.

Kuinka me nyt saisimme sinne teille jotain suuhun sopivaa, eikö tuo emäntä nyt koeta jotain sinne saada, kun vain sais jokin sen sinne tulemaan. Lähettämme Suomen takin vain siellä nyt niin kovin komeana pitää olla, myös on tämän mukana 30 mk. Kun saan nuoasta Renkais-ta rahaa niin sitten lähetän lisää. Vai on siellä niin halpoja ja hyviä kankaita. Vai jo siellä lentokone nyt liitelee. Kuului se Vaasasakin jo alusta viikon lennelleen nim. meidän lentokone ja uusia tulee, että kohta kai sitä ilmassakin taistellaan.

Ovat lähteneet rakuunatkin rintamalle, en tiedä mihin. Kovasti miehiä nyt on passitettu rintamalle, sanovat maanantaina lähteneen Seinäjoelta 3 pitkää junaa etelään päin. Kristiinasta kuuluu kans Kankaanpään rintamalle menneen, ne mitä niitä siellä on ollut, että eikö siellä nyt ala miehiä kohtapuoliin alkavan olla, mutta paljon vissiin on niitä punaasia Perkeleitä.

Mitähän ne luulee ilmoituksillaan hyötyvänsä lisää kiukkua vain. Saksalaisten sanovat nousseen Ahvenanmaalle ja sieltä Turkuun ym. ajamaan pois Ryssiä ja Punaisia. Sitten siitä tulis pian tolkkua.

Ilmari ajelee larvaan lantaa poikain kanssa iltasella yksi pitää asemalle Passiin. Huomenna saapi huilata. Kyllähän mun pitää emännän kans mennä sen sisaren häihin huomenna 2 päivän reissulle. Sen Jennyn sulhanen on kans Porin rintamalla, tulee sieltä Vain sen verran kotiin, että vihitään ja menee jälleen heti takaisin, että on se kovaa aikaa.

Ilma on erinomaisen keväinen, ei tuule kylmää eikä ole pakasta. Vesi vain tippuu räystäistä.

Suksikomppaniaa ne täällä nyt hommaa. Tänne on tullut Luutnantti Hertsin sitä hommailemaan, sen piti tulla sinne Vilppulaan Jääskeläisen kanssa sieltä hakemaan suksimiehiä, mutta mikä lienee, kun se luutnantti oli lähtenyt Vaasaan määrättyä.

Aulanko tässä tiesi, että siellä Vilppulassa kovasti juodaan ja että viime rynnäkössäkin olisi tykkimiehet olleet sikahumalassa, että ei niillä 2 tykillä kyetty ollenkaan ampumaan. Oikein meni mieleni pahaksi, kun ei teistä kukana sellaisia ole puhunut. Ne kansanopiston oppilaat mitkä ovat sieltä päin opistolle käyneet sitä ovat puhuneet ja jokin Tuomikylän isäntämies ei liene se Yli-Risku.

Harmitti niin kovasti, kun sellaisia juttelevat ja täällä sitten nämä, jotka eivät mihinkään lähde saavat siitä vettä myllynsä.

Ailista ei vain kuulu mitänä, kuinkahan Jumala nähköön se siellä säilyy ja miten kauvan kestää ennenkö tämä anarkia loppuu.

Ei sieltä Poristakaan ala kuulua mitänä.

Noh eiköhän kaikki hyvin mene, kun ehtii. Saitin foudi Kauhajoelta päin sanottiin, että siellä taistellaan leveällä rintamalla Porista alkaa. Vaikka isossa matkassa ne kai täytyy Pitäjittäin valloittaa ennenkö Poriin päästään ja sellaistaahan se vissiin on koko eteläsuomi.

Kirjoittakaa nyt taasen pian, olis se niin mukava saada sieltä tietoja.

Muuten voimme hyvin terveyden ym. puolesta. Jumala suokoon teillekin, että terveenä sieltä vihdoin kotiin palaisitte. Terveisiä vain meiltä kaikilta.

Teitä sureva isä Parkanne.

Taistelut hiipuivat asemasotavaiheeseen etenkin Vilppulassa, jossa luontainen maaston kohta, sula vesistö ja sillat ja muukin järvinen maasto mahdollisti lujan Vilppulan lukon perustamisen, jota punaiset eivät saaneet murrettua. Aili on Kuusankoskella käsityön opettajana ja siellä on erityisen raakaa punaisten toimintaa, joista Juho oli selvillä ja lisää niistä Ailin osuudessa..

Katri kirjoittaa Vaasa 9.3.18

Rakas Mauno

Monet kiitokset kirjeestäsi! Mitäs niille sotamiehille nyt kuuluu? Nyt teillä taas taitaa olla siellä hiljaiset ajat? Sanomalehdistä päättäen!

Minä kuulin eräältä Vaasalaiselta herrasmieheltä, että sinä olisit tykkiväessä, oletko mennyt siihen? Joko osaat laukaista tykin? Eikö se ole hirmuinen pamahdus? Kuka teitä opettaa siellä? Joko jääkäreitä on tullut sinne rintamalle? Täällä niitä ei ole enää kuin muutamia kymmeniä jäljellä harjoittamassa joukkoja.

Kyllä ne mahtavasti otettiin vastaan täällä, ko-meaa se oli nähdä niitten paraatikin. Tyytyväisinä lähtivät kans, kun saivat kengät ja koko vaateparren lahjaksi. Mutta kyllä ne olivatkin olleet likaisina ja rikkinäisinä kun tänne pääsivät.

Kyllä sen näki päällekin päin, että kovan koulun niitten on pitänyt käydä.

Kunhan nyt vaan täyttäisivät niihin suunnatut toiveet sitten.

Selinin elikkä Salmion Innon näin, mutta en ole sattunut muita Lapualaisia tapaamaan. Lamminheimon Urhon näin Ainon kanssa kävelevän myöskin.

Kyllä täällä on aika liike päivät pääksytysten, kuin ainakin pääkaupungissa. Ja niin monenlaisissa pukimissa kuin noita sotamiehiä kävelee, ettei lopuksi tiedä mitä ne kukin ovat. Noita ruotsalaisia upseeria täällä yleensä vihataan, ei suinkaan niillä ole muuta virkaa kuin paseerata tuolla kadulla kaiket päivät.

Lentokoneenkin me olemme saaneet kunnian nähdä. Kyllä se on mahtava haukka, kun se tuolla ylhäällä käänteileiksee aurion paisteessa.

Hauska näky muuten kadulla, kun kaikki sitten kiikaroivat taivaalle, kun se näyttäytyy. Näkee täällä sentään yhtä ja toista kummaa mikä olisi muuten jäänyt näkemättä.

Aika täällä menee niin nopeasti, etten ole ehtinyt vielä käydä Ainon luona enkä Könnilläkään. Läksyjä täytyy enemmänkin lukea ja yhden illan viikosta täytyy olla konttorissa lajittelemassa. Sitten olemme kävelemässä iltaisin. Siinähan se menee sen aika!

Isä ja Inkeri olivat täällä kans Jääkäriä katsomassa yhden

päivän. Nyt ne kuuluvat olevan Lapväärtissä häissä. Ne kans reissaavat!

Muistatkos sinä sitä meidän hääreissua sinne Lapväärtiin.

Olihan sekin matka ja hääreissu! Kuinkahan me olimmekin niin lapsellisia silloin! Kuinkahan se meidän Aili siskomme siellä Kymissä jaksaa. Nyt siellä rupeaa olemaan vaaralliset ajat, kun ruvetaan sinne hyökkäämään. Ne kuulemma ryöstävät kaikki putipuhtaaksi, kun pakenevat. Kun vain löytäisivät hyvän lymypaikan ne tyttäret siellä!

Kun nyt pääsisi pääsiäiseksi jo kotiin! Pitääs tulla oikein sinne rintamalle pääsiäisenä muutamaksi päiväksi. Tekee niin kovin mieli aina vain sinne!

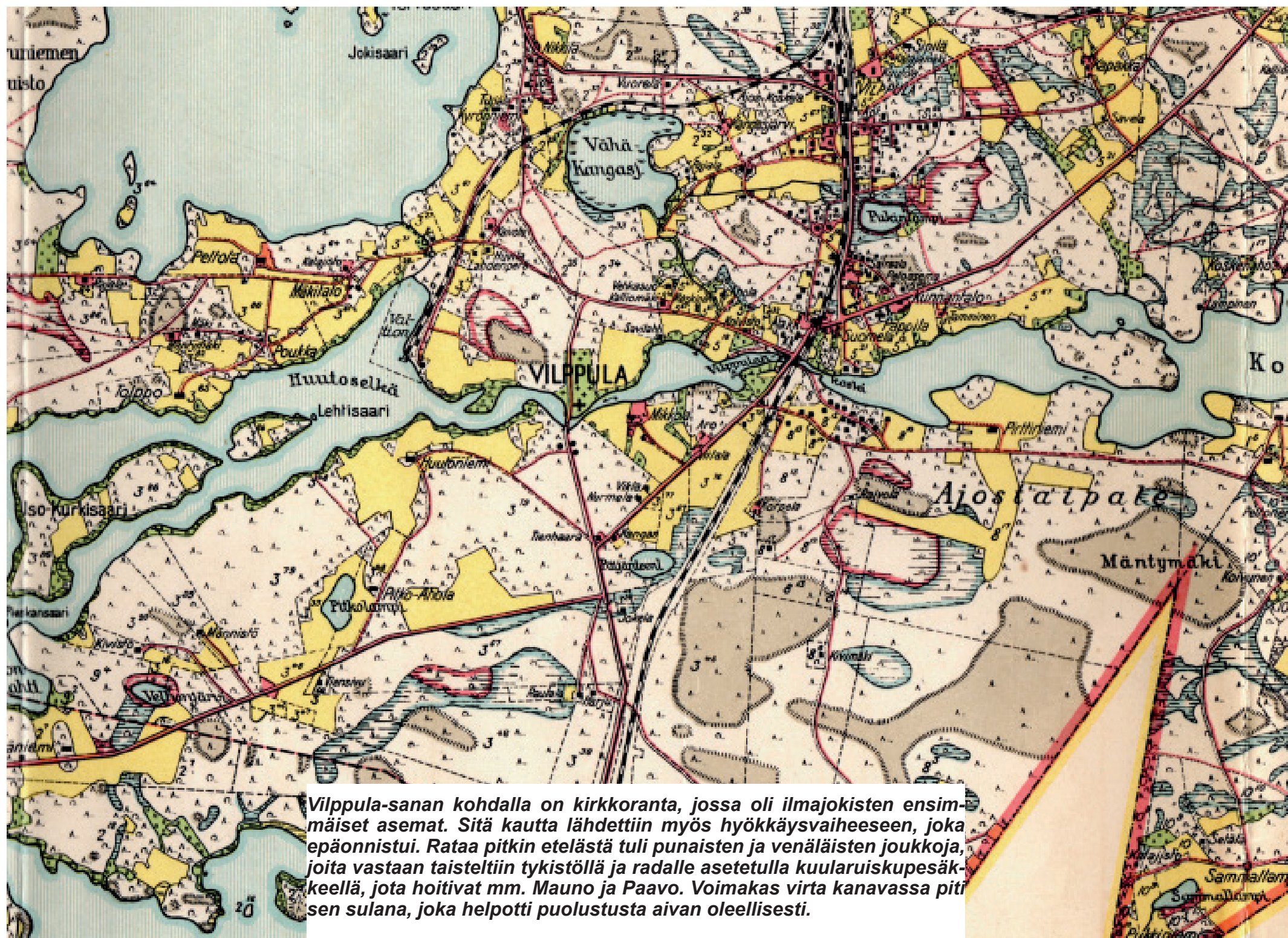
Saa nähdä koska te rupeatte hyökkäämään sieltä. Pori on jo saarrettu, saa nähdä koska antautuu!

Mitähän Sahat ym. siellä tuumivat nyt? Niillä ei taida kovinkaan hauskat päivät siellä olla!

No niin jääköön nyt tähän, sano tuhannet terveiset Suomalle ja Paavolle! Muistakaa taas pian!

Teitä aina muistava siskonne Katri

Terveisiä Onnillekin (Antila) ja kiitos terveisistä.

Vilppula-sanan kohdalla on kirkkoranta, jossa oli ilmajokisten ensimmäiset asemat. Sitä kautta lähdettiin myös hyökkäysvaiheeseen, joka epäonnistui. Rataa pitkin etelästä tuli punaisten ja venäläisten joukkoja, joita vastaan taisteltiin tykistöllä ja radalle asetetulla kuularuiskupesäkkeellä, jota hoitivat mm. Mauno ja Paavo. Voimakas virta kanavassa piti sen sulana, joka helpotti puolustusta aivan oleellisesti.

Mauno kirjoittaa Vilppulasta 9.3.18

Rakkaat kotolaiset!

Kiitos kirjeestänne Isä, se oli niin tervetullut! Täälähän sitä vielä ollaan eikä tiedä yhtään, kuinka kauan! Kyllä kai tämä rintaman osa jätetään viimeiseksi rynnistyspaikaksi. Tässä ei ole ennen Orivettä hyvää puolustuspaikkaa. Kaippa sitä mennään kohta pidemmälle, kun kerta eteenpäin mennään. Tästä rintaman läpi tuli taas koko suuri joukko englantilaisia, jotka olivat lähteneet saksalaisia pakoon. Kyllä niillä oli tavaraa eri lailla ja fiiniltä ne näyttivät itsekin.

Olivat muuten järjestään kesätamineissa – hatut päässä ym. Tänne tuli ensin pari herraa kysymään, jos saa tulla ja täältä piti panna nelisenkymmentä hevosta hakemaan niitä. Oli se kumma, kun ei punikit ottaneet niitä hevosia!

Yksi suomalainen lääkäri, joka oli hakemassa niitä, kertoi, että kyllä ne punikit olivat huonoissa varustuksissa. Kenkiä ei paljon minkäänlaisia. Kaikki muu sitä mukaa. Lääkäri oli myös kysynyt joltakin, että minkä tähden te oikein aloititte tämän sodan. Se oli siihen vastannut, että kyllä tämä on surkkaa. Niin, että eiköhän siitä tule reiru sentään, kun kerkii. Onhan meillä mahtava auttajakin!

Muuten me voimme täällä erittäin hyvin. Suoma se hääriä sairaalassa ja väliajoilla pesee pyykkiä ym. Paavon eväät jo melkein syötynä, niin ettei lisä pahaa tekisi. Rautatiellä nimittäin otetaan suurempiakin lähetyksiä tänne lähetettäväksi.

Kun saisi leipää ja voita, että saisimma täällä aamulla kahren kera syödä sitä eikä tarvitsisi mennä ruokalaan. Me nim. keitämme kahvia joka aamu vuorotellen, jos vaan jollain sattuu olemaan sokeria.

Kyllä siihen juomajuttuun on pantu aivan mahdollottomia, ei täällä sellaista ollenkaan tehdä – ei täällä kansakoululla, enempää kuin muuallakaan.

Tykkimiehet olivat paikoillaan ja ampuivat junaa, että tomisi. Se on ilkeää, kun tuollaisia juttuja levitetään.

No niin Herran huomaa taas hetkiseksi. Terveisin kaikille. Mauno

Kirjeiden mukaan Suoma oli myös sairaalahommissa Vilppulassa, mutta tämä kuva voi olla myös muulta ajalta tai joltain kursilta. Näin hienon kuvan ottaminen rintamaloissa ei ehkä ollut mahdollista. Suoma istumassa toinen vasemmalta.

Seuraavassa Maunon kirjeessä kerrotaan kovimmasta paikasta, johon Mauno ja Paavo joutuvat tällä rintamalla ja sen päättymisen onnekaasti kertoi Vilppulan lukon lujuudesta ja antoi käänteen sodalle.

Punaisten toinen yleishyökkäys käynnistyi 10. maaliskuuta. Seuraavana päivänä Vilppulan rintamapäällikkönä toiminut Riihimäen punakaartin päällikkö Erkki Karjalainen tilasi Tampereelta veturin ja kaksi vaunua tarkoituksenaan lastata ne räjähdysaineilla ja lähettää juna kohti valkoisten huoltokeskuksena ja esikuntana toiminutta Vilppulan asemaa. Tämän jälkeen punaisten suunnitelma oli hyökätä räjähdysten aiheuttamassa sekasorrossa. Valkoisten puhelintiedustelu kuitenkin sai

hankkeesta vihiä Tampereella ja ehti varoittaa Vilppulassa olevia joukkoja. 13. maaliskuuta punaiset lähettivät junan matkaan. Se jyräsi läpi radalle asetettujen esteiden ja rikottujen kiskojen ja pysähtyi lopulta asemalla, jossa ylipaineistettu veturi onnistuttiin tekemään vaarattomaksi ennen sen räjähtämistä. Punaisten panssarijuna eteni samalla noin kilometrin päähän Vilppulan silloista, mutta joutui palaamaan takaisin saatuaan osuman valkoisten tykkituloesta, eivätkä mukana seuranneet punakaartilaiset päässeet hyökkäämään asemalle. Neljä päivää myöhemmin punaiset aiכוivat vielä hyökätä kahden panssarijunan tukemana, mutta kun valkoiset samaan aikaan etenivät Länkipohjan taistelun jälkeen kohti Orivettä, saarroituksen välttääkseen punaiset päättivät vetää joukkonsa pois Vilppulasta ja Ruovedeltä. Näin Vilppulan rintaman taistelut olivat ohitse 18. maaliskuuta mennessä, jolloin valkoiset lyhyen taistelun jälkeen valtasivat Lylyn aseman. Taistelussa kaatui ainakin kaksi punakaartilaista. Tämän jälkeen punaiset vetäytyivät kohti Tamperetta.

Mauno kirjoittaa Vilppulasta 12.3.18

Rakas Kotiväki!

Kiitoksia antimistanne! Paavo vain vähän moitti, kun ei kenkiä kuulunutkaan!

Niin täällähän on ollut tappelun tapaista jo viidettä päivää yhtä mittaa.

Sunnuntaina puolivälissä alkoi tykkituli ja sitä sitten on kestänyt tähän asti. Lentokoneita on näkynyt joku päivä ja paraikaa leijailee tuolla kaukana. Wihollisen tietysti, sillä meidän koneet tietysti tulevat sitten vasta kun ei enää tarvita.

Kaikki muukin apu tänne saapuu silloin kun se on myöhäistä. Eilen täällä oli oikeen helvetillinen tuli. Kranaattia tuli kuin korveesta kaataen. Ei siinä erottanut mitään eri laukauksia. Ne pommittivat sellaisilla pikatykeillä. Meidän komppanialla on nyt kaksi kuularuiskua, joissa on omat miehet käyttäjinä. Toisessa olen hoitajana ja lisäksi 5 miestä, joista Paavo on myös yksi.

Lauantai-iltana saimme sen haltuumme ja pyhänä puolenpäivän aikana piti mennä jo linjoille, ja siitä asti olemme sitä hoitaneet.

Maanantaina saimme yhden ainakin haavoittumaan pahasti, joka luikki tuolta kurvista – kurvi on noin 1 ½ kilometrin päässä. Joka päivä sinne sitten vähän väliä on laskettu muutamia kutia!

15.3 Jatkan tätä nyt vasta kun häiritsivät taas eilen kesken kaiken.

Keskiviikkona ne tekivät aika fiinin tempun. Olin juuri tuossa sillalla vahdissa ruiskua, kun rupesi näkymään junan savua ja

samassa oli juna näkyvässä, tullen täyttä vauhtia. Ammuimme kyllä sitä kuularuiskulla, mutta se tuli vain niin kuin viimeistä päivää.

Odotin, että koska se menee kumoon, kun rata oli rikki, mutta yhtä pulskaa se vain tuli. Silloin ajattelin nyt pitää lähteä hypäämään ja kun katselin ympärilleni ei patterilla näkynyt ketään, olivat jo "poistuneet". Tuskin olin päässyt radan sivuun, kun se täyttä lentoa mennä porhalti sivu, vieden mennessään meidän patterimme ja ruiskumme. Se meni yhtä pulskaa asemalle pidättyen vihdoinkin siellä. Onneksi meni yksi veturimies ja pani lisää vettä, sillä pannu oli aivan tyhjä ja höyryn paine kauhea, niin se oli räjähtää milloin tahansa. Punikit kai aikoivat sillä tavoin räjäyttää sillan. Junassa oli vain kaksi halkovaunua täynnä halkoja ja aivan uusi veturi.

Panssarijuna pysyi aisoissa osaavan tykistön avulla.

Oli se taas onni meille, kyllä siinä olisi voinut käydä hyvinkin huonosti.

Me trykkäsimme radalle ja rupesimme rakentamaan uutta patteria, hyvä se olikin sillä samassa rupesi näkymään toista junaa ja sieltä ammuttiin kaikenlaisilla vehkeillä.

Mutta pyörtää piti, kun ammuttiin sitä kanuunilla niin että oli yksi kauhea rytinä ja pauke. Ne vastasivat kans kovalla tulella.

Pari kertaa se juna yritti vielä tulla, mutta pyörtää piti. Sitten ne rupesivat ampumaan tykeillä niin, ettei ikinä vielä ole sellais-

Punaisten panssari juna tuhoittuna myöhemmin.

ta moisketta kuultu. Turhaan ne kuitenkin onneksi ampuivat, ei haavoittunutkaan yksikään sotilas.

Torstaina oli hiljaisempaa. Iltapäivällä kyllä taas jymisi. Yöllä sitten rupesi kuulumaan kova kiväärin pauke ja sitä kesti tunnin verran. Punikit rupesivat ampumaan meidän hiihtomiehiämme ja meikäläiset vastasivat ankarasti.

On se vähän ilkeää, kun yöllä oikein paukkuu eikä tiedä yhtään mistäpäin tulee!

Sodan jälkeinen kuva silloista kertoo miten korkealta Maunon pesäke pyyhkäistään ratapenkalta alas. Pesäke oli kuvan vasemman reunan haaraisen koivun tasolla, keskellä rataa.

Saappaanjälki-kirjassa on laaja kuvaus miten tapahtumat kulkivat sotapäiväkirjojen mukaan.

Maunon kirje oli todella tarkka ja totuudenmukainen kuvaus tapahtumasta.

Paraikaa paukkuvat tykit nytkin vaikkei erittäin lujaa. Kyllä miehet ovat jokseenkin kuittia, kun kuudetta vuorokautta yhtä mittaa pitää olla jännityksessä. Wäsyksissä tässä ovat kaikki. Saa nähdä koska ne oikein hyökkäävät, kun näin kauvan valmistelevat hyökkäystä.

Kyllähän siitä tulee kova ottelu, kun se kerta alkaa, tällainen jännitys väsyttää niin perhanasti. Kyllä ne lämpimän vastaanoton saavat.

Nyt juuri ilmoitettiin, että panssarijuna on tulossa. Jatkan kun kerkiän...

Kello puoli viisi ei ole vielä ainakaan kuulunut erikoisempaa. Eipä tässä nyt muista sen enempää.

Siis rakkaimmat terveiset kaikille Suomalta, Paavolta, Maunolta. Kirjoittakaa nyt pian.

Koskenkorvalta Maunolle 15.3.18

*Terveiset täältä
kotoa. Oletko saanut
sen korin, jonka Pentti
piti tuoda. Taisi jättää
sen matkalle. Lähetämme
nämä Paavon saappaat kun
osotteelas, kun ei Paavon
tiedetä. Aililta saimme
terveiset Hyvä hän voi
hyvin. Koulu on käynnissä
täällä. Taidatte olla menossa
eteenpäin, kun ei sieltä
kuulu mitään. Täällä ro-
daan hyvin. Terveiset
kaikilta kotolaisilta.*

Ilmajoen Suojelus-
kuntalainen

Mauno Kosken-
korva
III Komppania
Vilppula

Terveiset täältä
kotoa. Oletko saa-
nut sen korin, jon-
ka Pentin piti tuo-
da. Taisi jättää sen
matkalle. Lähetäm-
me nämä Paavon
saappaat sun osot-
teelllas, kun ei Paa-
von tiedetä. Aililta
saimme terveiset.
Kyllä hän voi hyvin.
Koulu on käynnis-
siellä. Taidatte olla
menossa eteen-
päin, kun ei sieltä
kuulu mitään. Tääl-
lä voidaan hyvin.
Terveiset kaikilta
kotolaisilta.

Paavo kirjoittaa Ilmarille Vilppulasta 16.3.1918

Rakas Veli

Kiitos kirjeestäsi oli hauskaa, kun sain kirjeen sulta. Mitäs sieltä kotua päin nyt kuuluu, ovatko kaikki terveitä. Kyllä täällä on vielä ainakin kaikki terveitä, ei ole ketään vielä kaatunut eikä haavoittunut.

Täällä on tapeltu pyhästä asti melkein joka päivä, tykillä on ammuttu niin että vonkunut, ei siitä ampumisesta enää piittaa mitään. Kaikkihin sitä tottuu. Kuinkas Isä siellä jaksaa onko hän pysynyt terveenä ja kuinka siellä työt luistaa. Taitaa Isällä olla paljon hommaa ja työtä siellä. Ei sitä nyt tierä koska täältä pääsee kotona käymään ei kerkiä enää kirjoittamaan pitää taas lähteä vahtiin. Koska ne kengät tulee, kun ei Pentti tuonutkaan.

Ei muuta kuin hyvästi nyt taas ja sano kaikille ja voikaa hyvin.

Paavo

Esikunnassa Könni ja Västi olivat Ilmajoelta, mutta myös muiden pitäjien edustajia oli paikalla. Miten hyökkäyskäskey annettiin ja mitä sitten tapahtuu selviää kirjasta Saappaanjälki.

Operaatio Tampereen valtaamiseksi käynnistyi 15. maaliskuuta, kun Hjalmarsonin osasto lähti etenemään Virroilta kohti Kurua ja valtasi Muroleen vasta Mannerheimin patistelun jälkeen 19. maaliskuuta. Wilkman puolestaan aloitti hyökkäyksensä Länkipohjassa 16. maaliskuuta ja saavutti voiton samana päivänä Länkipohjan taistelussa, minkä jälkeen

hän oli valmis etenemään Orivedelle. Wetzerin oli määrä aloittaa eteneminen Vilppulassa 17. maaliskuuta, mutta hän ei saanut sitä käyntiin juuri lainkaan. Wilkmanin joukot valtasivat Oriveden uudelleen 20. maaliskuuta, mutta punaiset olivat sitä ennen ehtineet evakuoita pohjoisen rintaman joukkonsa Oriveden eteläpuolelle, joten suunnitelma luoda Tampereen pohjoispuolelle motti epäonnistui. Wetzerin joukot puolestaan lähtivät etenemään rautatietä pitkin kohti Siitamaa ja Suinulaa.

Suoma kirjoittaa Orivesi 21.3 1918

Rakkaat kotolaiset!
Terveisiä nyt täältä. Tulimme tänne eilen illalla ja kävimme aamulla likellä Suinulaa, mutta punaisia vastassa tulimme takaisin tänne. Miehet jäivät sinne ketjuun ehkä ovat saaneet jo taistella ja pääsneet eteenpäinkin. He lähtivät jo tiistaina Vilppulasta junalla. Kolme junaa meni peräkkäin tästä sinnepäin ja miehiä marssii molemmin puolin tietä Tampereelle päin. Ei ole suurempaa vastusta ollut tällä matkalla ehkä eteenpäin mennessä on

suuri vaara.

Kyllä punaisia on paljon haavottunut sunnuntaisessa taistelussa kun 200 on Korkeakosken kenkätehtaalla ja monta junaa on mennyt Helsinkiin ja Hämeenlinnaan aivan haavoittuneita täynnä. Se on aivan merkillistä, kun meikäläisiä ei ketään haavoittunut ja sellaista elämää kun ne tykit piti aamuvarhaisesta iltamyöhään. Kun muutama syli enää oli meidän tykkeihin kun ne osasivat ja niin likelle aivan meikäläisten tykkien ympärillä vaan maa ja huoneet tuoksahteli eikä ketään sentään haavoittunut eikä kaatunut.

Minäkin menin Lainan kanssa juuri sairaalaan, kun jymähti vaan meidän takana punaasten kranaatti. Lähetän kopan kotia ja siinä on kranaatti, jonka sain pojilta. Saa nähdä, jos se tulee perille ne pullot on ambulanssin, pane tallelle. Mauno sai sen paketin mutta en tiedä mitä siellä oli, kun ne eivät ehtineet mulle näyttää. Mauno oli saunassa juuri ennen lähtöään. En nähnyt poikia ollenkaan matkalla he olivat menneet edellisellä junalla ja olivat edellä etuvartiossa.

Kuulkaa alkää lähettäkö mitään vielä ennenkö tiedän paremman osotteen, jos ne menee hukkaan matkalla. Jos Antilan Katri tulee tänne niin sano, että hakee tavaransa Vilppulasta, jätimme ne sinne, kun emme tienneet, jos tulee enää ollenkaan. Käskekää nyt Katriin pian mulle kirjottaa hyvää vointia nyt vaan kaikille Jumalan haltuun.

Suoma

Voisinko saada kengät, nämä menee aivan hajalle, ratkee aivan, kun neuloo. Röyskölän osuuskaupas on hyviä. Tämä on aivan liikaa rahanmenua teille. Numero 27.

Punaisten viimeinen rynnistys Vilppulan lukkoa vastaan osuu juuri samalle päivälle, kun valkoiset päättävät lähteä etenemään kohti Tamperetta. Ilmajokiset kokevat tappioita heti lähdössä, mutta vaikeiden vaiheiden kautta sota etenee Suinulaan asti.

Mauno ja Paavo kirjoittavat Suinulasta 23.3.1918

Rakkaat kotolaiset!

Terveiset nyt täältä Suinulasta. Täällähän sitä nyt ollaan terveinä ja reippaina kuin ennenkin. Kyllähän tässä väsyttämään pakkaa, kun ei ole kunnollista yötä viettänyt moneen aikaan, mutta sotaa tämä onkin! Savon pataljoona tuli aina Orivedelle asti etujoukkoina siitä asti olemme me olleet tienraivaajina. Suuret joukot meitä tänne painoi ja monelta taholta.

Ruovedeltä käsin tuli kapteeni Walleniuksen joukot. Ja vastemmalta käsin muita. Me sitten tulimme pitkin rataa. Tämä paikka otti koko lailla lujille. Me kuularuiskumiehet olimme panssarijunan tapaisessa ja tulimme aina edellä. Mutta Orivedeltä tännepäin olivat punaiset räjäyttäneet sillan, joten siinä meni aikaa paljon ennekuin saatiin se kuntoon. Juuri kun sitä korjattiin tuli vihollisen panssarijuna ja rupesi pommittamaan meitä tykeillä, mutta ei saanut mitään aikaan. Se poistuikin hetkisen päästä ja korjausta jatkettiin. Kun se kesti niin kauan niin jalkaväki lähti edeltä käsin ja kerkesi likelle Suinulaa, vaikka piti miesten pitkin mettiä vahvassa lumessa trompia. Parahiksi kerettiin apuun, sillä se muiden panssarijuna pommitti kovasti meikäläisiä. Meikäläiset vastasivat kans kanuunilla tuolta sivusta käsin. Niiden panssarijuna ampui kuularuiskuilla pirusti meikäläisiä,

mutta huonolla tuloksella, pari härmäläistä sanovat kaatuneen, Ilmajokisista ei haavoittunut ketään.

Me ajoimme panssarijunallamme asemille ja päästelimme kuularuiskuilla pitkin asema-aluetta, vaikka sieltä oli punikit jo poistuneet ja juuri poistumassa. Saapas nähdä kuinka lujalle seuraava asema Kangasala ottaa, puhumattakaan Tampereesta. Kyllä kai meitä siinä kaatuu toinenkin mies. Enpä taas kerkiä enempää, siispä Herran huomaa ja terveisiä

Paavolta ja Maunolta.

Punaisten räjäyttämän jokiristin sillan korjaus menossa, jonka jälkeen matka jatkui.

Kun hyökkäys alkoi, työnnettiin kuvan ”valkoisten panssarijunaa” edellä ja vastassa oli melkoinen hirvitys, josta kuva oli edellä, tuskin kuitenkaan juuri tuo kuvassa oleva. Tässä oltiin todella maalitauluna ja lisäksi vielä tosi kylmä keli ja viima jäädyn kasvot ja sormet.

Koskenkorva 24.3.18

Rakas Mauno veikko!

Rakkaat terveiset kaikilta ja kiitokset kirjeestä ja kortista. Missähän maailman ääriellä nyt olette, kun tämä sapuska laatikko saapuu perille.

Miltä maailma näyttää siellä päin. Joko olette olleet taistelussa, onko kovaa vastarintaa.

Juuri sanoivat, että Viipuria pommitetaan ettehan siellä ole?

Milloinkahan Aili mahtanee päästä vapaaksi. Totta yrität sinne, jos sillä rintamalla olet.

Miltäs nyt komppania näyttää ovatko miehiä paikallaan? Onkos Kanninen teidän mukana ja oletko kuularuiskussa vielä?

Täällä ei kuulu mitään erityisempää. Muonan etsijöitä käy aina 7–5 henkeä päivässä, että mikä vielä eteen tulee ennenkö kesä loppuu. Kauniit ilmat on tavattomasti.

Panimme puhtaat vaatteet, että saat muuttaa ja anna näille likaaset kyllä tuovat pois. Sitten tuossa päällä on Vilholle evästä ja alla sulle. Yhteistä kropsua on sitten kaikille. Anna sitten

Vilholle nuo eväät. Panimme nyt mitä oli pidä hyvänä sitä kaikkia.

Saatteko te siellä mitään syömistä?

Lämmin tervehdys kaikilta. Elä terveenä, Jumalan hal-
tuun.

Suoma

Isäkin kirjoittaa

21.3 Suoma kirjoitti Orivedeltä ja oli jo 24 pv kotona, eli Lotat vapautettiin heti hyökkäysvaiheen alettua. Suoma epäili, että veljet on jo Viipurissa!

Tässä vaiheessa sotaa tiedot eivät olleet aivan kohdillaan ja Tampereen valtaus ottaa paljon odotettua kovemmalta. Tiedot kotirintamalle tulivat ensimmäisen hyökkäyksen perusteella, joka ei kuitenkaan onnistunut ja aiheutti sodan suurimmat tappiot puolin ja toisin.

Katri kirjoittaa: Kotona pitkänä perjantaina 1918

Rakkaat veljekset

Kovalla vauhdilla te menettekin eteenpäin, kun kerran alkuun pääsitte. Kuinka te olette selvinnyt näistä taisteluista? Oletteko edes vielä terveenä?

Koska pääsette lomalle, ettekö ole jo hyvin väsyneitä? Kuka olis uskonut, että te olette sellaisia sotasankareita. Teidän rintamalla olijoiden pään ympärille on muodostunut oikein sellainen sädekehä – voiton seppäle. Me täällä rintaman takana katsomme teihin kuin joihin ihmeellisiin olijiin ... (*epäselvää tekstiä*)

...ovat kehuivat mikä yhtä ja mikä toista ja mikä kaikkia yhteensä. Isä tässä juuri nauroi kuinka Rinta-Nikkolan Helmi ei tiennyt muista kuin Maunosta. Maunon urhoollisuudesta ja Paa-von myöskin. Sillä oli vain mielessä, kun isä ja Inkeri olivat olleet siellä käymässä. Kyllä se on suuri kunnia, kun on sellaisia veljeksiä, etteivät olekaan mitään nauku Maijan poika. Vielä niitä elää Vänrikki Stoolinkin miehiä!

Vilho (Leppioja?) on tullut myöskin kotiin käymään ja on ker-tonut sieltä monenlaista mielenkiintoista.

Tulin kans juuri tänä aamuna käymään neljäksi päiväksi ja tulee niin pitkäksi päivät, kun täällä on niin ihmeen hiljaista. Tus-kin muusta puhutaan kuin poissaolijoista. Näin minä viime yönä untakin, että me Maunon kanssa puristimme toistemme käsiä oikein kauvan, että tuli niin ikävä teitä kuin se ei ollutkaan totta. Kumpu Jumala sallisi sen ihanan ajan vielä kerran koittaa, että

***Tämä kuva voisi olla kotijoukoista vaikka se ehkä on muu-
tama vuosi myöhemmin otettu. Kuvassa on viisiviisarinen
könninkello, joka joudutaan myymään huutokaupassa.
Aatto, Paavo, Ilmari, Mauri, Suoma, Katri ja Aili Krook.***

saataisiin olla kaikki yhdessä rakkaassa kotikullassamme.

Kyllä se on uljasta aikaa, kun saamme ottaa teidät sankareina ja voittajina vastaan, toivottaa tervetulleiksi kotikunnaille. Jumala yksin tietää tuletteko kilpenne kanssa vai päällä – niin kuin se entisajan äiti sanoi – mutta joka tapauksessa tulette sankareina ja voittajina!

Meidän velvollisuutemme on silloin, jos kaadutte kantaa surumme yhtä uljaasti kuin te olette taistelleet ja vuorattaneet verenne isänmaan edestä.

Keskiviikkona täällä oli ollut hautajaiset niille kaatuneille. Ne olivat olleet oikein suuremmoiset, ihmisiä oli ollut niin paljon, ettei ollut aikooihin kaikki mahtuneet kirkkoon. Ilmajoen lippukin oli vihitty ja jääkäripataljoona oli tehnyt valan, puheita oli pidetty ja laulettu ym. Se lippu oli kuulemma ollut oikein onnistunut. Jääkö se tänne sitten vai lähtee se sinne teille?

Oletteko nähneet toimittaja Haapalaa siellä rintamalla? Hän lähti sinne pääsiäisen pyhäksi uutisten hankkimiseen ja innostamaan poikia ja myöskin itse innostumaan.

Saitteko häneltä paketin, jonka lähetin. Ei ollut muutakaan sinne panna niin ajattelin, että laitanhan niitä pala painikkeeksi. Ei ole enää karamelliakaan. Isä on myöskin kovassa touhussa lähteä käymään joskus siellä rintamalla. Jukka enohan on myöskin siellä käymässä, oletteko saanut häneltä pakettia kotoa.

Jokohan mahtanette olla Tampereella? Niin juttelevat täällä. Liputkin jo liehuvat sen kunniaksi.

Isä käskää sanoa paljon terveisiä teille, hän voi oikein hyvin, murehtimaan vain pakkaa teirän puolestanne. Sanoo että työt sujuvat sentään koko hyvin ja elot riittävät loppuun asti niin ihmisillä kuin eläimilläkin. Kaikki jaksavat hyvin täällä, niin hiljais- ta vain on. Vaasassa aika menee koko nopeaan, kun on läksyjä niin paljon. Välistä se lukeminen tuntuu niin puulle, kun mieli palaa usein sinne rin- tamalla. Muistakaa nyt pian minuakin. Maan- nantai illalla menen jo Vaasaan. Korkeim- man käsi teitä varjel- koon! Rakkaimmat terveiset ja yhtä sydä- mellinen käden puris- tus teille molemmille kuin yöllä unessakin. Katriilta

Verinen kiiras- torstai 28. maalis- kuuta:

Ensimmäisen suu- ren valloitusyrityksensä valkoiset tekivät kiiras- torstaina 28. maaliskuuta. Silloin aamulla klo 7 tykistö alkoi mouka- roida Kalevankangasta ja hyökkäys alkoi tuntia myöhemmin. Punaisten asemat olivat kuitenkin paljon lähempänä kuin valkoiset olivat arvioi- neet, joten tykistötuli ei ollut tehonnut toivotulla

**Ruumiiden tunnistusta Kiiras-
torstain taistelun jälkeen Messu-
kylässä.**

tavalla. Lisäksi punaisten tulenavaus tuli valkoisille yllätyksenä. Valkoiset hyökkäsivät kaupungin itä- ja eteläpuolella koko matkalla Hatanpäältä Näsijärven rannalle, mutta päätaistelu käytiin Kalevankankaalla. Keskeis- tä roolia taistelussa näyttelivät vastikään valkoisten apujoukoiksi tuodut asevelvollisosastot. Valkoiset juutuivat Kalevankankaan hautausmaal- le ja kärsivät suuria tappioita. Taistelussa useat valkoiset joukko-osastot, muun muassa ruotsalainen prikaati, kärsivät suuria tappioita ja menettivät taistelukykynsä.

Kalevankankaan taistelu oli Raudun taistelun ohella koko sisällissodan verisin yksittäinen taistelu. Valkoiset menettivät koko päivän aikana hieman yli 200 miestä, punaiset noin 100. Pelkästään valkoisten asevelvollisuusjoukkoja komentaneita jääkäreitä kaatui tuon päivän aikana 28, osin sen vuoksi, että heidät erotti helposti vihreästä univormustaan. Seuraavana päivänä jääkäriupseerit ja -aliupseerit saivat määräyksen pukeutua samanlaisiin asuihin kuin miehistö.

Koskenkorva pääsiäinen -18 Juho kirjoittaa

Hyvä Mauno ja Paavo

Rakkaat poikani. Kyllä me täällä hyvin voimme, kun te vain henkis pysyisitte, mutta teidän elämänne on hiuskarvan ne- nässä, että kyllä suuri Jumalan varjelus, jos säilytte hengissä. Kiitos nyt kirjeestä- si on niin kovin ihanaa saada sieltä kirje. Kyllä oli oikeen, että ette tulleet kotiin, jos kerran olette terveitä, sillä nythän siellä miehiä tarvitaan. Pojat menee kouluun keskiviikkona Ilmari ja Aatto. (Seinäjoelle?) Katri on ollut kotona, meni nyt Vaasaan.

Täällä on täysi talvi. Kovalle taisi ottaa Tampere ennen kuin punikit antautuu.

Kirjoita pian lisää. Toivon teille Juma- lan siunausta Voikaat hyvin. Terveisiä kaikilta

Kuinka te nyt jaksatte? Me voimme hyvin Katri on kotona. Koska pääsette kotia? Tulkaa pian, me niin odotamme, kirjoittakaa pian Kalervolle.

Kotia tulkaa pian meniin odotamme, kirjottakaa pian Maurille.

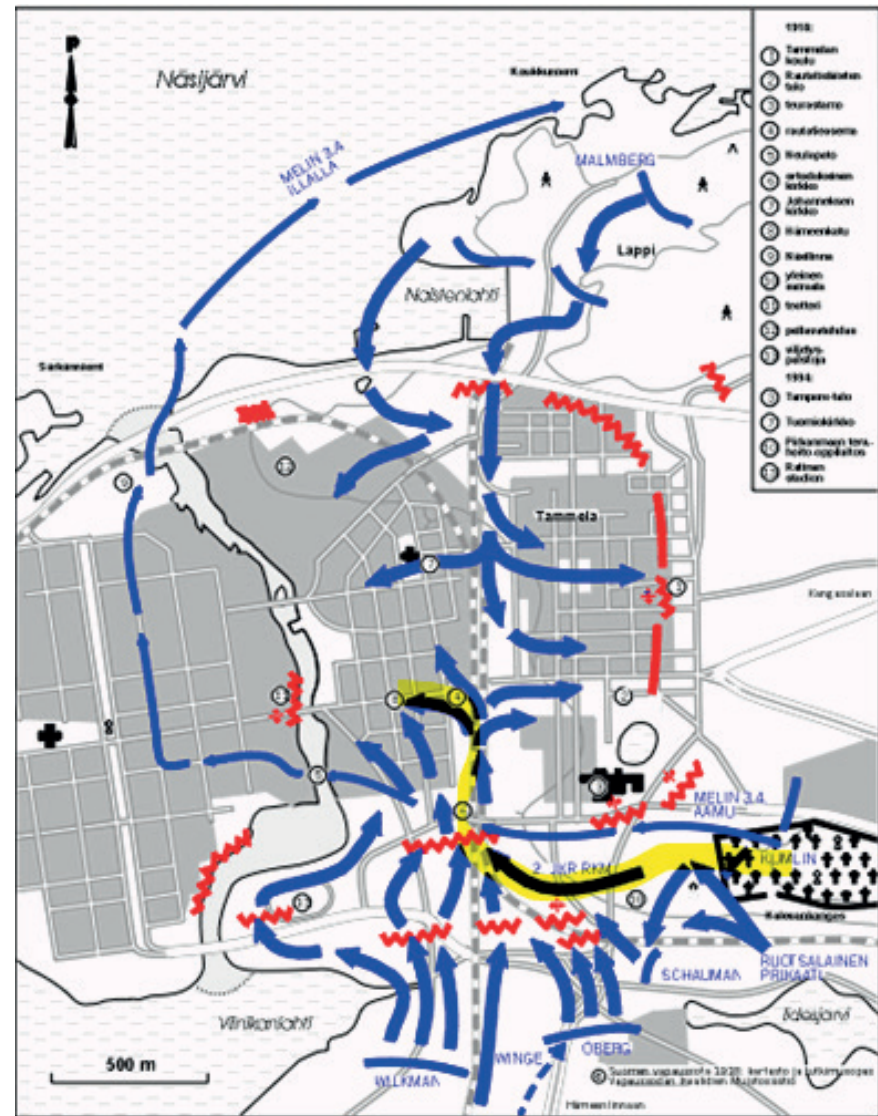
TAMPEREEN VALTAUS

Seuraavaksi valkoisten sodanjohto päätti, että Tampere vallattaisiin 3. huhtikuuta. Hyökkäävät joukot alistettiin eversti Wetzterille ja jaettiin kolmeen ryhmään. Majuri Lauri Malmbergin komentaman ryhmä A:n piti hyökätä koillisesta Lapinniemen suunnasta, eversti Eduard Ausfeldin komentaman ryhmä B:n idästä Kalevankankaalta (Ilmajokiset) ja eversti Erik Grafströmin komentaman ryhmä C:n etelästä kohti Ratinanniemeä. Hyökkäyksen kärkeen sijoitettiin Kalevankankaan taistelussa kunnostautuneet 2. jääkäriyrykmentti ja ruotsalainen prikaati. Hyökkäys aloitettiin aamuyöllä kello 3, mitä edelsi tunnin ajan kaupunkiin kohdistunut voimakas tykkitulo, joka tuhosi paljon keskikaupungin rakennuksia. Hyökkäys ei aluksi edennyt suunnitelmien mukaan, sillä pääosa valkoisista juuttui paikalleen. Erityisesti Ratinassa valkoiset kärsivät suuria tappioita (Lapualaisia). Kaupunkiin ammuttiin viitisen tuhatta laukausta tykeillä ja keskustaa jouduttiin valtaamaan kortteli korttelilta. Ankaria taistelua käytiin Sorin ahteella, missä punaisilla oli konekiväärejä, sekä Näsikalliolla, jolla sijaitseva Näsiliinna vaihtoi taistelun aikana omistajaa peräti kolme kertaa.

Valkoisten hyökkäys lähti uudelleen liikkeelle ensimmäisen taistelupäivän iltapäivän aikana, kun pohjoisin ryhmä sai vallattua rautatieaseman ja jatkoi etenemistään radan yli Kyttälän puolelle (Ilmajokiset tässä mukana). Tämän jälkeen myös idästä ja etelästä hyökänneet joukot pääsivät etenemään varsinaisella kaupunkialueella. Valkoiset saivat iltaan mennessä haltuunsa koko Tammerkosken itäpuolisen osan kaupungista. Huhtikuun 3. päivä oli Tampereen taistelun verisin yksittäinen päivä. Sen aikana kaatui noin 230 valkoista ja 180 punaista. Punaiset pyrkivät pysäyttämään valkoisten etenemisen Tammerkosken ylittävälle silloille, mutta toimivan johdon puuttuessa heidän puolustuksensa epäonnistui pahasti, sillä valkoiset pääsivät huhtikuun 4. päivän aamuna melko helposti, kosken yli useastakin paikasta. Ausfeldin joukot ylittivät pohjoisessa rautatiesillan ja valtasivat Näsiliinnan uudelleen, Grafströmin joukot tulivat etelässä yli neulapatoa pitkin, ja lopulta valkoiset pääsivät myös Hämeensillan esteiden läpi konekivääritulen tukemina. (Ilmajokisten konekivääri tulittaa sillan yli teatteritaloa). Taistelut jatkuivat koko päivän ajan kaupungin keskustassa, ja iltaan mennessä valkoiset etenivät Hämeenpuistolle saakka,

mutta punaiset eivät vieläkaan luovuttaneet.

Lopuksi antautuneet punaiset vangittiin ja kerättiin Kaupatorille eli nykyiselle Keskustorille. Vankeja kertyi noin 11 000. Johtajiksi osoitetut ja venäläiset ammuttiin, muut siirrettiin vankileireille.

Ilmajokisten reitti keltaisella

Tampereen valtauksen ja pian sen jälkeisen ajan kirjeenvaihtoa ei ole tallella. Muista muistelmista ja sotapäiväkirjoista on Saappaanjälki-kirjaan saatu selville lähinnä Maunon ja Paavon vaiheet ja Yrjö Könnin haavoittumisen jälkeiset tapahtumat. Tässä muutamia kuvia Tampereelta ja kommenttaja niistä.

Selvin taistelu, johon veljekset sain liitettyä oli Hämeensillan putsaaminen. Viereisen kuvan apteekintalon kellarista kuuluruiskulla hiljennettiin vastapäätä olevaan teatteritaloon asettuneet punaiset, josta he sitten siirtyivät viimeiseen linnakkeeseen kaupungintalolle. Mukana oltiin myös tyhjämmässä Pispalan kaupunginosaan, jossa viimeinen vastarinta lopui. Punaiset antautuivat ja kasaan kerättiin tuhansia kiväärejä ja vangit vietiin torille, jossa heitä vartioitiin ja pahimmat agitaattorit ja venäläiset teloitettiin.

Vapaussodan kuvastossa on laajasti esillä tämä ryhmäkuva Ilmajoen komppaniasta, joka otettiin valtauksen jälkeen Johanneksen kirkon rappusilla. Miten kuva syntyi ja mitä siihen liittyi selviää taas kirjasta.

Vasemmalla ylärivissä ensimmäinen pitkä mies on Sameli Nikkola ja kolmantena vasemmalta on Mauno. Eturivissä kolmas oikealta on Frans Huikku, jonka muistelmista oli paljon hyötyä kirjaa kirjoitettaessa.

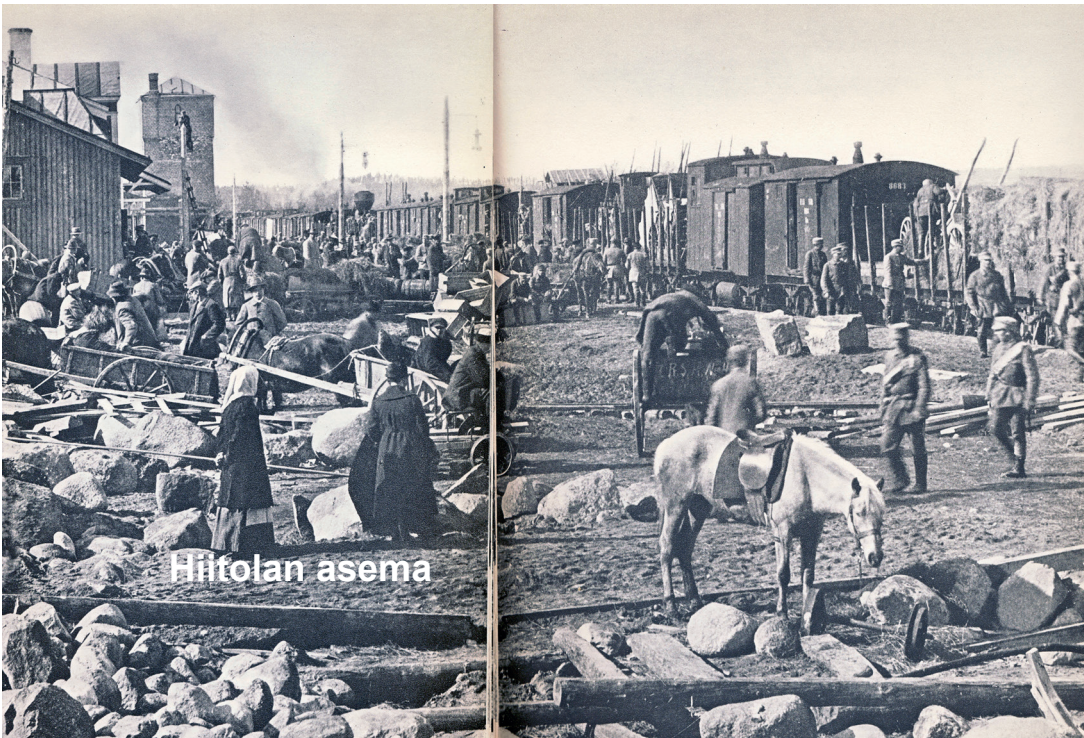
Mauno otatti kuvan itsestään ja voidaan todeta, että kirjeissä suunniteltu jääkäripuku on saatu valmiiksi ja Alapään suutarilla teetetyt pieksut ovat tulleet perille ja Paavolle myös.

Vieressä on sotilasvala Ilmajoen kirkossa ja samalla ensimmäiset sankarihautajaiset, joista mainittiin kirjeissä.

Sitten oli vuorossa Viipurin vapauttaminen.

Ennen seuraavaa vaihetta ilmajokiset ottivat omaa lomaa ja oman junan ja ajoivat lomille kun Tampere oli vallattu ja kuten Könni oli heille luvannut. Tästä vaiheesta ja lyhyen loman tapahtumista voitte lukea lisää Saappaanjäljestä.

Läheskään kaikki alkuperäisen komppanian miehistä eivät palanneet rintamalle uudelleenjärjestetyissä yksiköissä ja Paavo jäi kotiin varmaankin isän toiveesta, ettei tarvinnut jännittää enää kahden pojan puolesta ja kotona oli töitä riittävästi. Eikä Ilmaria otettu tilalle, joka oli varmaan Maunon päätös.

Valkoisen armeijan valtava suoritus oli ryhmittää joukot Viipurin valtaukseseen. Tässä kirjeessä matka alkaa ja sen vaikein vaihe on kuvattu Saappaanjälki-kirjassa ja myös valtauksen taistelut, joista kirjeitä ei ole säilynyt, mutta eri henkilöiden muistelmia ja sotahistoriaan jääneitä merkintöjä löytyi ilmajoisten osuudesta.

Mauno kirjoittaa Hiitolasta 24.4.1918

Rakkaat kotolaiset!

Terveisiä täältä Karjalasta! Meillä oli ihana matka läpi kauniitten seutujen! Tulimme oikeen sotilasjunan vauhdilla, ei pysäytetty kuin vettä ja puita ottamaan! Tampereelta lähdimme tuossa kahden seutuvilla ja olimme täällä seuraavana päivänä yhden ajoissa. Oli mukava tulla seutujen läpi, joita ei ole koskaan nähty! Kyllä se on aivan toisenlaista maisemaa kuin siellä. Jyväskylässä söimme vähäsen ja taas eteenpäin! Suurella mielenkiinnolla odotimme kuuluisaa Pönttövuoren tunnelia.

Sitä ennen oli mahtava savileikkaus, oikein päätä huimasi, kun katseli ylöspäin. Ei se ole vielä kunnossa yötä päivää ollaan puhdistamassa rataa, kun savivelli juoksee radalle. Teki se omituisen vaikutuksen, kun syöksyttiin sinne tunneliin: paljon ihminen saa aikaan, kyllä sen niin täytyy sanoa, kun katselee tunnelia.

Kun päästiin tunnelin läpi sitten nukkumaan eikä herätty ennen kuin Pieksämäellä, josta jatkettiin matkaa Savonlinnaan. Kyllä siläkin välillä on kauniita maisemia. Savonlinnassa käytiin syömässä tyttökoululla aika sievä kaupunki se Savonlinna. Siitä jatkettiin matkaa Elisenvaaraan.

Sillä välillä saatiin ihaila kauniita Saimaan vesistöjä, jotka kyllä olivat jäässä, kuten muutkin järvet. Nyt sitä ollaan täällä Hiitolan kansakoululla. Joku 8 km päässä asemalta. En tiedä koska rin-

*Mauno ja Sameli Nikko-
lan Viipurin valtauksen
jälkeen*

tamalle viedään, mutta kaippa sekin eteen tulee.

Onko Paavo hyvin saanut kaloja? Täällä näkyvät panevan rysät, kun vain pikkasenkin on avovettä. Vie nyt se kivääri ensi tilassa sinne Kauhajoelle sen valmistus kestää nim. kauan. No niin eihän tässä paljon ole mutta näethän edes, että vielä on poika hengissä.

terveiset kaikille Maunolta

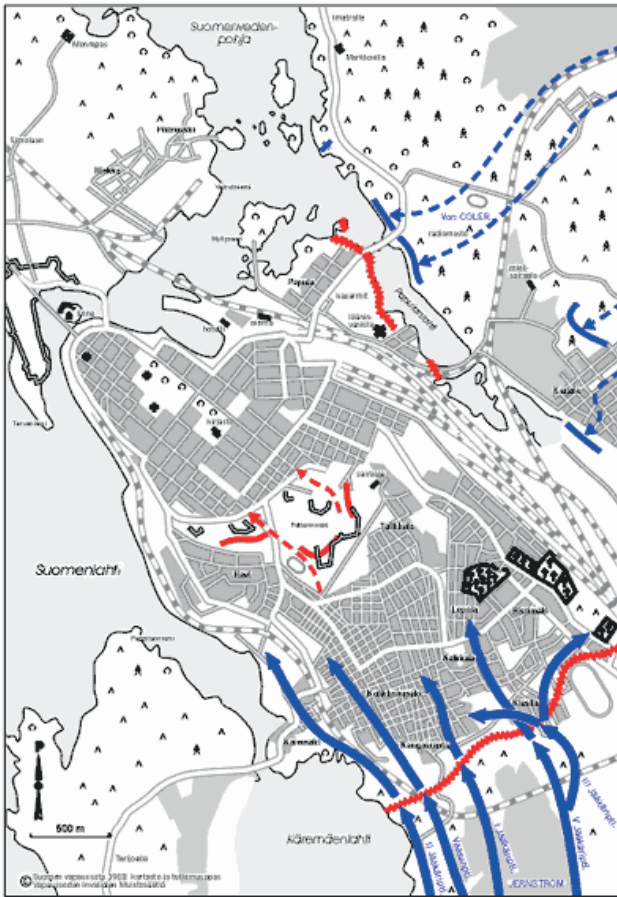
Katri kirjoittaa kortin Vaasasta 30.4. 1918

Suojeluskunta Mauno Koskenkorva Vaasan rykmentti I pataljoona II komppania, Ilmajoen suojeluskunta Karjalan rintama Kivennapa

Rakas veli! Lähetän tässä oikein ihanan vappu tervehdyksen, vaikka eihän tämä vapuksi ehdi sinne, mutta saat aina sitä katsella, kun rupeaa nukuttamaan.

Vai siellä te olette Venäjän raukoilla rajoilla asti. Minkälaiselta siellä näyttää elämä. Oletteko saaneet ottaa vihollisen kanssa yhteen vielä? Onko teillä siellä edes ruokaa? Kirjoitahan nyt sieltä jotain kyllä saitte matkustaa pitkälle melkein koko Suomen läpi. Suomakin tulee huomenna tänne käymään! Menemme vappu konserttiin. Teillä ei taida olla minkäänlaista iloa siellä. Siksi lähetän tämän neitosen sinulle iloksi. Syd. terveisin Katri (oletko saanut jo minun murupussini, taitapa viipyä matkalla)

Viipurin valtaus: Punaiset puolustajat onnistuivat torjumaan valkoisten ensimmäiset valtausyritykset 25. ja 26. huhtikuuta, minkä jälkeen valkoisten ylipäällikkö Gustaf Mannerheim määräsi keskeyttämään hyökkäämisen pariksi päiväksi. Eversti Jernströmin komentamat viisi

pataljoonaa kärsivät suuria tappioita yrittäessään 26. huhtikuuta hyökätä kohti Viipuria idästä avoimen maaston läpi suoraan päin punaisten konekivääriltä.

Valkoisten ratkaiseva hyökkäys Viipurin keskikaupungille alkoi huhtikuun 28. päivän vastaisena yönä keskiyöllä kaupungin itäpuolelta. Hyökkäystä edelsi mitava tykistövalmistelu, jonka yhteydessä täysosuman saanut punaisten ammusvarasto Patterinmäellä räjähti kokonaan ja useat Viipurin kaakkoiset esikaupungit kuten Kolikkoinmäki kärsivät suuria vaurioita. Punaisten etulinja murtui nopeasti, mutta tilapäinen puolustuslinja onnistuttiin vielä luomaan Havin kukkulalle ja linnoitetulle Patterinmäelle. Punaiset tekivät vastarintaa hieman yli vuorokauden ajan, mutta huhtikuun 29. päivän aamuun mennessä valkoiset saivat kaupungin haltuunsa.

Lopulta noin 5 000–6 000 punaista antautui aamulla 29. huhtikuuta Naulasaaren ja Tienhaaran aseman välillä. Taistelussa kaatui noin 500 punaista.

Vangitut punaiset sijoitettiin Viipurin vankileirille, jossa enimmillään oli yli 11 000 vankia.

Viipurin taistelujen jälkimaininkeihin kuuluu myös Toivo Kuulan ampuminen riidan päätteeksi. Toivo ja Alma Kuula olivat Juho Kuhnan tuttuja ja vierailleet Koskenkorvalla, ja talon salissa on edelleen Pauli Aaltosen

hänenä tekemä patsas, muistona hänen soittosävelistään, jotka hän yhdessä Juhon kanssa on salissa soittellut. Alma vieraili talossa myös myöhemmin konserttinsa yhteydessä.

Kirjeistä ilmennyt huoli Ailista helpottaa, kun hän lähettää kirjeen. Tästäkin kirjeestä ilmenee sodan tapahtumat ja niiden käänteet ja tapahtumien raakuus. Enemmän asiasta voit lukea Seppo Aallon kirjasta Kapina tehtaalla ja lisää tapahtumista myös Ailin osuudessa.

Aili kirjoittaa Kuusankoski 9.5.1918

Rakas Mauno veli!

Oletko saanut jo korttini? Kirjoitin heti kun sain sinulta - Kuinka voitte siellä? Mitä teette, koska pääsette kotiin? Mitä teiltä puuttuu sieltä? Onko sukkia, paitoja, nenäliinoja y.m. Kirjoita nyt, jos voisin sulle hommata. Saako teille lähettää pakettia, jos täältä saisi jotain hyvää, vaikka leipoisin vähän. Etkö pääse käymään täällä. Voisin minä ehkä käydä siellä mutta ei taida liikenne olla vielä säännöllinen. Olisi mukavaa, jos pääsisit tänne hetkeksi lepäämään. Meillä on hyvää tilaa. Koeta nyt, jos suinkin ja ilmoita sitten koska tulet, että tiedän.

Ketä ilmajokisia siellä on. Tuo mukaasi yksi tai pari jos pääsevät. Kirjoita nyt tosiaan mitä tarvitsette, niin koetan hommata.

Jos et pääse tänne niin tulen kyllä sinne käymään, eiköhän siellä jossain asuntoa saisi niin kauaksi.

Me olemme täällä vähän kiinni punasenristin hommissa,

mutta pian laitan itseni vapaaksi, että saan ruveta matkavalmistuksiin. Koulua ei ole ollut koko aikana. Olemme saboteeranneet ja siksi meidän piti pistää itsemme punaseen ristiin, kun punaset rupesivat meitä ahdistelemaan. Palkkaa emme ole myöskään saaneet koko aikana, mutta toimeempa on tullu sentään, ehkä saamme ennen kuin lähdemme, en varmaan tiedä, kun asiat ovat niin hirveän sekaisin täällä. Täällä tehdään puhdistusta parasta aikaa. Ankaraa komentoa tämä uusi meininki, vaikka kyl-

läkin ovat sen ansainneetkin. Monenlaista kurjuutta siitä taitaa seurata. Kuka arvasi joulun aikana mitä kevääseen mennessä on läpikäyty.

Olisi niin hauska tavata. Kirjoita nyt pian. Tiedätkö kotoa mitään. En ole saanut sieltä vielä mitään ja onko koti säilynyt eheänä. Onko siellä ruokaa vielä kylliksi. Täällä on jo hyvin tiukkaa muutamilla.

Voi nyt oikein hyvin.

Kirjoita nyt oikein pian mulle Voi hyvin ja paljon sydämellisiä terveisiä sinulle kaikille ilmajokisille.

Jumalan siunausta teille toivotan.

Aili

Paavo oli jäänyt kotiin jo Tampereen valtauksen jälkeen ja Mauno pääsee kotiin kylvötoihin kovan yrittämisen jälkeen ja jättää Helsingin paraatin väliin. Maunon tiukka armeijassa olo toistuu vielä uudelleen armeija-aikana ja sitten saadaan olla Helsingissä aivan riittävästi.

Tältä vuodelta 1918 on kovin vähän muuta materiaali kuin edellä olleet kirjeet, joten sodan aika on varmaan lamaannuttanut kirjanpidon kirjataloudessa ja muutenkin asiakirjojen laadinnan, eikä muita tapahtumia siten vain ollut ylös merkittäviksi.

Ja sitten Juhon viimeinen kirje ja huokaus ja toivo herää tulevasta.

Koskenkorva Toukok. 9 pv 1918

Rakas Poikani Mauno!

Monet kiitokset kirjeestäsi: on se nyt edes asia että olet vielä henkissä. Miten kauan sitä sotaa vielä kestäneekään. Kun et mitänä kotiin tulosta puhunut ja mistäpä tiedätkää kotiin tuloista ei suinkaan ne mitänä juttele.

Kun vain pääset niin tule pois ja tapelkoot vakinaiset ja ne keski ja eteläsuomalaiset nyt jo vuorostaan jos nimit tappelua yhä pitää Ryssiä vastaan jatkaa.

Mikähän kun ei siitä Ailista kuulu yhtään mitänä, onkohan se nyt edes siellä henkissä. Kun Helsingin lehdissä sanotaan että 54 henkilöä on kateissa Kymin tehtailta sitä ei sanottu onko siinä mukana naisia. Millähän keinoilla sinä saisit jotain selvyyttä siitä, voisko esim sinne Telefoonilla puhua, minä olen koettanut sinne eilen sähköttää jos hänestä sitten vastattanee. Jos ei niin kai minun täytyy sinne lähtiä sitä katselemaan. Kun sinä Mauno olisit saanut loman että menisit sieltä Viipurista päin siellä käymään, mutta se lienee vaikeata saada lomaa. Mureuttaa niin kovin kun ei siitä kuulu mitänä kun ei edes tule kirjettä.

Täällä on aina vain kylmät tuulet, oraat näyttää taasuten kuten viime keväänäkin kovin kärsivän näistä ilmoista. Kylvön teossa eli ajestelemässä tässä on oltu, latvassa on vainiot suorettuna. Huomenna pitäis alettaman kylvämään. Kyllä pellot nyt hyvään reiruun tulee kun ne on niin kuivia ajestää.

Vain niin oli mahtava paraatti. Sanovat että Helsingis olis vielä mahtavee ensi viikolla ja että sinne kootaan koko Suomen sotajoukot mitkä vain vahti ym. ehtii.

Ennustavat, että Ryssä alkais sodan meitä vastaan liittolaisineen, mutta onpa meillä vahva liittolainen, että eiköhän tässä pärjätä.

Virkkunen piti tänään tulosaarnansa, kyllähän se puhua osaa Suomen kanssa olimme kuuntelemassa. Kyllähän se raato on sellainen uuden aijan pappi, että kyllähän sellaiset pikkupapit ovat köykäisiä sen rinnalla.

Puhuin lisäksi Pirilän kanssa teidän kotiintulostanne. Kyllähän se kapteeni Varesvaara oli ollut kovin ymmärtävinään asemamme, että kylvön teolle sitä pitäis miesten päästä. Mutta eipä siitä nyt vain ala mitänä kuulua.

Olen ajellut tuolla sinun pruvillasi ja siitä on tullut kuule niin mahtava Hevonen että en rahallakaan siitä nyt luopuisi, sillä on niin reipas juoksu ja se on lihoonutki vaikka olen sillä melkein joka päivä ajellut. Se on arvatenkin ollut ennen kipeä eli jokin

Isä Parka

•

Paavosta oli käytössä todella vähän kuvia. Tässä maininta: ehkä vuodelta 1918

Paavosta oli käytössä todella vähän kuvia. Tässä maininta: ehkä vuodelta 1918

102

Mitä 1918 Ilmajoella ajateltiin sodasta: ennen ja jälkeen.

Ilmajoella tapahtumat alkoivat vyöryä kohti sotaa varsin verkkaaisesti. Lapuan päiviltä oli saatu tietoa siitä mitä on tapahtumassa ja intoa siihen miten voitaisiin itsenäisyys vihdoin saavuttaa.

Yritettiin aikaansaada järjestyksenvalvontaa "palokuntia" ja estää Etelä-Suomessa valtaan päässyt anarkia. Kaikki, myös sosialidemokraatit olivat aluksi järjestyksenvalvonnan kannalla, mutta kun asiaa ajoivat nuoret miehet, joilla ei ollut uskottavuutta, eikä tapahtumien kärjistymistä vielä ollut havaittavissa, jäi yhteinen hanke kesken. Myöhemmin sitten tulikin jo kiire, eikä yhteistä säveltä enää löytynyt. Suojeluskunta nimettiin kunnalliseksi elimeksi ja toiminta järjestyksen nimissä alkoi, vaikka tähtäimenä oli tietenkin ensiksi venäläisten riisuminen aseista.

Siinäkin osuudessa Ilmajoki jäi jälkijunaan, kun muualla asia oli jo hoidettu, haluttiin Ilmajoella neuvotellen saada jo kärjistynyt tilanne laukeamaan ilman aseellista yhteenottoa. Tässä myös onnistuttiin.

Ilmajoella olevat joukot olivat pääosin Venäjän Itämeren maista: Viro, Latvia, Liettua, Puola eikä heidän joukoissa ollut juuri lainkaan bolshevikkejä, joten aseita ei yritetty jakaa punakaarteille, joita ei Ilmajoella aktiivisena ollutkaan, vaikka venäläiset kyllä pitivät asekoulutusta Koskenkorvan työväentälällä ja Juho Kuhna nimeää mm. myllärinsä bolshevikiksi, joka uhkaa henkeä ja omaisuutta.

Yksittäisiä akiteeraajia oli tietenkin myös Ilmajoella ja ilmajokisia oli muissa punakaarteissa päällikötehtävissä mm Kristiinan kaupungissa, jossa valtauksen jälkeen teloitettiin J. Mullof, jonka jäämistöstä on minulla tallella yksi höy-

rintamalla.

Jotenkin sekin oli kuitenkin Ilmajoella varovaisempaa kuin muualla. Seinäjoen vankileirin asiakirjoista ilmenee, että kuolemantuomioita langetettiin jo helmikuun alkupäivinä eri syistä mm varastelusta ja venäläisenä esiintymisestä. Voidaan arvela, että erittäin rajut tuomiot olivat keino estää anarkian leviämisen etelästä tänne ja myös pitää kotirintama turvallisena, jotta rintamalle saataisiin riittävästi joukkoja.

Vankilistoissa yleisenä vangitsemisen syynä oli kutsunnoista kieltäytyminen, joita oli erityisen paljon Kurikassa, mutta poikkeavan vähän Ilmajoella. Täällä monet torpparit ja rengit menivät kyllä kutsuntoihin, mutta eivät joutuneet rintamalle monista eri syistä ja välttivät siten vankileirin kurjuuden.

Erityinen piirre sodan alussa oli joukkojen ruokahuollon turvaaminen Vilppulan rintaman aikana, jossa ilmajokiset olivat erityisen aktiivisia. Myös omaiset lähettivät vaatetta ja ruokaa joukoille, joka varmasti vaikutti voimakkaasti rintaman moraaliiin ja kestävyYTEEN.

Monien muiden asioiden suhteen Ilmajoki suhditti asioita, eikä pyrkinyt tilanteita kärjistämään. Näin esimerkiksi venäläisten tyttöystävien suhteen, joita toki haastateltiin ja kirjattiin mustaan vihkoon, mutta heidän nimiään ei sentään laitettu lehteen, kuten muualla tehtiin.

Vaikka Ilmajoella podettiin ruuan puutetta, samoin kuin muuallakin, varsinainen raju nälänhätä pidettiin yhteisvastuun voimin kuitenkin varsin hyvin kurissa. Taloissa kierteli useita henkilöitä päivittäin ruokaa pyytämässä ja usein kuitenkin jotakin oli heille antaa ja monesti työsuorituksia vastaan. Työvoimasta oli pulaa, kun miehet olivat rintamalla.

Pidätykset ja tuomiot olivat kuitenkin huteria ja perustuivat erilaisiin kanteluihin ja naapurien ja kylän miesten todistuksiin, joissa saattoi olla vanhoja vihoja ja epäoikeudenmukaisuuksia taustalla. Siten eivät kaikki tuomiot osuneet kohdilleen. Vangin reitti saattoi hatarin perustein johtaa ensin Seinäjoen vankileirille ja sieltä Vaasan kautta Tammisaareen asti, jossa asiaa vasta tutkittiin. Erään ilmajokisen kohdalta sieltä otettiin tänne yhteyttä ja pyydettiin, että joku tulisi hakemaan hyvin huonoon kuntoon menneen vangin, joka oli vähäisen rikkeen vuoksi vapautettu. Hänet haettiin pois leiriltä, samoin kolme muuta ilmajokista selvisi tältä kuolemanleriltä ehdonalaiseen vapauteen.

Vaikka alussa Ilmajoelta joukkoja saatiin kokoon pienempoisesti: Ilmajoelta yksi komppania ja Lapualta kolme, oli lopullisissa luvuissa Ilmajoelta taisteluun osallistuneiden määrä maakunnan suurimpia. Ilmajokisia oli erittäin monissa joukoissa ja koostui hyvin monista eri yhteiskunta uokista, vaikka maatilataustaisia isiä ja poikia olikin enemmistö, kuten heitä oli väestössä yleensäkin.

Tämän rakenteen vuoksi Ilmajoella tilanne ei kärjistynyt samalla tavalla kuin teollisilla paikkakunnilla, joissa työttömyys ja köyhyys olivat kärjistyneet maailman odan tuomien vaikutusten vuoksi hyvin voimakkaasti.

Etelä-Pohjanmaalla tilanne oli samantyyppinen kuin etelässä vain Ähtärissä, jossa oli teollisuutta, mutta teloituksia vankileirillä tapahtui myös ylistarolaisten, pietarsaarelaisten ja muidenkin pitäjiä kohdalla edellä kerrotun anarkian estämisen ja varoittavan esimerkin nimissä.

Myös toipuminen sodan jälkeen täällä tapahtui nopeammin, kun kärjekkäät vastakkainasettelut jäivät vähäisiksi. Myös Juho Kuhnan mylläri sai pitää paikkansa ja asuntonsa.

Erään tuomitun kohdalta todetaan hänen saaneen 5 vuoden tuomion kapinaan osallistumisesta, mutta palasi sitten takaisin kylän jäseneksi ja tupailloissa muisteltiin kuinka oli oltu Vilppulassa rintaman vastakkaisilla puolilla tai oli tavattu Tampereen torilla taistelujen laannuttua.

Erityisesti voidaan miettiä miten kansakunta saatiin kiihotettua toisiaan vastaan niin peruuttamattomasti kun nykyään monesti todetaan. ”Sotaa ei vuoden 1917 jälkeen voitu enää mitenkään estää.”

Tietenkin nälkä ja köyhyys olivat sodan syttymiseen jo pelkästään riittävä syy. Moni asia oli kuitenkin korjaantumassa ja eihän säälle ja huonoille satovuosille voitu mitään. Puhumattakaan siitä, että ruokaa ei saatu muualta, ei enää Venäjältäkään vaikka siitä oli jo maksettu. Tilannetta ei kuitenkaan olisi tarvinnut hoitaa estämällä maataloustöitä tai kiväärillä ruokaa hakemalla. Olisiko kuitenkin äänestyslippu ollut parempi vaihtoehto?

Oliko usko demokratiaan mennyt jo ennen kuin sitä oli edes kokeiltu. Vai oliko asialla aivan muut syyt kuten eräiden voimakas tavoite liittää Suomi takaisin Venäjään ja heidän epäily siitä, ettei sitä asiaa voitu hoitaa äänestyslipulla vaan vallankumouksella Venäjän tapaan.

Olen ajatellut asiaa usein tulitikkuleikkinä. Se on aina sellainen, ettei sitä voi tehdä hallitusti: vaikka olisi tarkoitettu polttaa vain vähän, niin sen mukana menee sitten kaikki.

Voisipa jopa sanoa, että nykypäivänä tulitikuilla leikkiväy suurvaltajohtajat ajaen omaa etua ja lyhytaikaisia tavoitteita, huomaamatta, että niiden mukana voi mennä kaikki.

Samoin vihapuhe hallitus/oppositio, maahanmuutto tai työmarkkina-asioissa muistuttaa aivan samanlaiselta vastakkainasettelulta ja tulitikkuleikiltä, joka voi aivan hyvin karata käsitä vaikka osapuolet vakuuttavat omilleen, että tilanne on aivan hallinnassa.

Lopuksi

Kirjoitin tuon edellisen vuonna 2018. Nyt kun olemme taas Venäjän aggression ja vihapuheen ja kotoisten työmarkkinariitojen ja oman edun tavoittelun keskellä, voisin hyvin viisastella -mitä minä sanoin.

Näin on kuitenkin tapahtunut läpi koko ihmisen historian ajan, joten eipä tuohon nyt paljon tarvittu, tuon arvauksen tekemiseen.

Mutta en olisi koskaan uskonut, että näkisen tämän tilanteen näin nopeasti.

Saatuani kirjan taiton tähän pisteeseen 23.9.2022 on naapurissa liikekannallepano, joka johtuu lännen uhasta, joten tilanne alkaa muistuttaa vuotta 1917. Olemmeko me taas ylittäneen tuon rajan, josta puheita ja uhoa ei voida enää peruuttaa.

Toivottavasti ei.

Vasemmalla Maunon Vapaussodan muistomitali, jonka laatoissa paikat: Pohjanmaan vapautus, Vilppula, Tampere ja Viipuri. Vain johtajilla saattoi olla 5-6 laattaa, joten tämä on harvinainen, Maunon sotaretki oli laaja. Oikealla Vilppulan risti. Hihanauha on ollut käytössä vasta kolmekymmenluvulla.

Tämän ajanjakson suuria saavutuksia olivat Juhon osuus meijeritoiminnan kehittämisessä. Myllyn rakentamisessa ja toiminnan laajentamisessa. Myös pysyvän maamerkin rakentaminen ja arvokkaan toiminnan aloittaminen Ilmajoen Museon uudessa, toisen kirkon mallisessa museorakennuksessa ja kehittämällä sen toimintaa aina kuolemaansa saakka jäi historiaan.

